

Menungang Abar pasal si Jesus Kristo Sinurat i MATEO

Kepurisnan et itueng Surat i Mateo

Ating Menungang Abar sigun ki Mateo, atin megpesebanar na si Jesus ating ipinengtange' na Mememawi' dut menge' taaw na gaay dye mengandel Empu'. Sabab lang dut ki Jesus, tinuman et Empu' kenyeng menge' tinange' et ating nekeuna neng pinegmeupakatan dut pinili' Ye na bangsa na Israel, atin menge' taw't Judio.

Ating Menungang Abar na itue, diki lang dut binangsa Judio lang, ba' diki apang dut ginsa't taaw atu't sengkedunyaan. Seukat selus si Jesus in neng Yegang et Empu' banar dut langit negmendyaring taaw beke' liminegdeng dut menge' taw't Judio atue't dunya' supaya tulduen kedye pasal et bagung dalan kesurung dut Empu'.

Netedtad et menunga ating menge' neinabu na nesurat dut buuk i Mateo pasal et biyag i Jesus ganang Ya atue't dunya. Maya ating menge' tuturan pasal pegyegang ki Jesus, ating pegbewartismu beke' pegtuksu' Kenye, Kenyeng pegpitua, pegtuldu' beke' pegpepenunga dut probinsiya et Galilea. Tinuturan gasi atue pasal et seringkuar i Jesus tihad Galilea dut lungsud et Jerusalem, beke' menge' neinabu dut emuring linggu et Kenyeng biyag.

Simingked itue dut pegkeransang ki Jesus dut krus seked natey, beke' pasal Kenyeng pegbiyag peuli'. Atu't tuturan na itue, si Jesus ipinekilala bilang metaas na menunuldu' na maya kependyarian megpereti' et Keseraan et Empu', beke' pasal et Kemilikan et Empu'. Sabab et pengandel tyu ki Jesus, mekedyari tyu megbiyag peuli' gasi abit Empu' banar dut langit, eset Kemilikan Ye, na' atin ne Menungang Abar kityu.

Ketulduan et itueng Surat

Listaan et menge' Keupu'upuan i Jesus neng Kristo *1:1-17*

Kepenggenakan i Jesus neng Kristo *1:18-2:23*

Ating Pegsukuan i Juan neng Mememewtismu *3:1-12*

Ating Pegbewartismu i Jesus beke' Pegtuksu' i Seytan *3:13-4:11*

Ating Pegsukuan i Jesus dut Probinsiya et Galilea 4:12–18:35

Pitua dut Bukid 5:1–7:29

Ketulduan is Jesus Kristo eset menge taaw 8:1–12:50

Menge' Beleybey pasal dut Kemilikan et Empu' dut Langit 13:1–18:35

Keradya i Jesus tihad dut Galilea seked dut Jerusalem 19:1–20:34

Ating Emuring Linggu et biyag i Jesus beke' Kepeteyan ye 21:1–27:66

Pegbiyag Peuli' i Jesus beke' menge' Pegpepebiri' Ya 28:1–20

Kesuratan et Pengkatan i Jesus Kristo

(Lukas 3:23-38)

1 ¹Itue kesuratan et pengkatan i Jesus Kristo. Ya in mawa' dut pengkatan i Surutan Dabid tagna'. Itueng Surutan Dabid mawa' gasi't pengkatan et upu'upuan i Abraham tagna' ti'. ²Si Abraham in ama' i Isaak, si Isaak gasi tu', ama' i Jakob. Si Juda beke' ketipusdan ye in, ama' dye si Jakob. ³Menge' yegang i Juda dut ki Tamar de Peres beke' si Sera. Si Peres tu', ama' i Esrom na ama' i Aram. ⁴Si Aram in, ama' i Aminadab. Si Aminadab gasi in, ama' i Naason na ama' i Salmon. ⁵Yegang i Salmon dut ki Rahab in, si Boas. Yegang gasi i Boas dut ki Rut, si Obed. Si Obed in, ama' i Jesse. ⁶Si Jesse in, ama' i surutan Dabid tagna' ti'. Yegang i surutan Dabid dut esawa i Urias nekeuna ti', si Solomon.

⁷Si surutan Solomon gasi in, ama' i Roboam na ama' i Abias. Si Abias tu', ama' i Asa. ⁸Si Asa in, ama' i Josapat na ama' i Joram. Si Joram tu', ama' i Osias. ⁹Itueng si Osias, ama' i Jotam na ama' i Akas. Si Akas tu', ama' i Esekias. ¹⁰Si Esekias in, ama' i Manases na ama' i Amon. Na si Amon tu', ama' i Josias. ¹¹Si Jekonias beke' ketipusdan ye in, ama' dye si Josias. Atin masa lineges dye negpeubu' menge' taw't Judio dut bangsa et Babilonia.

¹²Pegketbes pegpeubu' dut bangsa et Babilonia, si Jekonias in, ama' i Salatiel na ama' i Sorobabel. ¹³Si Sorobabel tu', ama' i Abiud na ama' i Eliakim. Si Eliakim gasi in, ama' i Asor. ¹⁴Si Asor in, ama' i Sadok na ama' i Akim. Si Akim gasi tu', ama' i Eliyud. ¹⁵Si Eliud tu', ama' i Eleasar. Si Eleasar gasi in, ama' i Matan na ama' i Jakob. ¹⁶Itueng si Jakob, ama' i Jose na esawa i Maria. Si Maria tu', indu' i Jesus na pegbetengan si Kristo, ingin bersen, ya in piniling surutan et Empu'.

¹⁷Angkansa, ginsan in sempulu' epat neglatun-latun pengkatan mewanan ki Abraham seked ki Surutan Dabid. Sempulu' epat neglatun gasi mawa' ki Dabid seked dut leges neng pegpeubu' et Babilonia. Indyari, sempulu' epat latun gasi mewanan eset pegpeubu' dut Babilonia seked ki Kristo.

Pegkeganak ki Jesus Kristo

(Lukas 2:1-7)

¹⁸Kwantin neinabu pegkeganak ki Jesus Kristo. Na si Maria in, kenyeng indu' beke' si Jose tu', megturutunang ne, segwa', mura dye nebulun, si

Maria in megebteng ne sabab et kewasa et Empung Nakem. ¹⁹Si Jose tu', tunang i Maria, metigna'. Angkansa, pikir ye na tagu' yeng butasan ya, sabab mendi' ye ipeleew si Maria. ²⁰Sasat pegpipikiren i Jose itue, maya dereakan et Empu' neperenta kenye set seled teginep, kwan, “Jose, keupu'upuan i Surutan Dabid, kas takut peburui' na pebulun ki Maria sabab ya pegmengirem sabab et Nakem et Empu'. ²¹Indyari, megyegang ya et sembatung lelaki beke' itue pengeranan mu't si Jesus,^a sabab ya in mememawi' et kedusaan et menge' taaw na nemegkesala'.”

²²Ginsan itue neinabu apang metuman pegsugiran et Empu' tagna' ti' pebiya' et tarus ye neng si Isaias, kwan,

²³“Megmengirem itueng sembatung budyang, pegketbes megyegang et sembatung lelaki. Indyari, ngerana't Imanuel,^b gay bersen eset sinalin, 'Iba tyu Empu'.' ”

²⁴Pegka' neketiyag ne si Jose, inandel ye tahag et dereakan et Empu'. Indyari, megbulun dye ne de Maria. ²⁵Temed kaya inulid i Jose si Maria seked nengganak itue et sembatung memulek na lelaki, pinengeranan ye't Jesus.

Si Jesus in Pinengganak eset Lungsud et Betlehem

2 ¹Ganang si Jesus in pinengganak eset lungsud et Betlehem, dut bangsa et Judea, tag nang ketimpuan i Surutan Herodes. Alu', nemengdateng taw't mependey dye sumiyek et bituen dut lungsud et Jerusalem mewanan eset sebangan. ²Dye in nemengingkut, kwan, “Embe ne pinengganak neng surutan et menge' taw't Judio? Nebiri' kay ne bituen netenda' na ipegyegang na ya. Angkansa, natu' kay apang bentugen ya.”

³Ganang nekingeg itue i Surutan Herodes, ne benteng ne ya. Kwantin gasi ginsa't taw't Jerusalem. ⁴Angkansa, tinimung ye ginsang pegibuten neng menge' pari' beke' menge' menunuldu' et Keseraan et taw't Judio, iningkut kedye, kwan, “Embe taku' penggenakan ki Kristo?” ⁵Kwan dye, “Dut lungsud et Betlehem, eset probinsiya et Judea, sabab kwantin ne sinurat et tarus tagna' ti', kwan,

⁶‘Na Betlehem, lungsud eset Judea, asal diki peemuri eset menge' megunang lungsud et Judea, sabab eset dimu mewanan sembatung pegibuten na mekepegewla eset daken neng taw't Israel.’ ”^c

⁷Ganang nesewran itue, tagu' ne pinetingkag i Herodes menge' meutek neng taaw. Indyari, inintetew kedye ba' kengyan neperenta

^a **1:21** *Jesus* - retian et itueng ngaran ‘Mememawi,’ sabab ba' umur ye ne, ya megmendyaring ating simaya' dut Empu' apang puwasen et sala' et ginsa't taw na sebarang mengandel et Empu'. Juan 3:16. ^b **1:23** Isaias 7:14 ^c **2:6** Mikas 5:2. Sinugid et Empu' itue pitung gatus teun ne lagi.

bituen in. ⁸Pineruntin dye ne dut lungsud et Betlehem, kwan, “Sumurung kew beke' tulusa' myu banar yengyegang in. Ba' netulus myu ne, isugira' myu megtuy daken, apang keruntin ku gasi mekebantug kenye.”

⁹Pegkekingeg dye't beres et surutan, neglahyun dye gasi. Na', bituen neng neperenta kedye in, atin ne pegsusunsunen dye megpepanew seked nekerateng eset tengteng et peglelegdangan et yengyegang in.

¹⁰Ganang nebiri' dye na nepetaren ne bituen in, kiminsan dye ne banar.

¹¹Pegdateng dye dut benwa, siminled dye, nebiri' dye yengyegang in eset indu' yeng si Maria. Siminelukud beke' binantug dye ya. Tinukasan dye kedyeng susunaan. Pegketbes binggey kenye pegbibiten dyeng bulawan, kamanyang sampay mergang bebengluen neng mira.

¹²Na timpu ne mugad dye, muli' dut lungsud dye dut lein bebyaan, sabab tinehagan kedye et Empu' set seled teginep na endey dye peuli' dut ki Surutan Herodes.

Teginep i Jose Teyeg Empu'

¹³Pegugad dye, alu', neperenta ki Jose set seled teginep sembatung dereakan et Empu', kwan, “Ganang ketiyag ke ne, ipebeyaa' megtuy yengyegang beke' indu' ye in melegyu dut bangsa et Egipto. Kas kew ugad duntin selyu lang ba' kesugid ku ne dimu, sabab pegpeperuan i Herodes peteyen ating yengyegang.”

¹⁴Angkansa, megtuy timinyag si Jose atin neng gebi, pinebaya' ye yengyegang beke' indu' in, surung dut bangsa et Egipto. ¹⁵Indyari, duntin ne linegdangan dye seked natey si Herodes. Ginsan itue neinabu apang metuman binres et Empu' pebiya' et tarus, kwan, “Tiningkag ku dakeng yegang mawa't bangsa et Egipto.”

Ipinatey menge' Merinek na Yengyegang

¹⁶Ganang nesewran i Herodes na inekalan lang ya et menge' meuutek neng taaw, neirek-irek ya banar. Indyari, dineakan ye pemeteyen ginsang keyegangan neng lelaki eset Betlehem, sampay pelilibut neng nelkepa't ating lungsud, megumur et duwang teun pesanad, sigun eset timpu na neintatew ye eset menge' meuutek neng taaw. ¹⁷Indyari, netuman ne binres i Jeremias neng tarus et Empu', kwan,

¹⁸“Nekingeg mebasag neng siyak sampay meglalam dut lungsud et Rama. Peglalaman i Raket menge' yegang ye, mendi' ye ne peimuyuk, sabab patey ne.”^d

¹⁹Ganang natey ne si Herodes, na', neperenta set seled teginep i Jose dereakan et Empu' dut bangsa et Egipto, kwan, ²⁰“Pegtiyag ne, bita' ne muli' dut bangsa et Israel megindu' in, sabab nemematey ne nememahum

^d 2:18 Jeremias 31:15

peteyen ating yengyegang.”²¹ Pegketiyag ye, binibit ye ne itueng megindu' dut bangsa et Israel.

²² Temed ganang nekingeg i Jose na yegang i Herodes neng si Arkilao surutan dut probinsiya et Judea, siminubli' et ama' ye, timinakut ne ya meglembus duntin. Pegketbes pinesewd gasi ki Jose set seled teginep. Angkansa, siminurung dye ne dut probinsiya et Galilea. ²³ Pegdateng duntin, liminegdeng dye ne dut Nasaret apang metuman binres et menge' tarus na ya in ingerana't Nasareno.^e

Si Juan neng Mememewtismu Simimbut dut Kelnangan

(Markus 1:1-8; Lukas 3:1-18; Juan 1:19-28)

3 ¹ Ba' meumur ne si Jesus, megpeabar si Juan neng mememewtismu dut kelnangan et Judea. ² Kwan ye, “Pegsusun kew ne, sabab diki ne mekwit megmilik ne atue Empu!” ³ Na pasal ki Juan pegbersen i Isaias neng tarus et Empu' tagna', kwan,

“Maya pegpeabar dut kelnangan, kwan ye, ‘Penyapa' beke' tignai' myu bebyaan et Begerar na' Empu!’ ”

⁴ Itueng si Juan megbebadyu', bulbul et kamelyo samat ki tarus Elias tagna' ti'.^f Megbebakes gasi si Juan et kulit et sapi', sampay kenyeng kekanen kumetumban beke' deges. ⁵ Indyari, nemengduntin kenye taw't Jerusalem sampay ginsan et menge' lungsud et Judea sampay meglelegdeng dut megsembelang bagi' et danum et Jordan. ⁶ Binewtismuan dye i Juan dut danum et Jordan, diningan dye ne pegsugid et kedyeng keselaan dut Empu'. ⁷ Pegkebiri' ye mekansang pari' na Pariseo beke' pari' na Saduseo^g nepekabi' apang megpebewtismu kenye, sinugid ye kedye, kwan, “Kemyu samat menge' merunding neng seli! Pebiri'biri' lang na pegsusun kew! Sinu negpesewd apang mepelegyuan myu megderateng neng kedusaan et Empu'? ⁸ Ipebirina' myu teyen pebiya' et keradya na negsusun kew ne banar! ⁹ Beke' iba, kasi' myu pegpikira' na diki medusaan kew't Empu' sabab keupu'upuan kew i Abraham. Sabab Empu' mekebaal et tantung keupu'upuan i Abraham mewana't itueng menge' batu ba' keilangan ye. ¹⁰ Petetangen ne kapa set puu't kayu, sabab ginsan menge' kayu na kaya megbua' et menunga, pegputken Ye, pegketbes itimbang dut apuy. Dusaen et Empu' kemyu samat kwantin. ¹¹ Pegbewtismuan ku kemyu et danum. Itue tenda' et pegsusun et dimyung menge' keselaan. Temed, maya megderateng dut

^e 2:23 *Nasaret* - sembatung lungsud dut bangsa et Israel. Dut pikiren et menge' taaw, kaya menunga keliwan mawa' duntin. ^f 3:4 si Elias - Na itueng si Elias subali' dumateng mura ating Eldew et Empu'. ^g 3:7 *Pariseo, beke' Saduseo* - duwang klase neng pari' dut ating masa i Jesus. Menge' pari' na Pariseo nengdyaring samat menge' pegibuten et menge' taw't Judio. Nengandel dye ketulduan i Moises tagna' ti'. Menge' pari' na Saduseo nengandel na kaya biyag et taaw abi't Empu' pegkenatey dye.

emurian ku na meksege set daken. Diki katu ku kenye, etawa patut na misan mibit et tempa' ye. Ya in gasi memewtismu dimyu et Nakem et Empu' beke' et apuy. ¹²Sembatu negang supama sugiren ku dimyu pasal et dusaen et Empu'. Antangan ye, pegkekeptan ye ne nigu apang mepeliran seked mepunpun ye dut beblaran. Timungen ye ne legas in, temed apa in tutungen ye dut apuy neng kaya pepeteyan misan ingyan.”

Binewtismuan si Jesus
(Markus 1:9-11; Lukas 3:22)

¹³Indyari, mewanan i Jesus dut lungsud et Galilea, surung dut danum et Jordan. Inagap ye si Juan apang megepewtismu kenye. ¹⁴Linaang ya i Juan, kwan, “Subali' aku key teyen bewtismuan mu, temed ikew key gay pegbewtismu daken!” ¹⁵Indyari, timinubag kenye si Jesus, kwan, “Pesari' mena na buwatan te itue, apang metuman ba' enu ingin et Empu'.” Angkansa, timinugut ne si Juan. ¹⁶Na ganang mebewtismuan si Jesus, da'dali ne ya neperibuwat dut danum. Neukaban langit beke' netingara' ye Nakem et Empu' megiineug, samat begit neng aksang, napun kenye. ¹⁷Alu', maya ne beres teyeg dut langit, kwan, “Itue pegmerganen ku neng yegang na mekeksanan ku banar.”

Si Jesus dut Kelnangan apang Sulayan Ya i Seytan
(Markus 1:12-13; Lukas 4:1-13)

4 ¹Pegketbes, pinebaya' et Empung Nakem si Jesus dut kelnangan, apang sulayan ya i Seytan. ²Na duntin negpuasa si Jesus et seled epatnempulung eldew beke' epatnempulung gebi. Indyari, ya in inurapan ne banar. ³Na', nagap kenye menunulay, gay bersen, si Seytan. Neksugid, kwan, “Pagka' yegang ke't Empu', itueng menge' batu bala' et bengbang!” ⁴Segwa' siminambag si Jesus, kwan ye, “Nekesurat na, kwan, ‘Diki set bengbang lang megbiyag itueng taaw, ba' diki dut pegeandel set ginsang bebresen et Empu'.’”^h

⁵Pegketbes et atin, binibit gasi si Jesus i Seytan dut pinekemelayug neng timbew et benwang pegempuan dut Jerusalem, ating pinekelungsud et Empu'. ⁶Neksugid si Seytan kenye, kwan, “Pagka' yegang ke't Empu', peregdag be, sabab nekesurat na, kwan,

‘Tehagen et Empu' menge' dereakan ye diki ke pesaran. Selwen dye ikew apang diki kesimbakud ke set batu.’”ⁱ

⁷Siminambag si Jesus, kwan, “Nekesurat gasi, ‘Kasi' pegsulayi' basag et dimung Empu' dut langit!’”^j

⁸Pegketbes, pinebaya' ya i Seytan dut pinekemelayug neng bukid. Duntin pinepayag kenye ginsan neng bangsa beke' kedeyahanen dye set

^h 4:4 Deuteronomio 8:3 ⁱ 4:6 Kanta 91:11-12 ^j 4:7 Deuteronomio 6:16

ginsa't sengkedunyaan. ⁹Indyari, sinugid i Seytan, kwan, "Igbey ku dimu ginsan itue, ba' salungkuran beke' bentugen mu aku." ¹⁰Siminambag si Jesus kenye, kwan, "Ugad atue, Seytan! Sabab nekesurat,

'Empu' lang dut dibuwat langit esipen beke' endelen mu.' "

¹¹Angkansa tinirengan ya i Seytan, alu', maya dereakan et Empu' diminatang na nemeruri kenye.

Timinagna' si Jesus Keradya ye dut Dunya'

(Markus 1:14-15; Lukas 4:14-15)

¹²Nebaran i Jesus na pinirisu si Juan. Angkansa, nepeuli' ya dut probinsiya et Galilea. ¹³Indyari, kaya ne timineteg dut lungsud et Nasaret, erapun liminegdeng ne ya dut lungsud et Kapernaum, dut mekabi't dagat et Galilea, dut lungsud et pengkatan i Sabulon beke' Neptali tagna', ¹⁴apang metuman binres i Isaias neng tarus tagna', kwan,

¹⁵"U, lungsud neng Sabulon beke' Neptali set bebyaan pesurung dagat dut sembela't danum et Jordan, u Galilea, probinsiya et menge' taw't lein Judio!

¹⁶Menge' taaw neng meglelegdeng eset kelingban beke' sama dut lungsud et kepeteyan, dye in nekebiri' ne et metlang neng silu' kebinyar eset kedye."^k

¹⁷Ating masa timinagna' ne negpeabar si Jesus, kwan, "Pegsusun kew ne, sabab diki ne mekwit megmilik ne atue Empu!"

Pegtingkag et menge' Pepengenanaran i Jesus

(Markus 1:16-20; Lukas 5:1-11)

¹⁸Sasat megtetalib si Jesus eset deplaka't dagat et Galilea, nebiri' ye duwang megtipused neng menenera', sembatu in, si Simon, pegbetenga't Pedro, beke' tipused yeng si Andres. Pemengledlad et sibut eset dagat. ¹⁹Sinugid i Jesus kedye, kwan, "Ani' kew, ibut kew daken! Penduen ku kemyu menibut et menge' taaw antangan dye samat sera', gay bersen ipeibut dye set daken." ²⁰Megtuy dye tinirengan kedyeng menge' sibut, pegketbes nibut dye ne ki Jesus.

²¹Indyari, mewanan dye duntin, nebiri' gasi i Jesus sembatung megtipused, de Jakob beke' si Juan na yegang i Sebedeo. Dye beke' ama' in, penguinunga et sibut set seled gubang. Ipeibut dye gasi i Jesus set kenye. ²²Megtuy dye tinirengan gubang beke' ama' dye. Pegketbes, nibut dye ki Jesus.

Pinegulinan i Jesus menge' Sakit

(Lukas 6:17-19)

²³Linibut i Jesus ginsa't probinsiya et Galilea, penuldu' ya dut tingtimungan et menge' taw't Judio sampay pepebunayag ya et

^k 4:14-16 Isaias 9:1-2

Menungang Abar pasal et pegmimilik et Empu'. Pinegulinan ye gasi menge' taaw set ginsang menge' sakit neng neresanan dye. ²⁴Nesewran et ginsa't taaw dut probinsiya et Galilea pasal ki Jesus. Angkansa binibit set kenye ginsan neng maya sakit beke' pepeliyutan et iba-ibang reresanen. Binibit gasi menge' dineplan et meyaat neng diwata, menge' pegdetengan, sampay menge' kaya ne mekepanew. Ginsan dye in pinegulinan i Jesus. ²⁵Indyari, mekansang banar taaw nibut kenye, mawa' et probinsiya et Galilea sampay Dekapolis, teyeg lungsud et Jerusalem, teyeg Judea sampay menge' lungsud dut sembela' et danum et Jordan.

Ketulduan dut Kilid et Bukid

5 ¹Pegkebiri' si Jesus et kineldaman neng taaw, timinungul dut kilid et bukid beke' narung. Nepekabi' dut kenye menge' pepengenan ye. ²Indyari tinulduan ye dye et kwantin, timinagna' ye, kwan ye:

Ketulduan pasal et menge' Kesukuran (Lukas 6:20-23)

- ³ “Mesukud sebarang megkesewd na' kurang dye et menge' keginisan et Empu', sabab dye in mekebaya' dut pegmimilikan et Empu' Banar na dut langit.
- ⁴ Mesukud sebarang merurupuk, sabab dye imuyuken nega et Empu'.
- ⁵ Mesukud sebarang meguep, sabab dye memusaka' et sengkedunyaan.
- ⁶ Mesukud sebarang geayen beke' inginen buwatan et ketignaan et Empu', sabab dye pebiyagan et sukup.
- ⁷ Mesukud sebarang meingesinen, sabab dye gasi ingesinan et Empu'.
- ⁸ Mesukud sebarang menungang penedseled sabab mebiri' dye Empu'.
- ⁹ Mesukud sebarang menginginunga et kesenangan, sabab dye mesugid na menge' yegang et Empu'.
- ¹⁰ Mesukud sebarang pegtiksaen pasal et keendelen dye dut keberbenaran et Empu', sabab dye in mekebaya' dut pegmimilikan et Empu' dut langit.
- ¹¹ Mesukud kew ba' seruruen kew et menge' taaw, tiksaen kew sampay pegbenbersan kew et mereraat neng bebresen sabab lang mengengandel kew dut daken. ¹²Imbes meglami kew beke' megenep kew, sabab kela' iganti dimyu et Empu' dut langit. Sabab kwantin gasi pegtiksaen dye menge' tarus et Empu' na meguna dut dimyu.”

Kemyu Samat Asin beke' Silu' (Markus 9:50; Lukas 14:34-35)

¹³ “Antangan kemyu samat asin et ginsa't taw't sengkedunyaan. Segwa' ba' asin dumamal, enungkwan nega kepeuli' et asin ye? Kaya ne

kepulusan ye, angkansa itimbag ne lang beke' pegletlebutan ne lang et taaw.

¹⁴“Kemyu samat silu' et dunya'. Megsepantun lungsud na dut timbew et bulud diki metagu'. ¹⁵Kaya pegsiluan silu' supaya tekлубan et baldi'. Erapun pegdatun dut deretunan ye supaya mebenyaran ginsan seled benwa. ¹⁶Kwantin gasi, na pebenyara' myu gasi silu' myu dut elepan et menge' taaw, supaya mebiri' dye dimyung menunungang keradya. Sabab et atin, bentugen dye dimyung Empu' Ama' na dut Langit.”

Ketulduan pasal Pegketuman et Keseraan et Empu'

¹⁷“Kasi' myu pegpikira' na aku natu' supaya ugaran ating Keseraan binggey et Empu' ki Moises, etawa menge' Ketulduan et menge' Tarus et Empu'. Kaya ku natu' na ugaren atin. Natu' ku supaya tumanen ginsan atin. ¹⁸Sugiran ku kemyu banar, seked ating eldew na lugta' beke' langit malam, diki lang meylang misan sengkudlit et bebaya' et susurat na sinurat neng Keseraan, seked atin ginsan in metuman. ¹⁹Angkansa, ba' sinu lumyu et misan kerinek-rinekan neng bagi et Keseraan na itue beke' ituldu' ye dut iba na buwatan samat kwantin, ya pegbetangen na pinekeisek-isek dut kemilikan et Empu' dut langit. Segwa' ba' sinu megpenuman itueng Keseraan, beke' ipegtuldu' ye dut iba na buwatan samat kwantin, ya pegbetangen na kela' dut kemilikan et Empu' dut langit. ²⁰Isugid ku banar dimyu, selyu dimyung ketignaanan lumbi dut menge' pari' na Pariseo beke' menge' menunuldu' et Keseraan, diki kew ketentuan kesled dut kemilikan et Empu' dut langit.”

Ketulduan pasal Pengimatey

(Lukas 12:57-59)

²¹Sinugid gasi i Jesus, kwan, “Nekingeg myu na pegsugiren et menge' taaw nekeuna ti' na kwan, ‘Kas kew mengimatey, sabab sebarang nengimatey teyumanen ye dut ukuman.’ ²²Segwa' isugid ku dimyu na ba' sinu megiseg dut tipused ye teyumanen ye dut ukuman. Na ba' sinu gasi megberes et peneruru' dut tipused ye, kwan ye, ‘Meyahu' ke!’ tubagen ye gasi dut menge' megkepet et Kunsial neng menge' pegibuten. Segwa' sebarang pegberes dut tipused ye, kwan, ‘Dupang ke!’ ketettakut ne kenye na isugba ya dut apuy et Narka'. ²³Angkansa, ba' megsimaya' ke et begey mu dut Empu' eset sisimeyaan beke' merendeman mu na maya tipused mu na megiseg dimu, ²⁴tirengi' mena simaya' mu dut sisimeyaan, duntina' mena ya supaya megerut kew megtipused. Pegketbes mekedyari ke ne peuli' supaya megsimaya' et dimung begey dut Empu'.

²⁵“Ba' maya menindal dimu dut ukuman, sementara' dut dalam kew nega megsutsulut kew ne lagi duun. Ba' diki, pekpetan ke dut mengungukum. Indyari igbey et mengungukum dut pegibuten et pulis

pegketbes ya megpesled dimu dut pipirisuan. ²⁶Asal isugid ku rimyu, diki ke keliwan seked mebeyaran emuring siin et multa mu.”

Ketulduan pasal Pegbeis

²⁷“Nekingeg myu pegsugiren tagna' ti' na kwan, ‘Kas kew pegbeis.’

²⁸“Segwa' isugid ku dimyu ba' sinu sumiyek dut libun na maya meyaat neng pegsedseleren ye dut seled atey ye, sepantun negkesala' ne et pegbeis seled atey dut atin libun. ²⁹Ba' kewanan neng mata mu mekebibit dimu na megkesala', suata' ne lang beke' itimbaga! Lebing menunga dimu ba' kurangan mu seng bagi' et bilug mu, kasga maya teup ne bilug mu surungen dut Narka'. ³⁰Ba' kewanan neng keremut mu mekebibit dimu na megkesala', putka' ne lang beke' itimbaga! Lebing menunga dimu ba' kurangan mu seng bagi' et bilug mu, kasga maya teup ne bilug mu surungen dut Narka'.”

Ketulduan pasal Arat et Pegbutas

(Mateo 19:9; Markus 10:11-12; Lukas 16:18)

³¹“Pegsugiren gasi tagna' ti', ‘Ba' sinu meingin mekipegbutas dut kenyeng esawa mekedyari lang igbeyan et kesuratan na dye butas ne.’ ³²Segwa' isugid ku dimyu tiban, ba' sinu mekibutas dut esawa ye selyu lang ba' ya negbeis sebaan, samat sinunggeb ye esawa ye na megkesala' et pegbeis. Beke' ba' sinu mengesawa et libun na binutasan, ya gasi negkesala' et pegbeis.”

Ketulduan pasal Pengaku'

³³“Nekingeg myu tagna' ti' na pegsugiren et menge' taaw, ‘Kasi peglipati dimung tinange', segwa' tumana ba' enu pinengaku' mu dut Empu!’ ³⁴Segwa' tiban isugid ku dimyu, kas kew pemuwat et misan enung tinange'. Beke' kas kew pengibet ipebaya' langit, sabab atin metaas na eerungan et Empu'. ³⁵Etawa pengibetan ipebaya' dunya', sabab atin lelbutan et tiked et Empu', etawa pengibetan ipebaya' lungsud neng Jerusalem, sabab atin lungsud et ating Kelang Surutan na Empu'. ³⁶Beke' kas kew pengibet ipebaya' biyag mu, sabab misan sengbuek diki mu mebaal na ipeputi' etawa ipeitim. ³⁷Segwa' petignai' ne lang meres. Ba' kwanen mu ‘e’, atin ‘e’. Ba' kwanen mu ‘diki’, atin ‘diki’. Lumbi atue, atin teyeg ne i Seytan.”

Ketulduan pasal Pegbeles

(Lukas 6:29-30)

³⁸“Nekingeg myu na pegsugiren, na kwan, ‘Belsa' mata, dut mata, beke' nipen dut nipen.’ ³⁹Segwa' isugid ku dimyu, kasi' pegbelsa' mereraat neng taaw. Ba' sinu tumpal dut kewanan neng pesingil mu, iluguta' gasi gibang

neng pesingil mu. ⁴⁰Ba' maya megsumbang dimyu dut ukuman supaya meisi' ye dimung badyu', igbeya' atin sampay gasi mebuwat lengen badyu' mu. ⁴¹Ba' maya mengleges dimu bibiten et embag ye dut sembatung kilometro, ilusua' seked duwang kilometro. ⁴²Ba' sinu megteaw dimu, begeyi', kasi' pegmendini' ba' sinu meingin menglimbas dimu.”

Ingina' Kebanta Myu
(Lukas 6:27-28, 32-36)

⁴³“Nekingeg myu na pegsugiren tagna' ti, 'Ingina' myu sebaya' myu beke' isgan myu dimyung kebanta.' ⁴⁴Segwa' tiban isugid ku dimyu, ingina' myu dimyung kebanta beke' ipenelanga' myu ba' sinu peniksa' dimyu, ⁴⁵supaya kemyu mesugid na keyegangan et Empu' Ama' na dut langit. Sabab megpebinyar ye telang et eldew sesali' dut menge' meraat neng taaw beke' menunga, beke' megpemedlek dut menge' taaw neng pemuwat et metigna' beke' menge' taaw neng pemuwat et meraat. ⁴⁶Ba' ingin myu sebarang mekasi dimyu, enu metagey myu na igbey dimyu et Empu'? Diki be kwantin gasi pegbuwatan et menge' menunukut et bebayad et lugta'. ⁴⁷Ba' pegimrewan myu sebarang ketipusdan myu lang, enukwan myu buwatan iba? Diki be atin gasi pegbuwatan et kaya pegandel dut Empu'? ⁴⁸Megpeketigna' kew sabab dimyung Empu' Ama' dut langit metigna'.”

Tinuldu' i Jesus E nukwan Tyu Megey et Ebuluy

6 ¹Indyari, sinugid i Jesus kedye, kwan ye, “Pegkesukuen myu Empu', pegnunga-nunga kew na kasi' pegbuwata' na menunungang keradya dut elepan et menge' taaw, apang ipebi'biri' lang kedye. Ba' ikew megpemuwat samat kwantin, kaya lang ganti' et Empu' Ama' mu dut langit.

²“Angkansa ba' megey ke et ebuluy dut menge' kayang-kaya kas pebres et budyung, samat menge' pegbuwatan et pebi'biri' dut dalam beke' dut menge' sinagoga,^l ating pegtitimungan^m et menge' taw't Judio. Pegbuwatan dye itue supaya bentugen et menge' taaw. Sugiran ku dimyu et keberbenaran, neterima dye ne ginsan ganti kedye. ³Segwa' ba' megebuluy ke dut menge' kayang-kaya, kasi pesewri gibang neng lengen mu ba' enu binwat et kewanan neng lengen mu, ⁴supaya dimung pegbegey et ebuluy na dut tagu'. Na dimung Empu' Ama' dut langit mekebiri' dut bubuwatan na tagu', maya ganti ye rimu.”

Tinuldu' i Jesus E nukwan Tyu Megpenelangin dut Empu' Banar
(Lukas 11:2-4)

⁵“Ba' megpenelang ke gasi, kasi' myu pegsiringa' menge' pebi'biri!! Sabab meingin dye na megpenelang et petiyeg dut menge' sinagoga, ating

^l 6:2a *sinagoga* - ating menge' kelang benwa na' pengempuan et menge' taw't Judio.

^m 6:2b *pegtitimungan* - dut Griego, sinagoga.

pengempuan et menge' taw't Judio, beke' dut menge' simpangan et dalam apang mebiri' ginsan et menge' taaw. Sugiran ku dimyu et keberbenaran, neterima dye ne ginsan ganti kedye. ⁶Ba' megpenelang ke, sumled ke't sisingled mu, tengleba' lelengewan, beke' megpenelang ke dut Empu' Ama' mu na diki mebiri'. Na dimung Empu' Ama' na mekebiri' et buwat na tagu', gentian ye ikew.

⁷“Beke' ba' megpenelang ke, kas kew mengusal et peseuli'seuli' neng bebresen na kaya kegunaan samat menge' taw't kaya pegandel dut Empu'. Sabab kwan dye lang pegkinggen dye't menge' Empu' dye sabab et keldam et kedyeng bebresen. ⁸Kasi' dye pegsiringa', sabab sewd et Empu' Ama' ba' enu keilangan myu mura inangat myu kenye. ⁹Samat kwantin kew megpenelangin dut Empu', kwan,

‘Empu' Ama' kay dut langit,
merganen kay teyen ikew.

¹⁰ Ikew megmendyaring pegibuten et ginsan menge' taaw.

Ibuten kay teyen dimung keiregan atue't dunya' na samat pegibuten dut langit.

¹¹ Begeyan mu kami et kekanen tiban na keilangan kay itueng elded.

¹² Beke' empunen mu kami eset dameng keselaan binwat kay, samat pegampun kay gasi eset menge' nekesala' damen.

¹³ Endey Mu kami ielep eset meliyut neng pegsulay, erapun iperayuna' damen keyeatan i Seytan.’

¹⁴“Sabab ba' maapen myu sebarang pegkesala' dimyu, maapen kew gasi et Empu' Ama' dut langit. ¹⁵Segwa' ba' diki maapen myu menge' taaw na megkesala' dimyu, diki gasi maapen kew et Empu' Ama' myu dut langit menge' pegkesala' myu.”

Ketulduan pasal et Pegpuasa

¹⁶“Ba' megpuasa kew, kas kew megpedagbes na merupuk kew samat buwatan et menge' pebi'biri'. Na pepesala' dye rupa dye supaya ipebi'biri' lang dut menge' taaw na dye pegpuasa. Sugiran ku dimyu et keberbenaran, neterima dye ne ginsan ganti kedye. ¹⁷Segwa' ba' megpuasa ke, lenei' buek mu beke' mengiramus ke et rupa mu ¹⁸supaya atin diki lang mesewran et menge' taaw na ikew pegpuasa, selyu Empu' Ama' mu lang neng diki tyu mekebiri'. Na, Ya lang mekebiri' set tagu' ne menge' bubuwaten mu neng menunga, maya ganti Ye eset rimu.”

Kementirian dut Langit

(Lukas 12:33-34)

¹⁹“Kas kew megtimung et kementirian atu't dunya', na atue maya pengusiba' na aney beke' garang, na atue pegselden et menenakew ampa' ne tekewan. ²⁰Segwa' timunga' myu menge' kementirian dut langit,

sabab kaya untin pengusiba' aney etawa garang, na diki lang kesled menenakew apang menakew. ²¹Angkansa, ating kementirian mu subali' ne atin menge' pegbuwatan mu sabab et Empu' dut langit, na subali' duntin gasi pikiran mu.

Silu' et Bilug Mu

(Lukas 11:34-36)

²²“Mata mu samat silu' et bilug mu. Ba' mata mu meligew, metlangan ginsan bilug mu. ²³Segwa' ba' mekabu ne mata mu, melingeb ne gasi ginsan bilug mu. Angkansa ba' silu' na eset dimu in diki meminyar, abut dekla' banar et kelingban!”

Endey Myu Reasan

(Lukas 16:13; 12:22-31)

²⁴“Kaya sinu mekeibut et duwang pegibuten, sabab isgan ye sembatu in beke' inginen ye sembatu gasi. Etawa ibuten ye sembatu beke' reaten ye ikeruwa in. Diki kew mekesuku' tantu dut Empu' beke' pererwa daran pegsukuan menimung et pirak.

²⁵“Angkansa isugid ku rimu, kasi' myu reasi' pasal biyag myu, ba' enu kekanen etawa inumen myu etawa ba' enu badyuen et bilug myu. Diki taku' biyag lebing merga' eset pegkaan? Beke' bilug lebing merga' dut badyu'?

²⁶Seyeki' menge' kebebegitan dut lelengew, diki dye pemengluwak etawa pemengeyg etawa memugu et kekanen dut legkew. Segwa' pepekaan dye et Empu' Ama' dut langit. Diki be merga' kew nega eset begit? ²⁷Sinu dimyu sabab et pegsusa mekepegdugang misan seng lisag dut kenyeng biyag?

²⁸“Na manu megmesusa kew sabab et pegbadyu? Seyeki' menge' keburakan dut menge' uma. Kaya pemegkeradya etawa pemengeket et bebedyuen ²⁹Segwa' sugiran ku kemyu, misan si Surutan Solomon tagna' ti' kaya nekepepakay na samat nunga et burak na itue, misan ne dut kenyeng ketaasan. ³⁰Ba' menge' peperasen dut menge' uma pepebedyuan et Empu', peperasen na tiban atue, pegdateng et diklem itimbag dut dududukan. Diki taku' mas lebi nega kemyu na diki ye pepekeyan? Na kemyu na isek-isek neng pegandel! ³¹Angkansa kas kew kesusa, supama sugiren myu, ‘Na' enu ne kanen kay?’ etawa, ‘Enu ne inumen kay?’ etawa, ‘Enu ne pekayen kay?’ ³²Sabab pegtulusen ginsan itue et menge' taw't kaya pegandel dut Empu'. Na sewd et Empu' Ama' myu dut langit na keilangan myu ginsan itue. ³³Segwa' gaay myu mena pengmilikan et Empu' beke' buwatan myu kegeayan ye, mendyari ginsan neng ibang keilangan myu igbey ye rimyu. ³⁴Angkansa kasi' myu pegmesusai' eldew et diklem. Tegeyen myu diklem apang pikiren pasal et kesusaan et diklem. Sabab tatap ne kesusaan et tiban. Sabab menabang Empu' dimyu misan ba' enung kesusaan dumateng dimyu.”

Kas Pegukum et Sebaya'
(Lukas 6:37-38, 41-42)

7 ¹“Kasi' myu pengukuma' et sebaya' myu, etawa kemyu gasi metukum et Empu'. ²Sabab ba' ukumen myu sebaya' myu taka-taka kwantin gasi iukum dut dimyu. Sampay ba' enu isukud myu, kwantin gasi isukud dimyu. ³Kemyu na daran pegukum, manu pegimrewen mu merinek na puling et mata et tipused mu, antangan ye merinek neng keselaan, segwa' kaya penglingen mu usuk dut mata mu, antangan ye kelang keselaan. ⁴Enungkwan mu mesugid dut tipused mu na kwan, ‘Ugara' merinek neng keselaan mu’, segwa' dimu maya nega kelang keselaan mu? ⁵Ikw ne pebiri'biri! Ugara' mena usuk dut mata mu, supaya metuman mu mengugad et merinek na puling et mata et tipused mu. ⁶“Kasi' pegbegeya' dut ireng sebarang menge' keginisan pinesuku' dut Empu'. Kasi' myu pegtimbanga' buliga' dut biyek. Ba' binwat myu itue, pegletlebutan dye lang et menge' tiked dye, sabab pegketbes peulinan dye kemyu sampay peglurey-lureyen dye kemyu in.”

Mengangat, Mengebiya', beke' Memuhun
(Lukas 11:9-13; 6:31)

⁷“Mengangat kew, supaya kemyu begeyan. Mengebiya' kew, supaya kemyu ketulus. Memuhun kew, na kemyu ipetindal. ⁸Sabab sebarang mengangat, ya begeyan, beke' ba' sinu mengebiya', ya ketulus, beke' ba' sinu memuhun, ya ipetindal. ⁹Kaya megurang megey et batu ba' yengyegang ye mengangat et kekanen. ¹⁰Etawa kaya kenggurangan ba' mengangat et sera', igbey kenye seli? ¹¹Ba' kemyu na menge' meraat na kesewd megey et menungang ginis dut dimyung keyegangan, lebi ne gasi Empu' Ama' myu dut langit, na ya megey dimyu et menunungang ginis, sebarang mengangat dut kenye. ¹²Angkansa ba' enu gay mu na buwatan et menge' taaw dut dimu, kwantin gasi buwata' dut sebaya' mu. Sabab et itue neginalep ne banar Keseraan et Empu' na binggey ki Moises beke' ating penuldu' et menge' tarus ye.

Mesigpit neng Lelengewan beke' Melekbang neng Lelengewan
(Lukas 13:24)

¹³“Sumled kew dut mesigpit neng lelengewan, sabab kela' lelengewan beke' melekbang dalam tudyu dut kedusaan et Narka', beke' mekeldam megeled duntin. ¹⁴Sabab mepiet lelengewan beke' mesigpit dalam tudyu dut kebiyagan kaya keskeran abi't Empu', beke' kaya mekeldam mebiyanen atin lang megeled duntin.”

Menge' Kayu Mekekilala dut Bua' Ye
(Lukas 6:43-44)

¹⁵“Meginget kew dut menge' membut-embuten neng menunuldu' na mekgabi' dimyu na kwan mu lang samat menunungang ayup pengetngarat ye,

segwa' dut seled ye samat kumekaan neng setwa'. ¹⁶Mekilala myu membut-embuten neng menunuldu' dut kedyeng menge' keradya. Supama, diki kepupu' kew et bua' et ubas dut kesuksukan, etawa bua' et menge' igus dut keperasan. ¹⁷Temed sebarang menunungang kayu mua' gasi et menunga, ba' meyaat neng kayu, meyaat gasi bua' ye. ¹⁸Menungang kayu diki mua' et meyeyaat, beke' meyaat neng kayu diki mua' et menununga. ¹⁹Sebarang kayu na diki mua' et menunga pegputken beke' pegtimbang dut apuy. ²⁰Angkansa mekilala myu et menge' membut-embuten neng menunuldu' dut kedyeng menge' keradya."

Sinu Empu' Mu?

(Lukas 13:25-27)

²¹"Diki ginsan na megtingkag daken na kwan, 'Empu', Empu!', na kesled dut Kemilikan dut langit, selyu lang dye in pegbuwatan et kegeayan et Empu' Ama' ku. ²²Pegkedateng Eldew et Mengukum Empu', mekeldam megsugid daken dut eldew na atin, kwan, 'Empu', Empu!', diki be neneked kay pebiya' dut kepengdyarian mu, beke' dut kepengdyarian mu nekepeugad kay et menge' meyaat neng diwata teyeg et negbegbalig, beke' nebuwat et mekansang menge' mekelilu'-lilu'?" ²³Angkansa isugid ku dut kedye ginsan, 'Diki ku kemyu nekilala. Ugad kew atu't elepan ku, kemyu na pemuwat et kereatan!'"

Mekesewd beke' Merupang neng Megbenwa

(Lukas 6:47-49)

²⁴"Angkansa sebarang megkingeg beke' megtuman et menge' bebresen ku, ya sepantun sembatung taaw na mekesewd megpetiyeg et menge' usuk et benwa ye dut batu. ²⁵Dumateng delek, dumateng liyud, dumres gasi et mebasag, ampa' sinimberan benwa, segwa' diki neugba', sabab menge' usuk ye petitiyeg dut batu. ²⁶Segwa' ba' sinung taaw na megkingeg et menge' bebresen ku segwa' kaya pegtumanen ye, ya sepantun dungdupang neng taaw na negpetiyeg et benwa ye dut egis-egisan. ²⁷Diminateng delek, diminekla' liyud, diminres gasi et mebasag beke' siminimber dut benwa. Pegketbes neugba' beke' nerungkat ginsan!"

Kelang Kepegewlaan i Jesus

(Markus 1:22)

²⁸Ganang netbes i Jesus neres et itueng bebresen, neglilu' menge' taaw dut kenyeng penuldu'. ²⁹Sabab pegtuldu' ye samat maya kepegewlaan ye, diki samat menge' menunuldu' et Keseraan dut kedye.

Ipinenunga i Jesus Sembatung Taaw neng Maya Eldew-eldew

(Markus 1:40-45; Lukas 5:12-16)

8 ¹Ganang si Jesus nepesedsad ne teyeg dut kilid et bukid, pegseselundungen ya et mekansang taaw. ²Kiminabi' eset kenye

sembatung taaw neng maya eldew-eldew beke' siminelukud dut teteyumanan ye, kwan ye, “Empu', ba' keingesian mu aku, teyen pegulini' ku.” ³Kintang i Jesus keremut ye beke' kinutew ye. Kwan ye, “Keinginan ku. Na, megulinan ke.” Megtuy negulinan pukung ye. ⁴Indyari kwan i Jesus kenye, “Kingga!! Kasi' pegsugira' dut sinu-sinu. Segwa' panew, pebiri' ke dut pari' beke' megsimaya' ke sabab itue Keseraan teyeg ki Moises na kesebenaran dut ginsan na ikew menunga ne!”

Ipinenunga i Jesus TeteHagen et Pegibuten et Sundalu
(Lukas 7:1-10)

⁵Pegseled i Jesus dut lungsud neng Kapernaum, nepekabi' kenye sembatung pegibuten et sundalu, na taw't lein Judio, supaya mengangat et tabang. ⁶“Empu',” kwan ye, “daken neng teteHagen ku pebubuntul lang dut benwa sabab nepangkul beke' mesakit banar reresanen ye.” ⁷Kwan i Jesus dut kenye, “Surungan ku ya supaya pegulinan.” ⁸Siminambag kenye pegibuten et sundalu kwan ye, “Empu', kelew-lelew daken sabab diki teupen na benwa ku na mesled mu. Segwa' isugira' lang na teteHagen ku megnunga. ⁹Sabab aku gasi sembatung taaw na maya metaas daken, beke' aku maya menge' sundalu na mebaba set daken. Ba' sugiren ku dut sembatu, ‘Surung!’ ya gasi megsurung. Beke' dut sembatu, ‘Matu' ke!’ ya gasi megatu'. Beke' ba' sugiran ku teteHagen ku, ‘Buwata' itue!’ atin gasi buwaten ye.” ¹⁰Ganang nekingeg i Jesus itue, neglilu' ya banar, beke' sinugid ye dut menge' megibut kenye, kwan ye, “Sugiran ku kemyu et kebenaran, kaya nekemasa ku atue't Israel na samat kwantin dekla' et pegandel ye. ¹¹Asal banar indani' myu na mekansang taaw mawa' dut sebagean beke' dut sedpa't eldew na dumuntin na kebaya' dut kenkanan na pegempangan de Abraham, Isaak beke' si Jakob dut Milikan et Empu' dut langit. ¹²Segwa' mekansang puranak et Israel na itimbang dut liwan, na dut kelingban, na duntin dye memenggerwak beke' memengringetngat menge' nipen dye.” ¹³Kwan i Jesus dut pegibuten et sundalu, “Na panew ne. Sabab et dimung kelang pegandel meinabu dimung pegengaten.” Na, negulinan ne teteHagen et pegibuten atin ne lisag.

Pinenunga i Jesus Pengibanan neng Libun i Pedro
(Markus 1:29-34; Lukas 4:38-41)

¹⁴Pegduntin i Jesus dut benwa i Pedro, nebiri' ye pengibanan neng libun i Pedro. Pebubuntul sabab et pegegnewen. ¹⁵Pegketbes na mekeptan i Jesus keremut ye, megtuy inibuanan et egnew ye, ampa' ne negbangun, pegketbes ya ne negpelamak kenye et kekanan.

¹⁶Ganang megnenggapun ne, mekansang taaw neng sinleban et mereraat pinemibit dut kenye. Kasa beres ye lang pineliwan ye menge' meyaat neng diwata beke' negnunga dye ginsan, sebarang maya atin

neng reresanen. ¹⁷Neinabu itue supaya metuman sebarang sinugid tagna' ti' et tarus neng si Isaias, na kwan ye,

“Insi' ye in ginsan neng kesekitan tyu beke' tinenggung ye ginsan neng reresanen tyu.”ⁿ

Kepulusan et Mengibut ki Jesus

(Lukas 9:57-62)

¹⁸Pegkebiri' i Jesus dut kineldaman dut pelilibut ye, negsugid ya dut pepengenan ye na dumipag dut sembelang dipag et dagat. ¹⁹Na maya nununuldu' et Keseraan nepekabi' kenye, kwan ye, “Nununuldu', panyap ku ne mibut ku dimu misan embe surungan mu.” ²⁰Kwan i Jesus dut kenye, “Maya belebaan ireng et talun, beke' menge' begit maya menge' pugad, segwa' aku, atin Yegang et Taaw,^o kaya lelegdangan supaya mebuntulan et ulu ku beke' kaya peternan ku.” ²¹Maya sembatung taaw neng pepengenan gasi dut ki Jesus kwan ye dut kenye, “Begerar, muli' ku mena teyen beke' ilbeng ku mena ama' ku.” ²²Segwa' kwan i Jesus, “Pesari' ne menge' taaw antangen dye samat menge' patey in na manglebeng dut natey neng ama' mu. Ikew key, mibut ke daken dut biyang kaya seskeran!”

Ipinelinew i Jesus Mebasag neng Begyu

(Markus 4:35-41; Lukas 8:22-25)

²³Pegketbes nemenakat ne i Jesus dut gubang, sampay menge' pepengenan ye naya' kenye. ²⁴Kiminlat lang na maya diminateng mebasag neng ambun dut dagat, angkansa derekerang gumbang pegsipuwakan ye gubang. Segwa' si Jesus megiga' ga et ating masa. ²⁵Na menge' pepengenan ye nyenyag kenye kwan dye, “Empu', tebangi' kay, melneb tyu ne!” ²⁶Neingkut i Jesus kedye, kwan ye, “Manu megtakut kew? Isek-isek dimyung pegandel.” Indyari, tuminyeg gasi ampa' pinetaren ye deres beke' dagat. Na limininew banar ne ginsan. ²⁷Nemeglilu' menge' taaw, kwan dye, “Sinung taaw itue? Misana deres sampay dagat pengandel kenye.”

Nepegulinan i Jesus Duwang Taaw neng Sinleban et Meyeya'at neng Diwata

(Markus 5:1-20; Lukas 8:26-39)

²⁸Pegdateng i Jesus dut sembelang dagat dut lungsud et menge' Gadareno, maya duwang taaw neng sinleban et mekansang na meye'ya'at

ⁿ 8:17 Isaias 53:4 ^o 8:20 *Yegang et Taaw* - Sengmenu, sinugid i Jesus itueng ibang ngaran ye. Ingin bersen, Bilang et ginsan et menge' taaw. Ngaran gemiten i Jesus pasal diri ye apang itagu' keretian na ya Yegang et Empu' Banar dut Langit. Ya in pinili' et Empu' apang pemegbeg ngian-ngian. Betsaen Lukas 7:34; Juan 1:51, beke' Kanta 89:9, sinurat i Surutan Dabid tagna' ti' na itue pasal si Kristo in beres ye.

neng diwata siminusup dut kenye. Negliwan itueng duwang taaw teyeg dut kelebengan. Na meburangit banar itueng duwang taaw, angkansa kaya sinu mekebiya' duntin. ²⁹Megtuy, megpemara ginsa't menge' diwata, beres dye, “Yegang et Empu', enu keilangan mu damen? Natu' ke taku' damen supaya peliyutan mu kami et ingga pe' timpu?” ³⁰Na, dut mere'rayu' set kedye maya banan et mekidram ne' menge' biyek neng megpenginaan. ³¹Binisara et menge' meraat neng diwata si Jesus, kwan dye, “Ba' ipeliwan mu kami, ba' mekedyari teyen iruntina' kay ne lang dut banan et menge' biyek ti!” ³²Kwan i Jesus kedye, “Ire', liwan kew set kedye, beke' sumled kew dut banan et menge' biyek!” Angkansa nemengliwan dye ampa' dye siminled dut banan et menge' biyek. Na menge' kebikbiyekan nemengdarak surung dut kepengrasan beke' neregday dye dut dagat na dun dye nelelmes ginsan. ³³Sebarang nemengipat et menge' biyek nemendarak surung dut kebenaranwanan beke' sinugid dye ginsan pasal ba' enu neinabu dut menge' biyek beke' dut menge' sinleban et mereraat. ³⁴Indyari ginsan neng menge' taaw dut lungsud na' atin siminurung dut ki Jesus apang sumusup kenye. Ba' nebiri' dye ya na ipinengasi'asi' dye si Jesus na mugad ne set lungsud dye in.

Pinegulinan i Jesus Sembatung Pangkul

(Markus 2:1-12; Lukas 5:17-26)

9 ¹Siminakat si Jesus dut gubang diminipag peuli' dut sembela' neng dagat beke' siminurung dut diri ye neng lungsud, Kapernaum.

²Na dut Kapernaum, duun menge' senung ketawan nibit dut ki Jesus et sembatung pangkul na pebubuntul dut demdam. Pegkebiri' i Jesus et kelang pegandel dye, kwan ye dut taaw neng pangkul, “Yegang, kepenggera' seled mu! Inampun ne sala' mu.” ³Sabab et itueng pinegberes i Jesus, menge' menuldu' et Keseraan nemegberes dye dut diri' dye, kwan dye, “Pepeempu'empu' itueng taaw na itue!” ⁴Segwa' pegsesewren i Jesus kedye pegpipikiren, kwan ye, “Manu meraat ne nepikir myu? ⁵Banar, lebing merugey sugiren, ‘Teyeg ne beke' panew ne,’ kaska sugiren, ‘Dimung sala' inampun ne,’ ⁶sabab Empu' lang mekeampun et keselaan, segwa' supaya mesewran myu na ating Yegang et Taaw maya kepengdyarian na mengampun et sala' atu't dunya', indani' itue.” Pegketbes kwan ye dut taaw neng pangkul, “Teyeg ne, bikyata' ne iganigan mu beke' muli' ke ne.” ⁷Angkansa ating taaw timinyeg beke' nuli' dut benwa ye. ⁸Pegkebiri' et kineldaman et taaw, nemenglilu' dye banar, beke' binantug dye Empu' neng negey et menge' taaw et kepengdyarian na samat kwantin.

Pegpili' i Jesus ki Mateo

(Markus 2:13-17; Lukas 5:27-32)

⁹Pegpelembus i Jesus et panew ye nebiri' ye sembatung taaw na ingaran ye si Mateo na megarung dut benwa neng susukutan et buwis. Na

sinugid i Jesus dut kenye, kwan ye, “Mibut ke daken!” Timinyeg si Mateo beke' nibut kenye.

¹⁰Ganang megkekaan si Jesus et penengeldewan ye dut benwa i Mateo, mekansang menunukut et buwis beke' menge' ibang tegekeselaan na liminamud mengaan dut ki Jesus beke' dut menge' pepengenanar ye. ¹¹Pegkebiri' itue et menge' pari' na Pariseo, nengingkut dye dut menge' pepengenanar ye, kwan dye, “Manu Menunuldu' myu pepelamud mengaan dut menge' menunukut et buwis beke' dut menge' tegekeselaan?” ¹²Pegkingeg i Jesus, kwan ye, “Kaya nengengeilangan et mengunguru sebarang kaya sakit, segwa' nengengeilangan et mengunguru sebarang maya sakit. ¹³Manew kew ne beke' retia' myu ba' enu ingin bersen ye itueng Kesuratan et Empu', kwan, ‘Ingasi' ingin ku, diki lang menge' simaya!' Sabab diki ku natu' supaya pilinen sebarang keblan dye metitigna', segwa' natu' supaya tebangen ku et menge' mekeselaan.”^p

Iningkut si Jesus pasal et Pegpuasa

(Markus 2:18-22; Lukas 5:33-39)

¹⁴Indyari nepekabi' dut kenye menge' pepengenanar i Juan neng Mememewtismu, kwan dye, “Enungkwan itue na kami beke' menge' Pari' na Pariseo pegpuasa, segwa' dimung pepengenanar kaya lang pemegpuasa?” ¹⁵Kwan i Jesus, “Enungkwan rumupuk menge' mengluluruk sementara' lelaki neng ibulun esentin nega? Diki lang! Segwa' dumateng timpu na ibulun neng lelaki ugaren dut kedye. Atin pe' memegpuasa ne.” Neglahyun ne si Jesus neres.

¹⁶Kwan ye, “Kaya sinu meketempel et bagung kumut dut lelagi neng badyu', sabab melanut dut tinimpelan et bagu na tinempel, lebi ne dumekla' ne banar uyat ye. ¹⁷Diki gasi mekedyari isunu' et taaw bagung alak dut lelagi neng susunuan.^q Sabab ba' isunu' dye duntin, mekedyaring lumput ating susunuan, indyari meula' ne inumen neng alak in beke' mepsa' ne ating susunuan. Erapun, subali' isunu' bagu neng alak dut bagung susunuan gasi supaya sali'sali' dye meipat et menunga.”

Patey neng Yegang et Pegibuten beke' Libun neng

Kiminutew et Badyu' i Jesus

(Markus 5:21-43; Lukas 8:40-56)

¹⁸Sementara' megbebres nega si Jesus et itue, sembatung pegibuten et menge' Judio nepekabi' beke' siminelukud dut teteyumanan ye, kwan ye, “Ingga pe' nekwit pegpatey et yegang ku neng budyang. Segwa' ba' mekedyari teyen baya' kew daken sabab mengarap ku na ba' depnen mu

^p 9:13 Oseas 6:6 ^q 9:17 susunuan - dut Griego: ‘bebtangen ne' kulit’.

ya, asal ya megbiyag.”¹⁹ Timinyeg si Jesus beke' naya' dut kenye, beke' menge' pepengenan ye naya' gasi.

²⁰Na', maya gasi sembatung libun na megkesandalen et sakit ne' pegduruguan et sempulu' duwang teun ne, kaya megtuug tapis ye. Na nepekabi' dut lilikiran i Jesus ampa' ye kinutew bingbiring et badyu' i Jesus. ²¹Kwan et sedseled ye, “Ba' mekutew ku lang bingbiring et badyu' ye, megulinan ku ne.” ²²Liminingew si Jesus kwan ye dut kenye, “Yegang, kepenggera' seled mu. Dimung pegandel negpenunga dimu.” Atin negang masa megtuy negulinan libun. Neglahyun gasi si Jesus dut benwa et pegibuten.

²³Ganang nekerateng, siminled ne si Jesus dut benwa et pegibuten et menge' Judio beke' nebiri' ye menge' menunuling et kelebengen beke' kineldaman na memeggikgibek. ²⁴Kwan ye dut kedye, “Liwane kew! Ating budyang ingga patey, segwa' megiga' lang!” Segwa' nemengsit dye lang dut kenye. ²⁵Pagka' menge' taaw nepeliwan ye ne, siminled gasi i Jesus beke' kimpetan ye dut keremut et budyang neng libun, angkansa negbangun budyang. ²⁶Tuturan pasal itue limingkep dut sengkelsinguran na atin.

Pinegulinan i Jesus Duwang Beleg beke' Sembatung Umew

²⁷Ganang nugad ne si Jesus teyeg dut lungsud na' atin, maya nepesunud kenye duwang menge' beleg. Indyari timiningkag dye, kwan dye, “Inupu' i Surutan Dabid, meingasi' ke damen!”^r ²⁸Pegseled i Jesus dut benwa, negpekabi' dut kenye menge' beleg ne' lelaki. Iningkut dye i Jesus, kwan ye, “Mengandel kew be dut daken na itue mebuwat ku supaya megulinan kew?” “E', Begerar, andel kay,” sambag dye. ²⁹Indyari kinutew ye ne kedyeng mata ampa' ne neres, kwan ye, “Kuyun dut pengandel myu dut Empu', meinabu teyen atin samat keendelen myu.” ³⁰Indyari negnunga ne penyek dye. Pegketbes negbilin si Jesus, kwan ye, “Amay-amay banar, kasi myu pegsugira' itueng ginis dut misan sinu!” ³¹Segwa' nugad dye beke' masi ga pineabar dye kebentugan i Jesus dut ginsa't menge' lungsud pelibut duun.

³²Ganang megugad dye ne, alu', maya gasi sembatung lelaki binibit dut ki Jesus na sembatung pegselban et meraat angka kaya mekebres. ³³Pagka' nepeliwan ne ating meraat, ating lelaki nekebres ne. Indyari menge' kineldaman nemenglilu', kwan dye, “Atu't Israel kayangga pe' nebiri' na neinabu samat kwantin!” ³⁴Segwa' kwan ga et menge' Pari' na Pariseo in, kwan dye, “Sabab lang binggey atin kependyarian et pegibuten et menge' mereraat in, angka si Jesus maya basag supaya nekepeliwan et mereraat.”

^r 9:27 *Inupu' i Surutan Dabid tagna'* - itue ibang ngaran i Kristo, ingin bersen ating itue na si Jesus ating Mesias pinili' i Empu' apang mengmilik dut ginsa't taw't sengkedunyaan.

Sesenu Ga menge' Mengengeradya

³⁵Pegketbes siminurung si Jesus dut ginsa't menge' lungsud beke' dut menge' kebenbenwanan. Penuldu' ye dut menge' pegpengempuan et menge' Judio, na pepabar pasal et Menungang Abar et Pengmilikan et Empu', beke' pepenunga ye sebarang menge' maya misan enung reresanen beke' ginsa't menge' sakit. ³⁶Ganang nebiri' ye menge' kineldaman, nekeingasi' dut kedye sabab dye samat pegelamen mene beke' menge' melulumek, samat menge' ipatan neng bibili na kaya mengingipat. ³⁷Indyari kwan ye dut menge' pepengenanar ye, "Menge' keldamen antangan dye samat menge' uma panyap ne keygen. Mekansang ne kekeygen, segwa' kaya mekansang mengengeyg. ³⁸Angkansa mengangat kew dut Empu' et itueng kekeygan, supaya megpebibit ya et mengengeradya dut kenyeng kekeygan."

Pinepanew i Jesus Sempulu' Duwang Pepengenanar Ye (Markus 3:13-19; Lukas 6:12-16)

10 ¹Ipinekabi' i Jesus itueng sempulu' duwang pepengenanar ye beke' binggeyan ye et kepengdyariang keseg megpeugad et megsaleb neng meyaat neng diwata, beke' mepegulinar ginsa't menge' keginisan neng reresanen beke' kesekitan. ²Itue ne ngaran et sempulu' duwang pepengenanar i Jesus. Una in si Simon, pegngerana't Pedro beke' tipused ye neng si Andres; de Jakob beke' si Juan neng menge' keygangan i Sebedeo; ³de Pelipe beke' si Bartolome, si Tomas beke' si Mateo na menunukut et buwis; si Jakob na yegang i Alpeo, beke' si Tadeo. ⁴Indyari iba in si Simon neng memimisara beke' si Judas Iskariote, na negpeelen ki Jesus.

Ating Keradya et Sempulu' Duwang Pepengenanar i Jesus (Markus 6:7-13; Lukas 9:1-6)

⁵Itueng sempulu' duwang pepengenanar pinepanew i Jesus, kenyeng pineaturan, kwan, "Kas kew sumurung dut lungsud dut menge' taaw lein Judio, etawa misan embeng lungsud et menge' Samaritano. ⁶Erapun, duun kew lang eset menge' taw't Israel, sabab sama dye't pegeelamen neng bibili na kaya mengingipat dye. ⁷Na dut pegsurung myu ipengabar myu ne, 'Mekabi' ne Pengmilika't Empu'.' ⁸Pegulinar myu menge' mesesakit beke' biyagen menge' patey. Pegulinar myu menge' sakit neng eldew-eldew, beke' ipeugara' myu megsaleb neng meyaat neng diwata. Indyari, sabab et penerima kew et kaya bayad, subali' menggey kew gasi et kaya bayad. Gay bersen meneraka dut Empu'. ⁹Kas kew memibit et pirak etawa bulawan, etawa tumbaga eset dimung pitaka'. ¹⁰Kas kew gasi memibit et susunan dut pepenewan myu, etawa seselinan, menge'

tempa' etawa tutungku. Sabab menge' mengengeradya subali' ibgey kedye ne ba' enu keilangan dye.

11 “Indyari misan embeng lungsud etawa baryo detengan myu, menulus kew't metindalan na metigna' arat ye, tumerna kew ne esentin seked keugad kew't lungsud dye in. 12 Pegseled myu't benwa dye, ibersa' myu, 'Megmilik teyen kesenangan atue't benwa.' 13 Na ba' teup menge' taaw atue't benwa, dumarana kedye dimyung pemangling et kesenangan. Temed ba' diki teup, isia' myu peuli' dimyung penglinga' et kesenangan. 14 Na ba' diki dye menerima etawa mengingeg et dimyung ipeabar kedye, memengugad kew ne eset lungsud dye in, pegketbes tepnisa' myu tehuk eset dimyung tiked. 15 Itange' ku dimyu na dut Eldew't Pegukum, luwas nega yaat iukum et Empu' dut menge' taw't eset lungsud na' atin kasga dut nelebayan et menge' meyaat neng taaw dut menge' lungsud et Sodoma beke' Gomora.”

Pegdateng et Pegukum

(Mateo 24:1-14; Markus 13:1-13; Lukas 12:11-12; 21:12-17)

16 “Itue tiban, pegdeaken ku kemyu na samat menge' bibili eset tenga't peguunulen neng ireng. Megmendyaring meutek na samat menge' seli, beke' tempad na' samat menge' aksang. 17 Pegbe'beti' kew sabab maya mengalew dimyu pesurung dut ukuman, pegketbes lipdasan kew dut menge' sinagoga. 18 Sabab eset daken, ipeelep kew dut menge' pegibuten beke' menge' surutan supaya iukum. Indyari pesebenaran myu dut elepan dye beke' eset menge' taw't lein Judio pasal et Menungang Abar et Empu'. 19 Na ba' pegingkuten kew ne dut ukuman, dyangan kew lang mesusa tudyu dut menge' isambag myu etawa ba' enukwan myu itue sembagen. Pegdateng et timpu, ibgey nega dimyu ba' enu isambag myu. 20 Temed kebenaran ye, lein lang kemyu megebres. Erapun itueng Nakem mawa't Empu' Ama' key megebres pebiya' lang eset dimyu.

21 “Maya taaw ipealew ye ne diri' yeng tipused apang ipepatey, kwantin gasi buwatan et ama' eset kenyeng yegang. Etuanan ne et menge' keyegangan kedyeng menge' kenggurangan, ama' beke' indu', apang ipepatey. 22 Kutukan kew ne't ginsan sabab lang et daken. Temed dumarana menatap misan ingyan, atin key mebawi'. 23 Na ba' pegsegkaan kew et sembatung lungsud, lumahyun kew dut ikeruwang lungsud. Pegsugiren ku dimyu, kayangga pe' neapet myu ginsang lungsud et Israel supaya ipeabar kedye, mura dumateng ne aku, itueng Yegang et Taaw.

24 “Kaya lang pepengenan na mas metaas nega et menunuldu' ye, etawa kaya lang uripen metaas eset begerar ye.

25 “Mesdengan itueng pepengenan na sumali' dut menunuldu' ye, beke' itueng uripen sumali' dut begerar ye. Na ba' aku samat sembatung

pegibuten et kelungsuran, beke' pegngerana't dye aku si Seytan, lebi dye lang terwanan kemyu menge' pepengenanran ku dut pegsukuan ku!"^s

Sinu Ketekutan Tyu

(Lukas 12:2-7)

²⁶“Angkansa dyangan lang tumakut et misan sinu. Ginsan neng pegteguen in, meketulusan nega, beke' ginsa't menge' ilimed in mekebunayag nega. ²⁷Misan enu neng pegsugiren dimyu dut kelingban, subali' ibres myu dut ketemparan, beke' menge' pegkinesen dimyu in, subali' myu ipebasag dut timbew et benwa. ²⁸Kasi' myu pegtekuti' inyet pamatey et bilug temed kaya mekepathey et kurudua. Erapun ketekutan myu Empu' banar dut langit na' mekepathey et bilug beke' kurudua dut Narka'. ²⁹Diki be taku' pepegelman et duwang dignes dut sembatung pirak ga? Megsepantun, misan sembatu kedye diki lang meregdag dut lugta' ba' diki mene geayen et dimyung Empu' Ama'. ³⁰Na pasal dimyu, misan ga atin ginsan neng buek myu neitung ne. ³¹Angkansa, kas kew takut, sabab lebi kew negang merga' eset menge' laksang-laksang dignes ti!”

Ating Taaw Kilelanan si Kristo

(Lukas 12:8-9)

³²“Mayang sinu mengandel beke' kumilala eset daken dut elepa't menge' taaw, kilelanan ku gasi dut elepa't Empu' neng Ama' ku dut langit. ³³Temed, ba' ipeilu dye aku dut elepa't taaw, aku gasi megpeilu kedye eset elepa't Empu' neng Ama' ku dut langit.”

Natu' i Jesus Apang Memibit Keeriweraan

dut menge' Kaya Mengengandel

(Lukas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴“Kasi' myu pegpikira' na natu' ku apang memibit et kesenangan dut taaw atue't lugta'. Erapun, natu' ku apang memibit et keeriweraan, lein lang kesenangan. ³⁵Punsabab et pegatu' ku apang ipegatu yegang neng lelaki dut ama' ye, dut yegang na' libun dut indu' ye, dut menempil yeng libun beke' dut pegibanan yeng libun gasi. ³⁶Indyari, menge' kebanta et sembatung taaw dye in iba ye dut seled benwa ye ne in.

³⁷“Indyari mayang megmerga' kenyeng ama' etawa indu' na luwas nega't daken, diki teup dye mendyaring pepengenanran ku. Na ba' atin megmerga' dut yegang na' lelaki etawa libun na luwas nega't daken, diki teup dye mendyaring pepengenanran ku. ³⁸Mayang diki tumanggung et kenyeng krus beke' mibut daken, diki teup dye mendyaring

^s 10:25 *si Seytan* - itueng ngaran “si Beelsebul” dut Griego.

pepengenaran ku.^t ³⁹Mayang menimurut kenyeng biyag, atin key meugaran. Indyari sebarang igbey et biyag ye sabab daken, atin key megbeyan biyag banar kaya seskeran.”

Menge' Keterima't Ganti Teyeg Empu'

(Markus 9:41)

⁴⁰“Itueng megtererima dimyu, atin megtererima daken, beke' itueng megtererima daken atin megtererima dut nengdaak daken. ⁴¹Misan sinung megtererima dut sembatung tarus et Empu' sabab ya in tarus et Empu', atin keterima et ganti tudyu dut tarus. Na ba' tumerima ke't sembatung taaw na' metigna' sabab ya tu' metigna', atin keterima et ganti tudyu eset taaw na' metigna'. ⁴²Indyari, misan sinu mekegbey et ganang sembatung sawan neng danum na' meramig dut atin pinekebaba neng tetehagen ku tu' sabab itue mengingibut ku, tentuen ku dimyu na ya in keterima't ganti teyeg Empu'.”

Menge' Pinebilinan ne' Teyeg dut ki Juan neng Mememewtismu

(Lukas 7:18-35)

11 ¹Pegketbes nebilinan ne i Jesus itueng sempulu' duwang pepengenan, nugad ya duun apang menuldu' beke' mengabar dut menge' kelungsuran na mekabi' duntin. ²Sasat si Juan neng Mememewtismu dut seled pipirisuan, neebaran ye itueng menge' pegbuwatan i Jesus. Indyari tinahag i Juan ibang pepengenan ye in dut ki Jesus. ³Pineingkut kedye, kwan, “Ikew ne taku' pegtulusen kay tu'? Etawa subali' tumagey kay ne gasi et lein?” ⁴Siminambag si Jesus, kwan, “Peuli' kew ki Juan, indyari isugira' myu kenye itueng menge' nekingeg beke' nesiyeke myu. ⁵Nemekebiri' ne menge' beleg, nemekepanew ne menge' pangkul, nemegulinan ne menge' tegeldew-eldew, nemekekingeg ne menge' bengel, pemegbiyag ne menge' patey, beke' pegpebunayag dut menge' miskin itueng Menungang Abar. ⁶Mesukud itueng taaw na kaya lang pegalang-alang dut daken!”

⁷Ganang nemekeugad ne pepengenan i Juan, negberes si Jesus dut menge' kineldaman petudyu ki Juan. Neingkut ye kedye, kwan, “Manu angka taku' nugad kew dut kelnangan ki Juan? Enu taku' gay myu mesyekan? Sembatung taaw antangan ye samat sembatu be neng kilulu na mekedresan? ⁸Enung ginisan neng taaw taku' gaay myu mesyekan? Sembatung taaw na megbebadyu't megseru? Na itueng menge' megbebadyu't megseru na dut kelang benwa't surutan. ⁹Enu taku' gay myu mesyekan? Sembatung tarus et Empu'? E' be! Indyari isugid

^t **10:38** *tumungung et kenyeng krus beke' mibut daken* - ingin bersen itue na subali' sandalen et taaw dut kedyeng pengandel ki Jesus beke' dut Empu'.

ku banar dimyu, ya in luwas nega eset tarus lang. ¹⁰Sabab si Juan key pegbebersen et Kesuratan, kwa't Empu',

'Itue e ne, unang mengengabar na tinahag ku mura ke dumateng.

Penyapen ye dimyung bebyaan.'^u

¹¹"Pegtentuen ku dimyu, dut menge' pinengganak, kaya lang misan sinu na lebing metaas eset ki Juan neng Mememewtismu. Temed dut megpekebaba dut menge' taaw neng Pengmilika't Empu' dut langit, atin metaas luwas nega't ki Juan. ¹²Tinegnanan nega na mengabar si Juan neng Mememewtismu sumked sampay tiban tu', maya dye na sandalen misan enu supaya mengabar pasal et Pengmilikan et Empu', beke' maya dye na gasi legesen banar ampa' mekekibaya' dut Pengmilikan ye.'

¹³Sabab itueng menge' tarus et Empu' beke' dut Keseraan binggey et Empu' ki Moises negpebunayag pasal et Pengmilikan et Empu', sumked na kwantin gasi ki Juan in. ¹⁴Na ba' tantu lang mengarap kew et Kesuratan et Empu', si Juan ne tu' neng si Elias^w na tegeyen myu matu', samat kwa't dut Kesuratan in. ¹⁵Sebarang maya ikingeg, atin mengingeg!

¹⁶"Na, dut embe ku taku' mepesiring itueng menge' taaw tiban? Sama dye't menge' keyegangan na memegearung dut tetebean na pemegmara dut kedyeng kebelbengel, kwan dye, ¹⁷'Binesalan kay kemyu et agung temed kaya kew timinarek. Nenginrurung kay, temed kaya kew siminyak.' ¹⁸Indyari natu' si Juan, negpuasa beke' kaya lang nenginum et mekelangu, temed ga in, pegbersen dye, kwan, 'Pegseselban ne't diwata i Seytan.' ¹⁹Indyari, natu' gasi Yegang et Taaw, pengan beke' penguinum, indyari pegsudsugiren dye gasi, 'Birina' myu itueng taaw tu'! Ya in mereren beke' melangu, bi'bila' et menunukut et buwis beke' menge' ibang mekesala!' Temed lang, itueng kesewran et Empu' mekesebenaran sugat pebiya' dut kenyeng menge' nebuwat."

Perendem dut menge' Kelungsuran na Kaya Pemegsusun

(Lukas 10:13-15)

²⁰Pegketbes, inisgan i Jesus itueng menge' taaw et menge' kelungsuran na binwatan ye et mekansang neng keli'lilu' sabab kaya lang pemegsusun na ugaren kedyeng keselaan. ²¹Kwan i Jesus, "Keingasi' kew menge' taw't Korasin! Keingasi' kew gasi menge' taw't Betsaida! Sabab ba' dut

^u 11:10 Malakias 3:1 ^v 11:12 Maya duwa pe' retian et itueng bersikulo: 1. Maya dye na meglahyun megatu' dut pengmilik et Empu', sampay maya gasi dye in na meyaat na taaw megapa' dut ibang taaw na gaay mengandel et Empu'. 2. Maya gasi dye in mengengabar pasal pengmilik et Empu' misan enu meinabu, beke' maya gasi dye na meyaat na taaw megapa' dut ibang taaw na gaay mengandel et Empu'. ^w 11:14 *Elias* - Tihad tagna' ti', tumagey taw't Judio dut ki Elias meuli' teyeg et kepeteyan apang ituldu' kedye ba' sinu Kristo in. Atin Kristo pinili' et Empu' supaya pemegbeg atue't dunya' dut menge' mengengandel et Empu', beke' kulpasan dye teyeg et menge' kebanta dye. Malakias 4:5

taw't Tiro beke' Sidon binwat itueng menge' keli'lilung neinabu dimyu tu', nekwit dye ne teyen megbebadyu't karut beke' megearung dut abu apang mepesebenaran dye lang na memegsususun ne dut Empu'.²² Temed pegsugiren ku dimyu, dut Eldew't Pegukum et Empu', luwas nega liyut mebtangan myu kasga mebtangan et menge' taw't Tiro beke' menge' taw't Sidon.²³ Indyari kemyu, menge' taw't Kapernaum! Gay myu na lumangkew seked langit? Erapun, iregdag kew dut Narka! Sabab ba' dut menge' taw't Sodoma binwat itueng menge' kelilu'lilung binwat ku atue't dimyu, teyen dumarang nega itueng lungsud sampay tiban.²⁴ Temed pegsugiren ku dimyu, dut Eldew et Pegukum et Empu', lebi negang meliyut iperasa dimyu kasga eset neresanan et menge' taw't Sodoma.”

Mengandel Daken beke' Ipetaren Ku

(Lukas 10:21-22)

²⁵ Dut timpu't atin, negpenalang si Jesus kwan, “Pegpeselematan ku ikew Empu' Ama' ku, Begerar et langit beke' lugta' sabab nilimed mu itueng menge' ginis dut kesesewran beke' meuutek, indyari pinebunayag dut menge' kaya megiskul.²⁶ E' be, Empu' Ama', sabab kwantin ke mekeseraan meinabu.²⁷ Pinemgey daken et Empu' Ama' ku itueng ginsan neng keginisan. Kaya lang mekekilala et Yegang selyu Ama' ga in, beke' kaya lang mekekilala et Ama' selyu Yegang ga in beke' atin lang neng geayen pegpebunayagan et Yegang in.

²⁸ “Kumabi' kew daken ginsan kemyu neng peglelehaken beke' mekebegatan et pegpepsanen, indyari kemyu in ipetaren ku.²⁹ Pesakup kew daken, indyari meganad kew daken. Sabab aku tu' meguep beke' mesabar, indyari metulusan myu kepeternan et dimyung kurudua.³⁰ Sabab merugey itueng daken neng singkew ibgey ku dimyu, beke' megangan lang tenggulen itueng ibgey ku dimyu in.”

Menge' Keingkutan pasal dut Eldew't Kepeternan

(Markus 2:23-28; Lukas 6:1-5)

12 ¹ Sene ti', seng Eldew't Kepeternan^x, nekelabay de Jesus dut ketiriguan. Pemegurapan ne iba yeng menge' pepengenan, angkansa nemengeyg dye't uhuyen, pegketbes pinangaan dye ne betuen in.² Indyari ganang nebiri' itue et menge' Pari' et Pariseo, negberes dye dut ki Jesus, kwan dye, “Siyeki' be, pegbuwatan et pepengenan mu, sagka' atin ba' Eldew et Kepeternan.”³ Siminambag si Jesus,

^x 12:1 *Eldew et Kepeternan* - Atin ikepitung na eldew et sembatung linggu na sembatung Eldew et Kepeternan dut ginsa't taaw. Dut menge' taw't Judio maya sara' na diki mekedyari megkeradya dut atin eldew. Atin Eldew et Kepeternan usalan gasi supaya pemengempu' Empu'.

kwan, “Manu kaya taku' nebatsa' myu binwat i Surutan Dabid tagna' in, ganang inurapan ga ya beke' kenyeng ketindegan in? ⁴Siminled ya dut pengempuan neng benwa't Empu', indyari ampa' ne nengaan et bengbang neng sinimaya' dut Empu', pegketbes pinekaan ye gasi kenyeng ketindegan. Sagka' dut Keseraan na kanen dye ating bengbang sabab menge' Pari' lang mekepegewla kekaan et atin. ⁵Kayangga pe' taku' nebebatsa' myu dut Keseraan et Empu' binggey ki Moises na kede Eldew et Kepeternan menge' Pari' pegkeradya dut pengempuan neng benwa et Empu', sagka' et arat pasal et itueng Eldew et Kepeternan. Misan kwantin diki gasi atin ikesala' kedye? ⁶Pegsugiren ku dimyu, tiban atue maya lebing metaas eset pengempuan neng benwa't Empu'. ⁷Diki lang teyen binetangan myu itueng menge' kaya keselaan, na ba' nesewran myu lang reti' et menge' itueng bebresen teyeg et Kesuratan et Empu', kwa't Empu', 'Ingasi' gay ku, lein lang simaya!.'^y ⁸Indyari, itueng Eldew et Kepeternan dut seled penggewman et aku, atin Yegang et Taaw.”

Ugat et Sembelang Lenge't Lelaki Natey Ne
(*Markus 3:1-6; Lukas 6:6-11*)

⁹Tinirengan i Jesus ating lungsud, ampa' ne siminurung dut sinagoga, ingin bersen dut pengempuan na' benwa. ¹⁰Maya duntin sembatung lelaki na patey ugat et sembelang lengen ye. Duntin gasi maya menge' senung taaw na enukwan metulusan et ketekeran ki Jesus. Indyari nemengingkut dye, kwan, “Pegtugut be taku' uyun dut kityung Keseraan na menguru dut Eldew't Kepeternan?” ¹¹Sinambag i Jesus, kwan, “Na ba' misan sinu dimyu na maya bibili neregdag dut kupung dut Eldew et Kepeternan, diki be taku' bewinen ye itue? ¹²Na lebi negang merga' itueng sembatung taaw kasga eset bibili! Angkansa uyun dut Keseraan na memuwat et ikenunga dut Eldew't Kepeternan.” ¹³Pegketbes, sinugid ye dut taaw na patey ugat et sembelang lengen ye, kwan ye, “Iktanga' dimung lengen.” Pinektang ye kenyeng lengen, megtuy selus negulinan, samat sembelang lengen ye ne in. ¹⁴Nemengugad ne menge' taw't Pariseo, indyari nemegsudsugid dye ne, na ba' enukwan mepatey si Jesus.

Mengengeradya et Empu' neng Pinili' Ye

¹⁵Sewd ne lagi i Jesus itueng paru et menge' taw't Pariseo, angkansa nugad ne megtuy duntin. Mekansang nememaya' kenye. Indyari pinegulinan ye ginsan itueng menge' meinglew. ¹⁶Temed pineamay-amayan ye na pinenugiran dye ginsan na diki ne ipebunayag pasal kenye. ¹⁷Neinabu itue apang metuman pegsugiren et Empu' pebiya' i tarus Isaias, kwan,

y 12:7 Oseas 6:6

- 18 “Atue ne mengengeradya ku, na aku nega pinili', pegmerganen ku't lebi, beke' teup ye neng kegeayan ku. Daken neng Nakem kenye Ku ibgey, beke' ipebunayag ye daken neng ketignaanan dut ginsang taw't menge' kebangsaan.
- 19 Diki lang ya sumagka' eset meneyney lang memisara, kenyeng pegberes diki kekingeg dut dalan.
- 20 Diki lang berien ye kilulu neng perurunguk, na diki gasi pesewen ye pepekerep neng pelitaan. Mesendalen ye sekdan mebetangan et sara' na mepengindeagan ye.
- 21 Indyari itueng ginsang taaw dut kenye lang mengarap.”^z

Si Jesus beke' si Seytan

(Markus 3:20-30; Lukas 11:14-23)

22 Maya pineuruan dye ki Jesus sembatung lelaki na beleg beke' umew sabab pegseselban et meraat neng diwata kenye. Pinegulinan i Jesus lelaki in, ampa' megtuy nekebres beke' nekebiri' ne. 23 Nemeqli'lilu' ne ginsan, kwan, “Itue ne be taku' inupu' i Surutan Dabid tagna' tumagey kay ne gasi?” 24 Ganang nekekingeg itue et menge' pari' na' Pariseo, nesugid dye, “Diki lang! Mekepeugad et meraat neng diwata ating taaw, sabab binggeyan ya i Seytan neng surutan et menge' meraat na' diwata neng mekepengdyarian nemuwat atin.” 25 Pegsesewren i Jesus kedyeng pegpipikiren, angkansa sinugid ye kedye, “Mereraag kede kelungsuran netahak et megsembelang rungrupung. Indyari mepupuhar misan embeng lelegdangan etawa benwa neng nemegtektahak pegketbes memegeatu-atu ne. 26 Megdemikian gasi dut ki Seytan. Na ba' si Seytan megpeugad gasi menge' diwata i Seytan, pegetuanan ye ne kenyeng diri! E nukwan nega taku' mekedaran pengmilikan ye? 27 Na ba' pegsugiren myu na aku mekepeugad ki Seytan pebiya' kepengdyarian binggeyan daken i Seytan, sinu gasi nenggey't kepengdyarian dut dimyung eenaran na mekebuwat et kwantin? Dimyung eenaren ne gasi mekepesebanar na negsala' kew! 28 Na ba' Nakem et Empu' nenggey daken et kepengdyarian megpeugad et meraat neng diwata teyeg si Seytan, mekepesebanar na itue diminateng ne dimyu Pengmilik et Empu'.

29 “E nukwan taku' mesled itueng benwa et mebasag neng taaw, ampa' isien arta' ye, ba' diki lang ya pungpungen? Na ba' nepungpung ne, atin pe' kesled ne't benwa ye ampa' isien arta' ye.

30 “Na ba' maya diki lang pesakup daken, atin pegsegkaan aku. Indyari sebarang diki menabang daken menimung taaw, atin negpeparak dye.

31 Angkansa pegsugiren ku dimyu, empunen menge' taaw misan enu negang keselaan beke' beres neng meraat, temed diki lang empunen

^z 12:21 Isaias 42:1-4

sebarang penerwa dut Nakem et Empu'. ³²Sebarang sagka' dut Yegang et Taaw atin empunen. Temed sebarang sagka' dut Nakem et Empu' dili lang empunen, misan nega itueng timpu etawa misan ingyan."

Dut Bua' Mekilala

(Lukas 6:43-45)

³³"Ipebetang myu na menunga ating kayu na ba' menunga bua' ye, indyari ipebetanga' myu gasi meyaat puu't kayu na ba' meyaat bua' ye. Sabab dut bua' mekilala ating puun. ³⁴Kemyu na turubuanan et seli! E nukwan kew mekepegberes et menunungang ginis, sementara' meraat kew? Sabab ba' enu legtik et baba', atin gasi behanen dut seled atey. ³⁵Menunga itueng pegebresen et menunungang taaw, sabab baha't kenunganan itueng seled atey ye. Meyaat pegebresen et belingkeg neng taaw, sabab baha et keyeatan itueng seled atey ye. ³⁶Pegebresen ku dimyu, na dut Eldew't Pegukum, pemehalaan et taaw itueng kede beres na kaya lang keaturan neng pegsugiren dye. ³⁷Angkansa, mekedyaring empunen et Empu' keselaan mu etawa dusaen ke sigun dut dimung pegebresen."

Pegtulusan et menge' Taaw Tenda' mawa' dut Langit

(Markus 8:11-12; Lukas 11:29-32)

³⁸Binres gasi ki Jesus et taw't menunuldu' et Keseraan beke' menge' taw't Pariseo, kwan, "Menunuldu', mekedyari be taku' pebirinan mu kami et tenda' mewanan dut Empu' set langit?" ³⁹Siminambag si Jesus, "Itueng turubuanan tiban maya arat meyaat beke' dili tantu ki Empu'! Penulus kew et tenda', temed lang kaya mepebiri' dimyu luwas dut tenda' sinupama dut neinabu ki tarus Jonas tagna'. ⁴⁰Na ba' enukwan kebtangan i Jonas tu' telung eldew beke' telung gebi dut seled beteng et tendayag, megsepantun kwantin gasi aku, itueng Yegang et Taaw, na telung eldew beke' telung gebi ne natey dut seled lugta'. ⁴¹Dut Eldew et Pegukum, tummyeg itueng taw't Ninibe atu dut itueng bangsa, indyari betanga't kedusaan, sabab negsusun dye ne et keselaan dye dut pemitua i Jonas, temed maya atue lebi nega't bantug ki Jonas. ⁴²Dut atin Eldew et Pegukum, tummyeg nega Dayang et Timur atu dut bangsa't itue, indyari mebtanga't kedusaan sabab minewanan ye dut yuntuk et dunya' apang mekingeg kesesewran i Surutan Solomon tagna'. Na tantu maya atue lebing bentugen eset ki Solomon!"

Pegpeuli' et Meyaat neng Diwata

(Lukas 11:24-26)

⁴³"Pegka' lumiwan mawa' dut sembatung taaw itueng meyaat neng diwata, itue pepepanew dut tuug na' lugta', megtutulus et mepeternan. Na ba' kaya

itue mesbatan, ⁴⁴ pegbersen ye't kenyeng diri, 'Muli' ku dut lelegdangan na dakeng minewanan.' Peguli' ye, mesiyekan ye na kaya lang itue sunu', melinas, beke' meselusay. ⁴⁵ Angkansa megpelahyun nega ya beke' mengakit nega et pitung taaw na lebing meyaat eset kenye, megeleed dye, indyari tumerna ne duntin. Angkansa dut ketimpusan, lebing megyaat pengrasa et ating taaw kasga nekeuna ti'. Kwantin gasi meinabu dut itueng meyaat neng turubuanan."

Menge' Ketipusdan i Jesus beke' Indu' Ye
(*Markus 3:31-35; Lukas 8:19-21*)

⁴⁶ Sasat megebres nega si Jesus dut menge' taaw, diminateng kenyeng indu' beke' ketipusdan. Tinagey dye ne lang dut liwan sabab gay dye ya mekesudsugid. ⁴⁷ Indyari maya negsugid kenye, kwan, "Megtetagey indu' mu beke' ketipusdan mu, gay dye na mekepegututuran dimu." ⁴⁸ Pegketbes megberes si Jesus, kwan, "Sinu taku' daken neng indu' beke' sinu-sinu taku' itueng menge' ketipusdan ku?" ⁴⁹ Indyari, pinenuldu' ye kenyeng menge' pepengeran beke' negberes kwan, "Itue dakeng indu' beke' ketipusdan! ⁵⁰ Sabab sebarang pengandel dut keirga't dakeng Empu' Ama' dut langit, atin key indu' beke' ketipusdan ku."

Beleybey pasal et Menenasad
(*Markus 4:1-9; Lukas 8:4-8*)

13 ¹ Atin negang eldew, liminiwan si Jesus et benwa pegketbes narung dut abi't deplakan supaya menuldu'. ² Rinungrupungan ne ya et mekeldam neng taaw, angkansa siminakat ne lang et gubang ampa' ne narung. Menge' taaw in eset deplaka't dagat memegtitiyeg. ³ Indyari nenuldu' ya et mekansang neng ginisan kedye pebiya't beleybeyen.

Kwan i Jesus, "Maya sembatu na mengunguma nepanew apang menasad. ⁴ Sasat ya penasad, maya pungu neregdeg dut dalan. Diminateng menge' kebegitan pineninduk dye ginsan dut dalan. ⁵ Maya gasi pungu neregdeg dut kebetuan, ba' embe menipis lang lugta'. Sabab et menipis lang lugta' ye, timinuhu' megtuy pungu in. ⁶ Temed lang, ganang neblad et mebarad neng inis et eldew netugan, sabab ye kaya nekegamut tantu. ⁷ Maya menge' pungu gasi neregdeg dut kerikutan, nemengapal rikut in, neternung ne pungu in. ⁸ Temed mayang pungu na nenasad dut menungang lugta' in nemenupang. Maya tegsenggatus betuen, maya tegeenem neng pulu', beke' tegtelumpulung betuen kede uhuyen, na nemenguhey ne na neglebi nega eset nenasad in. ⁹ Sebarang maya ikingeg, atin mengingeg."

Keretian et Beleybey
(*Markus 4:10-20; Lukas 8:9-10*)

¹⁰ Kinabi' et menge' pepengeran si Jesus na nemengingkut, kwan, "Manu angka nega itagu' mu et beleybey itueng pegsugiren mu dut menge' taaw?"

¹¹ Siminambag si Jesus, kwan, “Binggey dimyu na mesewran itueng menge' pegtagu' pasal et Pengmilika't Empu' dut langit, temed lang diki itue ibgey kedye. ¹² Sabab sebarang maya ne keretian, begeyan nega kenye na meglebi-lebi. Temed sebarang kaya in, misan isek-isek mene eset kenye, isien nega kenye. ¹³ Pegbersen ku itue kedye pebiya't beleybey, sabab megsiyek dye temed lang diki dye mebiri', beke' pengingeg dye temed lang kaya pegkinggen dye etawa pegretien. ¹⁴ Metuman gana' kedye itueng peneked et Empu' pebiya' tarus ye si Isaias tagna' neng pegsugiren, kwan,

‘Meningeg kew gana' neng mengingeg,
diki kew gasi mekereti'.

Indyari siyekan myu gana' neng siyekan,
diki myu gasi mebiri'.

¹⁵ Sabab negmendyaring mengarel itueng pikiran et menge' taaw, meliyut mengingeg itueng kedyeng telinga, indyari pegpereng dye kedyeng menge' mata.

Na ba' diki kwantin, teyen mekebiri' itueng menge' mata dye, nekekingeg itueng telinga dye, nekereti' itueng menge' pikiran dye, indyari nengandel dye daken, pegketbes pegulinan ku dye, kwan ku neng Empu' banar dut langit.’^a

¹⁶ “Mesukud kew, sabab mekebiri' itueng dimyung menge' mata, indyari mekekingeg itueng dimyung menge' telinga. ¹⁷ Pegsugiren ku dimyu, mekansang tarus et Empu' beke' mekansang metitigna' neng taaw et Empu' na gay banar mekebiri' et dimyung nebiri', temed diki lang nebiri', beke' mekingeg dut dimyung nekikingeg, temed kaya lang nepekingeg.”

Pinereti' i Jesus itueng Beleybey pasal et Menenasad

(Markus 4:13-20; Lukas 8:11-15)

¹⁸ “Tiban kinggen myu itueng reretian et beleybey pasal et pegsasad. ¹⁹ Sebarang pengingeg et beres pasal et Pengmilika't Empu' temed diki mekereti' samat pungu na sinasad dut dalan. Memegdateng si Seytan neng Mereraat, indyari pegegewen pinebunayag in dut seled atey dye. ²⁰ Pineantang et itueng pungu na nenasad dut kebetuan, itueng menge' pengingeg et beres et Empu' beke' menep megtuy itueng menerima. ²¹ Temed lang kaya itue megdaran dut seled atey dye, sabab kaya gamut. Indyari, pegdateng et kerupukan etawa ketiksaan sabab et beres et Empu', megtuy dye lang mengrunkey. ²² Pineantang gasi eset pegsasad dut kerikutan neng megkingeg et beres et Empu', temed lang megmendyaring pememikir et menge' keginisan atue't lungsud, indyari meiregan et menge' kementirian, enu ga itueng beres

^a 13:14-15 Isaias 6:9-10

neugad ne dut seled atey dye, angkansa kaya ne nemekebua'. ²³Indyari, pineantang neng nesasad dut menunga neng lugta' itueng menge' nengingeg et Beres et Empu' na nemekereti'. Nememuwat dye mekeldam. Maya tegsesenggatus, maya tegeenem neng pulu', beke' maya tegtetelumpulu'."

Beleybey pasal eset menge' Ilemunen dut Tiriguan

²⁴Tinuturan gasi i Jesus kedye pebiya' itueng beleybey, kwan, "Itueng Pengmilika't Empu' dut langit samat itue. Maya sembatung taaw nenasad et menunungang pungu dut uma ye. ²⁵Sembatung gebi, sasat memegiga' taaw, diminateng kebanta ye, pegketbes nenasad et meyeyaat neng ilemunen lamud et pungu dut uma ye, indyari nugad. ²⁶Ganang timinuhu' itueng tirigu, nemenguhey ne, na nemenuhu' ne gasi na meyeyaat neng ilemunen in. ²⁷Angkansa nemengabi' tetehagen dut begerar dye, sinugid dye ne itue, kwan, 'Begerar, diki be taku' menunungang pungu pegsasad myu dut dimyung uma? Manu segwa' maya nega timinuhu' ilemunen duntin?' ²⁸Siminambag ya, 'Sembatung kebanta nemuwat et itue.' Iningkut ya et menge' tetehagen, 'Gebuten kay taku' itie e?' ²⁹Endey ne, sambag ye, 'Kalu' megabut sampay tirigu. ³⁰Pesari' myu seked memengdekla' se'sali' seked na mekeyg. Pegkeyg, sugiran ku mengengeyg na timunga' myu mena ilemunen, pegketbes pegbegkes-begkesen apang tutungen, indyari menge' tirigu in timunga' myu ne dut legkew ku ti'."

Beleybey et Elinseg et Mustasa (Markus 4:30-32; Lukas 13:18-19)

³¹Sembatu gasi neng beleybey na tinuturan i Jesus kedye. Kwan ye, "Itueng Pengmilikan et Empu' dut langit samat kwantin. Maya sembatung taaw nengluwak et sengelinseg et mustasa dut kenyeng uma. ³²Pinekemerinek itue dut ginsan neng elinseg, segwa' ba' itue neluwak ne beke' diminekla', pegmendyaring pinekemereklang puun dut ginsan neng luluwaken. Itue pegmendyaring puu't kayu, sengmenu ye, megdateng duun menge' begit et lelungew supaya mekepugaran nega eset menge' sanga in."

Beleybey et Pikembang (Lukas 13:20-21)

³³Nenuturan nega si Jesus et leing beleybey. Kwan ye, "Itueng Pengmilikan et Empu' dut langit samat pikembang na peglamud et sembatung libun dut telung susukuran et arina, indyari kiminansang ne beke' diminekla' ginsan."

Pegusal i Jesus et menge' Beleybey (Markus 4:33-34)

³⁴Pegbersen i Jesus dut menge' taaw itueng ginsan pebiya't menge' beleybey, indyari kaya ye pegsugiren dut kedye ba' diki usalan ye et

beleybey. ³⁵Binwat ye itue apang metuman itueng pegsugiren et Empu' pebiya' tarus ye, kwan,

“Menuturan ku kedye pebiya' et menge' beleybeyen. Ipebunayag ku kedye itueng menge' kebenaran ne kaya nesewran et taaw mewanan nega dut buwatan itueng kedunyaan.”^b

Retia't Beleybey dut Ilemunen eset Tiriguan

³⁶Pegketbes tinirengan ne i Jesus itueng menge' taaw ampa' ne siminled dut benwa. Nepekabi' kenyeng menge' pepengeran na nengingkut kenye, kwan dye, “Iperetia' be damen itueng beleybey pasal et meyaat neng ilemunen dut uma.” ³⁷Itue sinambag i Jesus kedye, kwan, “Ating sembatu na nenasad et menungang pungu, atin aku neng Yegang et Taaw. ³⁸Itueng uma tu', atin ne kedunyaan. Sebarang menge' taaw na pegmilikan et Empu', atin ne menungang pungu. Indyari sebarang menge' taaw na pegmilikan i Seytan, atin ne meyeyaat neng ilemunen. ³⁹Na' ating kebanta na nenasad et kwantin, kaya ne sumali' ba' diki si Seytan. Itueng pegkekeyg atin ne ketimpusan et dunya', indyari itueng menge' megpebilina't Empu', atin ne mengengeyg. ⁴⁰Na ba' enukwan pegtimungen itueng ilemunen pegketbes tutungen, megsepantun kwantin gasi meinabu dut ketimpusa't dunya'. ⁴¹Atin masa, tehagen ku neng Yegang et Taaw menge' dereakan ku, indyari timungen dye mewanan dut pegmilikan ku et itueng ginsan na negmendyaring sebaran et keselaan dut sebaya' dye, beke' ginsan na megpemuwat et meraat. ⁴²Indyari ipesbur dut megbebaga neng apuy. Duntin dye ne na megsiyak beke' megringetnget kedyeng menge' nipen. ⁴³Indyari tumlang samat eldew itueng menge' metitigna' na taaw dut Pengmilika't kedyeng Empu'. Sebarang maya ikingeg, atin mengingeg!”

Beleybey et Netagung Kementirian

⁴⁴“Itueng Pegmilika't Empu' dut langit, antangan ye samat kementirian na limbeng dut sembatung uma. Nekali et sembatung taaw, pegketbes tinimbunan ye peuli'. Dut dekla't enep, nanew ya, indyari pinegelen ye ginsan neng pengarta' ye, pegketbes inlen ye ne atin neng uma.”

Beleybey et Merga' neng Buliga'

⁴⁵“Megsepantun kwantin gasi, itueng Pengmilikan et Empu' dut langit, atin samat sembatung taaw megutulus et mergang buliga'. ⁴⁶Ganang neketulus ne't sembatung buliga' neng pinekemerga', ya in nuli' ne, pegketbes pineelen ye ginsan neng pengarta' ye, indyari inlen ye ne buliga' ti'.”

^b 13:35 Kanta 78:2

Beleybey Pasal et Rambat

⁴⁷Indyari negtuturan nega si Jesus et sembatung beleybey, kwan ye, “Itueng Pengmilikan et Empu' dut langit, megsepantun gasi et sembatung melekbang neng rambat na tinaan dut dagat, indyari nekeisi' et lein-leing ginisan et sera'.
⁴⁸Ganang nebaha ne, rinayak ne dut deplakan. Indyari nemengarung itueng menge' taaw apang tingtimungen ne itueng sera'. Sinunu' dye dut susunuan itueng menge' menununga, segwa' sebarang meyeyaat in pinenimbag ne.
⁴⁹Kwantin gasi meinabu dut ketbesan et dunya'. Dumateng menge' dereakan et Empu', seririen menge' taaw neng negkesala' beke' menge' taaw neng metitigna'.
⁵⁰Indyari ipesbur ne itueng menge' mekesesala' ti' dut megbebaga neng apuy. Duntin memenyak dye beke' megriringetnget kedyeng nipen.”

Lelagi beke' Bagu neng Ketulduan

⁵¹“Neretian myu ne be taku' itueng ginsan?” ingkut i Jesus kedye. “E' be,” sambag dye. ⁵²Indyari sinugid ye kedye, kwan, “Angkansa pesi, kede menunuldu' et Keseraan na mengandel et Empu' beke' kenyeng Pegmilik dut langit, atin samat sembatung empu' et benwa na pengisi' et menge' menungang ginisan na bagu beke' lelagi dut kenyeng teteguan.” ⁵³Ganang netbes ne i Jesus negtuturan et itueng menge' beleybeyen, nugad ne ya duntin.

Diki Terimanen si Jesus dut Lungsud et Nasaret

(Markus 6:1-6; Lukas 4:16-30)

⁵⁴Nuli' ne ya dut lungsud ye. Menuldu' ya dut kedyeng Pengempuan na' Benwa, tingkage't sinagoga. Nemeqli'lilu' sebarang nekekingeg kenye. Kwan dye, “Embe taku' neisian ye et kesesewran neng itueng taaw tu'? Enukwang taku' ya mekepemuwat et menge' keli'lilu'? ⁵⁵Diki be taku' yegang itue et mememaal et benwa? Diki be taku' si Maria kenyeng indu'? Beke' de Jakob, Jose, Simon, beke' si Judas na kenyeng menge' ketipusdan neng menge' kelelekian? ⁵⁶Indyari ginsa't kenyeng menge' ketipusdang kelilibunan pegeeldengan dye atue, diki be? Embe taku' nesewran ye itueng ginsan?” ⁵⁷Pegketbes negkesimbakud dye dut kenye, sampay negmendingan pengandel kenye.

Angkansa sinugid i Jesus kedye, “Itueng tarus pegintetewen misan embe, luwas lang eset kenyeng diring peglulungsuran beke' dut kenyeng diring menge' binenwa.” ⁵⁸Indyari, sabab et diki dye mengandel, diki ya memuwat duntin et mekansang neng keli'lilu'.

Kepatey ki Juan neng Mememewtismu

(Markus 6:14-29; Lukas 9:7-9)

14 ¹Atin masa si Surutan Herodes et Galilea nekingeg ye itueng abar pasal ki Jesus. ²Bineres i Herodes dut kenyeng menge' ketabang,

kwan, “Itueng si Jesus, ya in si Juan neng Mememewtismu na negbiyag peuli, angkansa nekepemuwat et menge' keli'lilu!”

³Nekeuna ti!, negtahag si Surutan Herodes ne negpeleew, negpepungpung beke' negpepirisu ki Juan. Punsabab ye ki Herodias neng esawa et tipused yeng si Pelipe. ⁴Daran pegbersen i Juan neng Mememewtismu si Surutan Herodes, kwan, “Mesewala dut Empu' ba' megbe'baya' kew et esawa't tipused mu.” ⁵Gay i Surutan Herodes na ipepatey si Juan, temed lang megtakut ya dut menge' taw't Judio, sabab pegkilelanan dye na tarus et Empu' si Juan neng Mememewtismu.

⁶Ganang diminateng eldew't pinenggenakan ki Surutan Herodes, negbeyli eset elepan et ginsa't menge' taaw yegang neng libun i Herodias. Nesegyaan banar si Surutan Herodes. ⁷Angkansa nengibet ya na igbey ye misan enung geayen ye in. ⁸Penahag et indu' in atin ne binres et budyang ti!, kwan, “Igbeya' daken tiban nega, na ulu i Juan neng Mememewtismu pereratun eset raya!” ⁹Nekerupuk itueng surutan, segwa' sabab et kenyeng netange' na nekingeg et menge' mengungumbaley ye beke' ibang menge' taaw esentin, tinehagan na igbey itueng pegengaten dut budyang. ¹⁰Angkansa pineputekan ye't ulu si Juan dut seled pipirisuan. ¹¹Dinatun ulu dut sembatung raya' ampa' ne binggey dut budyang ti!, indyari binggey gasi et budyang dut indu' ye ti!. ¹²Diminateng itueng menge' pepengeneran i Juan. Insi' dye kenyeng bangkay ampa' ne limbeng. Pegketbes siminurung dye ki Jesus, ampa' dye ne tinuturan neinabu.

Pinekaan i Jesus Limang Ribung Taaw

(Markus 6:30-44; Lukas 9:10-17; Juan 6:1-14)

¹³Ganang nesewran ne i Jesus itueng abar pasal ki Juan, siminakat ya et sembatung gubang, yaya ye lang siminurung dut merayang lungsud. Ganang neebaran gasi atin et menge' taaw, nugad dye menge' lungsud dye supaya nememanew dye gasi apang sumunud ki Jesus. ¹⁴Pegdunggu' i Jesus dut deplaka't dagat, nebiri' ye mekeldam neng taaw. Nekeingasi' ya kedye, indyari pinegulinan ye itueng menge' peginglewen ne pegbibiten dye.

¹⁵Ganang megerisarem ne, kiminabi' kenye menge' pepengeneran ye. Sinugid dye, kwan, “Kelnangan itueng lungsud, beke' iba mekabi' ne sumdep eldew. Penugiri' ne menge' taaw na sumurung dye mena dut menge' ketinda-tindaan apang mekeelen dye et kedyeng mekaan.” ¹⁶“Diki ne keilangan mugad dye nega,” negsugid si Jesus, kwan, “Kemyu menggey kedye et kekanen!” ¹⁷Siminambag dye, “Ganang lilima bengbang beke' duruwa tinepaan sera' atue.” ¹⁸“Bita' myu atue daken,” kwan i Jesus. ¹⁹Pinearung ye dut keberirian itueng menge' taaw, insi' ye limang bengbang in beke' duwang sera' ti!, timiningara' ya dut langit, indyari negpeselamat dut Empu'. Pinegbisbitas ye menge' bengbang in, pegketbes tinehagan ye

dut pepengenanar ye na ipemgey ne atin dut menge' taaw. ²⁰Pinekaan dye ginsan seked na pinemyagan. Tinimung et menge' pepengenanar neglebi in, indyari nebehanan dye nega sempulu' duwang tabig neng pinegbisbitas neng bengbang beke' sera'. ²¹Mayang limang ribu keldamen kelelekian na nemekekaan, seriri' gasi kelilibunan beke' keyegangan ne.

Nanew si Jesus dut Timbew't Danum

(Markus 6:45-52; Juan 6:15-21)

²²Indyari pinesakat i Jesus dut gubang kenyeng menge' pepengenanar, indyari pineuna dye dut sembelang dipag et dagat, sementara' pineuli' ye ne menge' taaw in. ²³Pagka' nepeugad ye et menge' kineldaman, siminurung ne yaya ye dut mepedpetud apang megpenelang. Yaya ye ga seked gebi duntin. ²⁴Sementara', sabab et pesungsang deres in, gubang dut lawed ti' pegtumpilan ne't gumbang. ²⁵Ganang kueldew ne, liminundug ne kedye si Jesus na megpepanew dut timbew't danum. ²⁶Inirebutan dye ne't takut itueng menge' pepengenanar, ganang nebiri' dye na maya taaw megpepanew dut timbew't danum. Kwan dye, "Endelimew!" Gerwak ginsan beres dye sabab et takut. ²⁷Segwa' megtuy lang si Jesus neres beke' negsugid kedye, "Kas kew takut, si Jesus itue!"

²⁸Indyari negberes si Pedro, kwan, "Begerar, na ba' kebenaran ikew ne atin, pesentina' mu aku dut timbew't danum eset dimu in." ²⁹Siminambag si Jesus, kwan, "Ani' ke." Angkansa nineug si Pedro dut gubang ampa' ne nanew dut timbew't danum, pesurung ki Jesus. ³⁰Temed ganang meresanan ye deres, timinakut ya beke' tumagna' ne melneb. "Bewina' mu aku, Begerar!" tingkag ye. ³¹Megtuy kintang i Jesus keremut ye ampa' ye ne binatang si Pedro. Binres ye ki Pedro, "Merinek pelan pengandel mu! Manu taku' angkan pegalang-alang ke?" ³²Pegkesakat dye dut gubang, megtuy timingew deres. ³³Indyari, pinengempu' ne ya et menge' taaw na megsesakat et gubang in. Kwan dye, "Tantu banar na ikew ne tu' Yegang et Empu!"

Pinegulinan i Jesus Meinglew menge' Taw't Genesaret

(Markus 6:53-56)

³⁴Diminipag dye't dagat, pegketbes diminunggu' dut lungsud et Genesaret. ³⁵Nekilala dye si Jesus dut menge' taaw duntin. Megtuy dye pineabar dut ginsang pelilibut dut atin neng lungsud na diminatang ne si Jesus, angkansa binibit dye kenye ginsang meinglew. ³⁶Pegtewen dye kenye na ipekutew ye teyen misan reped mene't badyu' ye. Indyari ginsan neng kekpem gulinan.

Pinepusaka' et Tungtung-inupu' neng Ketulduan

(Markus 7:1-13)

15 ¹Kasa maya kiminabi' ki Jesus menge' senung menge' Pariseo beke' menge' menunuldu' et Keseraan mewanan et lungsud et

Jerusalem. Kedyeng iningkut ya, ²“Manu angkan taku' pegsegkaan et menge' pepengeran mu itueng penuldu' na pinusaka' tyu dut kityung kegunungan? Pemengaan dye na misan kaya pememasa't keremut mura mengaan kyun dut Keseraan!” ³Sinambag dye i Jesus, kwan, “Manu gasi taku' pegsegkaan myu itueng Keseraan et Empu' sabab et pinusaka' myung netuldu'? ⁴Keseraan et Empu', 'Untebia' myu dimyung ama' beke' indu'.’ Sampay nesurat, ‘Indyari sebarang menerwa dut ama' beke' eset indu', atin subali' ipeimatey.’ ⁵Segwa' pegtuldu' myu, kwan na ba' pegsugid et sembatung taaw dut kenyeng ama' beke' indu', kwan ye, ‘Diki mekedyari ku metabang dimyu, sabab ginsa't arta' ku binggey ku ne dut Empu'.’ ⁶Kwan myu na diki ne keilangan na untebien ye kenyeng megurang. Punsabab dut nepusaka' myung penuldu', pegugaran myu't kepulusan itueng beres et Empu'. ⁷Kemyung menge' pebi'biri! Metugna' itueng peneked teyeg Empu' pebiya' kenyeng tarus si Isaias pasal dimyu tu',

⁸ ‘Peginturen dye ipelamak dut daken dut beres lang, na pebi'biri' lang, temed menge' atey dye merayu' set daken.

⁹ Pegbantug, pegempu', pegbaalen dye daken na kaya kepulusan. Sabab atin penuldu' dye samat Keseraan et Empu' na negpependyari, temed atin Keseraan et taaw lang.’”^c

Itueng menge' Ginis na Negpeyaat et Taaw (Markus 7:14-23)

¹⁰Pinekabi' i Jesus dut kenye itueng menge' taaw beke' kenyeng sinugid, “Kumingeg kew ginsan, indyari retien itueng dakeng bersen. ¹¹Lein lang inyet megseled et baba' et taaw, ba' diki inyet megliwan na mekepegperaki dut kenye eset mata et Empu'.”

¹²Kiminabi' itueng menge' pepengeran beke' kedyeng binres, kwan, “Sewd mu, nenedseled itueng menge' Pariseo dut bineres mu?” ¹³Siminambag si Jesus, kwan, “Penggebuten itueng kede luluwaken na lein lang linuwak et ama' ku dut langit. ¹⁴Pesari' myu ne lang dye in. Dye ne samat menge' beleg na mengdurundun. Na ba' sembatung beleg dumundun dut ibang beleg, atin se'sali' dye meregdag dut kinelian.”

¹⁵Sinugid kenye i Pedro, kwan, “Iperetia' damen itueng beleybey.” ¹⁶Indyari binres dye i Jesus, kwan, “Kemyu be tu' taku' kaya gasi mekereti'? ¹⁷Kaya be taku' mekesewran myu na misan enung isubu' myu dut baba' pemeglahyun dut beteng, pegketbes ipegtei? ¹⁸Segwa' ating megliwan dut baba' pegmewanan ye seled atey, indyari itue ne megpeyaat dut taaw. ¹⁹Semeketuwid dut seled atey pegmewanan et mereraat neng pikiran, samat pegpatey, mengulid et leing esawa, lein-

^c 15:9 Isaias 29:13

leing meyaat neng buwaten, menakew, menembut, beke' menaksi' et kaya keberbenaran dut kesebayaan. ²⁰Atin ne megperaat et menge' taaw. Segwa' ba' ganang mengaan ke na diki lang mekebasa' et keremut dut nepusakang penuldu', diki atin mekeperaat et taaw.”

Pinegulinan i Jesus Yegang et Sembatung Libun neng Tumpang
(*Markus 7:24-30*)

²¹Nugad ne duntin si Jesus, siminurung dut kelungsuran na mekabi' dut lungsud et Tiro beke' lungsud et Sidon. ²²Kiminabi' dut kenye sembatung libun taw't Kananeo na meglelegdeng duntin, pegketbes mebasag na negberes, kwan, “Begerar, upu' i Surutan Dabid, meingasi' ke daken! Daken neng yegang na' libun sinelban et diwata i Seytan, mekeliyutan ne ya banar.” ²³Segwa' misan senglegtik kaya lang neres si Jesus, sabab taw't tumpang ye beke' lein taw't Judio. Indyari kiminabi' kenyeng menge' pepengeran, na negberes kenye, “Urui' myu ne apang keugad ne. Megibek ya banar beke' megsusunud lang kityu.” ²⁴Siminambag si Jesus, kwan, “Aku dinaak et Empu' dut menge' taaw et bangsa neng Israel ga, antangen dye bibili neng pegeelamen.” ²⁵Segwa' kiminabi' eset kenye itueng libun, siminelukud eset elepan, indyari negberes, kwan, “Tebanga' ku, Begerar!” ²⁶Siminambag si Jesus, kwan, “Diki merapat isien itueng pegkaan et menge' keyegangan apang yumpen dut menge' keireng-irengan.” ²⁷Kwan et libun in, “Tantu banar, Begerar ku, segwa' itueng menge' keireng-irengan memegkekaan nega et mumu' na mekeregdag dut datag et kedyeng pegibuten.” ²⁸Angkansa sinugid kenye i Jesus, “Kela' pelan dimung pegandel dut Empu'! Metuman itueng pegtewen mu.” Indyari atin negang masa megtuy negnunga itueng kenyeng yegang.

Mekansang Taaw Pinegulinan i Jesus

²⁹Pegugad duntin, negpeuli' si Jesus dut abi't dagat et Galilea. Indyari ya in timinungul dut pedpetud ampa' ne narung duntin. ³⁰Negdetengan mekeldam banar neng taaw na maya megbebaya' menge' pangkul, beleg, suwi' lengen, umew, beke' mekansang nega ibang reresanen. Pinearung dye meinglew in dut elepan i Jesus pegketbes pinegulinan ne dye in. ³¹Nedingkelatan menge' taaw ganang nebiri' dye na mekebres ne itueng umew, negulinan ne menge' suwi' lengen etawa paa, mekepanew ne itueng menge' pangkul, indyari mekebiri' ne itueng menge' beleg. Pegketbes negbantug dye dut Empu' itueng menge' taw't Israel.

Pinekaan i Jesus Epat neng Ribung Taaw
(*Markus 8:1-10*)

³²Tinimung i Jesus kenyeng menge' pepengeran, indyari kwan, “Mekeingasi' ku atue't menge' taaw sabab telung eldede ne tiban

kebaya' ku dye, na kaya mekaan dye. Diki gaay ku na ipeuli' ku dye't pemegurapan, kalu' lang liglinugen dye dut dalan.”³³ Indyari negberes menge' pepengenan, “Embe taku' meisian tyu atue't kelnangan et kekanen na meketeped et kwantin kensangen et menge' taaw?”³⁴ Ingkut i Jesus kedye, “Na' senu bengbang myu esentin?” “Pitu ga be,” sambag dye. “Beke' maya gasi menge' derinekan neng tinepaan sera' atue.”³⁵ Itueng menge' taaw pinearung ne i Jesus eset lugta'.³⁶ Insi' ye ne pitu neng bengbang beke' tinepaan sera' in pegketbes negpeselamat ne dut Empu'. Pegketbes pinegtektahak, pinegbisbitas ye ne atin, ampa' ne binggey ye dut menge' pepengenan ye apang ipemgey ne dut taaw.³⁷ Nemekekaan ginsan seked binyagan. Indyari ganang pinenimung et menge' pepengenan ye ne neglebi in, nekebaha nega et pitung tabig.³⁸ Maya epat neng ribung lelaki na nemekekaan, seridi' gasi menge' kelilibunan beke' keyegangan in.³⁹ Atin pe' pinepeuli' ne i Jesus menge' taaw in, mura ne ya siminakat et gubang, indyari neglahyun ne dut kelungsuran et Magadan.

Tinewan et Tenda' si Jesus
(Markus 8:11-13; Lukas 12:54-56)

16¹ Kiminabi' ki Jesus itueng menge' senung taaw na Pariseo beke' Saduseo. Gaay dye na mealew ya, angkansa pegtewen dye na megpebiri' ya et tenda' mewanan dut Empu' dut langit, supaya mesewran dye na ya dinaak et Empu'.² Segwa' timinubag si Jesus, kwan, “Dut megerisarem ne pegsugiren myu, ‘Megmendyaring menunga timpu diklem sabab meregang itueng langit.’³ Indyari dut kukueldew pegsugiren myu, ‘Dumlek tiban, sabab meitem beke' mekunem langit.’ Mekesewran myu itueng tenda' dut langit, segwa' diki myu mesewran et menge' tenda' binggey et Empu' dimyu pasal et megderateng neng timpu.⁴ Teribuanan neng mereraat beke' kaya tantu dut Empu'! Megpenulus kew et tenda', segwa' kaya mepebiri' dimyu selyu ganang tenda' na neinabu ki Jonas tagna' ti!” Indyari pegketbes ga in, tinirengan ye dye beke' nugad ne ya.

Pikembang et menge' Taaw Pariseo beke' menge' Saduseo
(Markus 8:14-21)

⁵ Ganang nemekeripag ne dut sembela' itueng menge' pepengenan, nelipatan dye nemibit et bengbang.⁶ Sinugid i Jesus kedye, kwan, “Meginget kew eset pikembang et menge' pari' na Pariseo beke' pari' na Saduseo.”⁷ Nemegebseres ne itueng menge' pepengenan, kwan dye, “Punsabab et kaya pegbibiten tyu bengbang, angkansa neres ya et kwantin.”

⁸ Pegsesewren itue i Jesus, angkansa dye in pinengingkut ye, kwan, “Manu angka taku' pegtetekeren myu na kaya lang meglulutu' et bengbang? Sengkerit

ga pelan dimyung pegandel! ⁹Kayangga pe' taku' mekereti' kew? Nelipatan myu ne be taku' na pinegrekrepik ku neng limang bengbang in dut limang ribu neng lelaki, senung tabig et bengbang nega neglebi? ¹⁰Megsepantun kwantin gasi dut pitung bengbang beke' dut epat neng ribu neng lelaki? Beke' senung tabig nega neglebi? ¹¹Manu taku' angka diki myu meretian na lein lang tudyu dut bengbang itueng pegsugiren ku dimyu? Meginget kew dut pikembang et menge' pari' na Pariseo beke' Saduseo.” ¹²Indyari neretian dye ne na keilangan pelan meginget dye dut penuldu' et menge' pari' na Pariseo beke' Saduseo, beke' lein lang pelan dut pikembang na pegusalen dut bengbang ti'.

Pebunayag i Pedro pasal ki Jesus
(*Markus 8:27-30; Lukas 9:18-21*)

¹³Ganang diminateng si Jesus dut kelungsuran mekabi' lungsud et Sesarea dut probinsiya et Pilipos, iningkut ye itueng kenyeng menge' pepengenan, kwan ye, “Sinu kunu' aku, itueng ‘Yegang et Taaw’, sigun dut menge' taaw?” ¹⁴Indyari siminambag dye, “Pegsugiren et menge' iba in, si Juan neng Mememewtismu kew kunu'. Pegsugiren gasi et iba ti', si Elias kew gasi kunu'. Indyari, maya gasi pegsugid ikew tu' si Jeremias etawa sembatu kew neng tarus et Empu'.” ¹⁵“Kemyu gasi, enu mesugid myu? Sinu taku' aku tu'?” ingkut ye kedye. ¹⁶Siminambag si Simon Pedro, kwan, “Ikew ne si Kristo, na Yegang et Empu' biyag kaya seskeran.” ¹⁷Negberes kenye si Jesus, kwan, “Mesukud ke, Simon, na yegang i Jonas! Sabab itueng keberbenaran, diki lang pinebunayag dimu dut misan sinung taaw, ba' diki dut daken neng Ama' na' Empu' dut langit. ¹⁸Indyari Simon, ingeranan ku ikew et Pedro, na gay bersen batu. Indyari, dut timbew't batu ku ne itue ipetiyeg daken neng pegtitimungan et menge' mengengandel daken, na' diki lang mekeraag kenye misan kepengdyarian et kepeteyan. Na antangan mu samat ating batu. ¹⁹Ibgey ku dimu itueng kepengdyarian teyeg et Pegmilika't Empu' dut langit. Sebarang ipeglang mu atue't lugta', atin menge' ginis ipineglang ne gasi et Empu' dut langit, beke' sebarang itugut mu atue't lugta', atin menge' ginis ipinegtugut ne gasi et Empu' dut langit.”^d ²⁰Pegketbes pineamay-amayan ye pemilinan kenyeng menge' pepengenan na dyangan lang ipenugid dut misan sinu na ya ne in si Kristo.

Una neng Pegpebunayag i Jesus pasal et Kemeteyan Ye
(*Markus 8:31–9:1; Lukas 9:22-27*)

²¹Tinegnanan atin neng masa, pegpesewd ne i Jesus dut kenyeng menge' pepengenan, kwan ye, “Na subali' ne aku sumurung dut

^d **16:19** Etawa ibang retian, samat itue: “Ibgey ku dimu itueng menge' kungsi' et Pegmilika't Empu' dut langit. Sebarang ipeglang mu atue't lugta', atin ipeglang gasi et Empu' dut langit, beke' sebarang itugut mu atue't lugta', atin ipegtugut gasi et Empu' dut langit.”

lungsud et Jerusalem beke' menandal et mekansang neng keliyutan dut seled kepetan et kegunggurangan et lungsud, dut menge' pegibuten et menge' pari', beke' menge' menunuldu' et Keseraan. Indyari kedyeng ipepatey ne aku. Segwa' dut iketlung eldew aku ipebiyag nega peuli' et Empu'." ²²Ginayat ya i Pedro dut iged-iged na tinegnaan ye ne tembagan ya et kwantin, kwan ye, "Begerar, dyangan teyen itugut et Empu'! Diki merapat meinabu itue dimu." ²³Tineyma i Jesus si Pedro, na binresan ya, kwan, "Kasi' iberesa' daken menge' beres i Seytan in. Sagka' ke dut bebyaan ku. Itueng pegpipikiren mu diki lang teyeg dut Empu', erapun teyeg dut taaw key."

²⁴Bineres i Jesus dut kenyeng menge' pepengeran, "Na ba' sinu megaay sumunud daken, lipatan ye tudyu dut kenyeng diri, antangan, pesanen kenyeng krus neng keliyutan, beke' maya' ne daken. ²⁵Sebarang pemikir et kebewia't kenyeng biyag, atin melepaskan. Segwa' itueng megulmat et kenyeng biyag alang-alang dut daken, atin key keterima biyag kaya seskeran. ²⁶Enu taku' selus meisi'isi' et sembatung taaw, meterima ye gana' sengkedunyaan, na ba' sambu' in kenyeng biyag? Etawa enu gasi meganti et taaw apang meisi' peuli' kurudua ye? ²⁷Sabab megderateng aku neng Yegang et Taaw na megbibibit kelang kepengdyarian et Empu' Ama' ku beke' kebaya' menge' dereakan ku. Dut atin neng timpu gentian ku kede taaw, kuyun dut kenyeng nebuwat. ²⁸Pegsugiren ku dimyu, maya senu dimyu atue na diki lang matey seked diki ye mebiri' aku, ating Yegang et Taaw na megderateng samat sembatu neng Surutan supaya pemegbeg."

Negpinda Dagbes i Jesus
(*Markus 9:2-13; Lukas 9:28-36*)

17 ¹Nekelabay enem neng eldew, pinebaya' i Jesus si Pedro, beke' itueng megtipused na de Jakob beke' si Juan, indyari dye in nemenungul dut sembatung mebukid ne banar. Kaya ibang taaw duun. ²Sasat duntin dye ne in, nebiri' dye na negpinda dagbes i Jesus. Timinlang na samat eldew kenyeng rupa, beke' nemuti' samat megserinew kenyeng badyu'. ³Atin mene pegrasa dye neng telung pepengeran de Moises beke' Elias na pemegsudsugid dye ne ki Jesus. ⁴Angkansa negberes si Pedro ki Jesus, "Begerar, menunga nega atu' tyu ne lang. Ba' gay myu, memaal ku et telung tetluan, sembatu dimu, sembatu ki Moises, indyari sembatu in ki Elias." ⁵Sasat megebres nega ya, nekelungan dye't mesingkar na kunem. Indyari, mewana't kunem esentin maya pengluluwaan na negberes, "Itue daken neng pegmerganeng Yegang, tantu na mekeseraan ku kenye. Endela' myu ba' enu sugiren ye!" ⁶Nemeketakut itueng menge' pepengeran ganang nekingeg dye itieng pegluluwaan, ampa' dye ne nepekleb dut lugta'. ⁷Segwa' kinebiyan dye i Jesus ampa' dye ne kinutew. "Teyeg kew," kwan ye, "Kas kew takut!"

⁸Indyari ganang petingara' dye ne siminyek dye ne in kaya nebiri' dye, bugtung si Jesus ga.

⁹Pegketbes, sasat megiineug dye net bukid, sinugiran dye i Jesus, “Dyangan lang ipenugid myu dut misan sinu ating neperenta seked ingga pe' negbiyag peuli' aku neng Yegang et Taaw teyeg et kepeteyan.” ¹⁰Iningkut si Jesus et menge' pepengenan, “Manu angka taku' pegbersen et menge' menunuldu' et Keseraan na subali' matu' mena si Elias supaya ipanyap ginsan dut si Kristo neng Mesias?” ¹¹Siminambag i Jesus, kwan, “Megeatu' pesi si Elias meuna apang penyapen ginsan neng keginisan. ¹²Segwa, pegsugiren ku ne dimyu natu' ne si Elias, segwa' kaya lang ya mekekilala et taaw. Indyari kedyeng binwat kenye inyet gay dye in. Megsepantun kwantin gasi, peliyutan dye nega aku, itueng Yegang et Taaw.” ¹³Indyari, neretian ne't menge' pepengenan na si Juan neng Mememewtismu ti' pegtutudyuen ye.

Pinegulinan i Jesus Yengyegang na Sinelba't Meya'at neng Diwata
(Markus 9:14-29; Lukas 9:37-43a)

¹⁴Pegpeuli' dye tu' maya neretengan dye mekansang neng taaw. Kiminabi' sembatung lelaki ki Jesus, siminelukud dut elepan ye, kwan, ¹⁵“Begerar, meingasi' kew ne eset yegang ku neng lelaki! Ya tu' mekelpusan net keliyutan ba' detengan, sabab daran ya mekegba' dut apuy etawa meregdag dut danum. ¹⁶Pineuruan ku ne ya dut pepengenan mu, segwa' lang kaya mekepegulinan dye.” ¹⁷Siminambag si Jesus, kwan, “Turubuanan et kaya pemengandel beke' mektul ulu! Seked ingyan na aku tu' dumarang meiba-iba myu? Seked ingyan ku kemyu mesendalan? Bitu' myu atue daken yengyegang in!” ¹⁸Indyari binresan beke' pineugad i Jesus meya'at neng diwata, pegketbes, nugad ne kenye, indyari negulinan megtuy itueng yengyegang.

¹⁹Pegketbes kiminabi' menge' pepengenan in ki Jesus, nemengingkut dye na kaya lang mekgikingeg, “Manu angka kaya lang nepeugad kay atin meya'at neng diwata in?” ²⁰Timinubag si Jesus, kwan, “Punsabab et sengkerit ga pegandel myu. Pegsugiren ku dimyu, na' ba' samat dekla' lang elinseg et mustasa in pegandel myu dut Empu', mebres myu dut bukid tu', ‘Pesalin ke ne duntin!’ Indyari pesalin ne itue. Kaya lang keginisan na diki myu mepeinabu. ²¹Segwa' kwantin antanga't meya'at neng diwata diki lang mepeugad ba' diki pebiya't penelang beke' pegpuasa.”^e

Bineres Peuli' i Jesus pasal et Kenyeng Kemeteyan
(Markus 9:30-32; Lukas 9:43b-45)

²²Ganang nemegtingtimung ne eset kelungsuran et Galilea itueng menge' pepengenan, sinugid kedye i Jesus, kwan, “Aku, itueng Yegang

^e 17:21 Itueng bersikulo kaya nesurat dut unang Biblia dut bebresan et Griego. Segwa' maya itue dut Markus 9:29.

et Taaw, ipegdagang ne keptan et keremut et kebanta ku. ²³Pegketbes peteyen dye aku, segwa' aku ipebiyag nega peuli' et Empu' dut iketlung eldew.” Tantu na nemengrupuk dye ne ginsan.

De Jesus Megbayad et Buwis apang dut Pengempuan na' Benwa

²⁴Pegdateng de Jesus beke' menge' pepengeran ye dut lungsud et Kapernaum, kiminabi' ki Pedro menge' menunukut et buwis eset Pengempuan na' Benwa. Iningkut ya, kwan, “Pegbayad be et buwis apang dut benwa na' Pengempuan dimyung menunuldu?” ²⁵“E' tu',” sambag i Pedro. Ganang nekerateng ne si Pedro dut benwa, megtuy ya iningkut i Jesus, kwan, “Enungkwan taku' pebetang mu Simon? Embe taku' pegsukutan et bayad et lisensiya etawa buwis et menge' surutan et dunya'? Dut menge' taaw atue't lungsud dye, etawa dut menge' taw't tumpang?” ²⁶“Dut menge' taw't tumpang,” sambag i Pedro. Sinugid i Jesus, kwan, “Na ba' kwantin, diki lang ipebayad itueng menge' taaw atue't lungsud. ²⁷Segwa', apang kaya mebres dye kite, sumurung ke dut dagat, pegbenit. Isien mu unang sera' na mebnit mu in. Bingata' baba' in, indyari maya mebiri' mu sembatung siin besi' teup et buwis. Isia' atin, pegketbes ibeyara' ne't buwis neng Pengempuan na' Benwa, supaya puwas kay ne.”

Sinu Taku' Itueng Pinekemetaas

(Markus 9:33-37; Lukas 9:46-48)

18 ¹Indyari atin neng timpu, nepekabi' ki Jesus itueng kenyeng menge' pepengeran na nemengingkut, “Sinu taku' itueng pinekemetaas dut Pengmilikan et Empu' dut langit?” ²Angkansa, tiningkag i Jesus sembatung yengyegang, pinetiyeg dut elepan dye. ³Indyari negberes kwan, “Indani' myu itue, na ba' diki kew megpinda arat myu beke' sumulit dut menge' keyegangan, tantu banar na diki kew kebaya' dut Pegmilika't Empu' dut langit. ⁴Angkansa, sebarang pepekumbaba et diri ye samat itueng yengyegang, atin key pinekemetaas eset Pengmilika't Empu' dut langit. ⁵Sebarang sinu megterima et sembatung mebaba neng taaw samat itueng yengyegang ne kwantin sabab et pengandel ye daken, atin pegterimanen aku. ⁶Gamlang sembatung taaw tekina et sembatung kelang batu eset liyeg pegketbes iregdag dut lawed et dagat, kasga atin ne megmendyaring punsabab et keselaan et sembatung kebebaang seled neng taaw na kurang pegandel ye daken.”

Menge' Puu't Keselaan et Taaw

(Markus 9:42-48; Lukas 17:1-2)

⁷“Keingasi'ingasi' kebtanga't ginsa't taw't dunya', sabab et mekansang menge' puu't keselaan et taaw! Diki meylang misan ingyan itueng puun

et keselaan, segwa' mekepengirabut mebtanga't itueng taaw na mewanan in!

⁸“Na ba' keremut etawa tiked mu na pegmewana't keselaan mu, putka' pegketbes ga in itimbaga' ne! Gamlang meruntin ke't biyag dut langit na putek sembela' keremut etawa tiked kasga maya gana' duwa keremut etawa tiked mu na itimbag ke lang dut apuy na kaya seskeran dut Narka'.⁹Na ba' mata mu sinebaban et dimung keselaan, suata' ne lang, pegketbes itimbaga'! Gamlang meruntin ke dut langit, na beleg ne sembatu mata mu in, kasga maya gana' duwa mata mu tebes ipesbur ke lang gasi dut apuy kaya seskeran dut Narka'.”

Beleybey pasal et Nealam neng Bibli

(Lukas 15:3-7)

¹⁰“Ingeti' myu, kasi' myu uripena' sebarang kebebaang seled neng taaw samat itue. Pegsugiren ku dimyu, dut langit, kedyeng menge' dereakan daran dut teyumana' et Empu' Ama' ku. ¹¹Sabab natu' ku, neng Yegang et Taaw, apang bewinen neealam in.^f

¹²“Enu pikir myu buwatan et sembatung taaw na maya senggatus bibli ye, indyari malam ating sembatu? Diki be taku' itektak ye siyam neng pulu' siyam in na pemengaan eset kebudbukiran in, tebes apang tulusen ye nealam ti'? ¹³Pegsugiren ku dimyu, na ba' metulusan ye ne itue, lebing mesegyaan ya dut itueng sembatu kasga dut siyam neng pulu' siyam na kaya lang nealam in. ¹⁴Megsepartun kwantin gasi, mendi' banar et dimyung Empu' Ama' dut langit na mealam etawa mebinasa misan sembatu et menge' kebebaang seled neng taaw itue in.”

Na ba' Megkesala' Sembatung Tipused

¹⁵“Na ba' negkesala' dimu sali' mu neng mengengandel, priksana' ya ampa' ne megsudsugid kew pasal pegkekesala' ye dimu, segwa' dut kemyu kemyu lang. Na ba' nepesulut mu ya in, indyari dimyung pegbe'baya' megtipused megerut samat tagna' ti', ampa' ne mepeseuli' mu ya dut Empu'. ¹⁶Segwa' ba' diki ya sumulut dimu, mengdangin ke't sembatu etawa duwang taaw apang ginsan neng mepegsedsewran myu, mepesebenaran et duwa etawa telung saksi'. ¹⁷Na ba' diki nega ya sumulut kedye, isugira' ne itue dut pegtingtimung et menge' mengengandel. Indyari ba' diki nega ya sumulut dut pegtingtimung, iantanga' ne ya dut meyaat neng taaw na kaya pengandel dut Empu', etawa dut sembatung menunukut et buwis.”

^f 18:11 Itueng bersikulo kaya nesurat dut unang Biblia dut bebresan et Griego. Lukas 19:10

Kepengdyariang Memawal beke' Tumugut

18 “Banar ne pegsugiren ku dimyu, sebarang ipemawal myu eset lugta', atin ipinemawal ne dut langit. Indyari sebarang itugut myu eset lugta' atin itinugut ne dut langit. 19 Pegsugiren ku nega dimyu, na ba' kemyung duwa atue't lugta' megsulut meneew et misan enung ginisan eset dimyung penelang, ibgey itue dimyu et daken neng Empu' Ama' dut langit. 20 Megdemikian misan embe ba' maya duwa etawa telu na negrungrupung sabab et pegandel dye daken, untin ku kebaya' kedye.”

Beleybey pasal et Tindeg na Kaya Ingasi' dut Kebe'baya' Ye

21 Atin ne pegkabi' i Pedro dut ki Jesus, nengingkut eset kenye, kwan, “Empu', kesenu ku empunen itueng dakeng sali' mengengandel na peseuli'seuli' negkesala' eset daken? Kepitu ga taku' a?” 22 Sinambag ya i Jesus, kwan, “Diki ku sinugid dimu kepitu, erapun kepitungpulu' ne' pitu seulinen mu.

23 “Sabab itueng Pengmilika't Empu' dut langit sali' samat itueng tuturan. Na, ginaay et sembatung surutan na pebeyaren itueng kenyeng menge' tindeg na meguutang kenye in. 24 Mura binibit kenye in, sembatung taaw na maya kelang utang, megarga't sempulung ribu.^g 25 Sabab et ya in kaya mekebayad, dinaak et surutan na ipegelen kenyeng bilug dut keuripenan, kenyeng esawa, beke' menge' keyegangan ye, sampay ne ginsang pengarta' ye in, apang mekebayad lang ya. 26 Siminelukud na negpeingasi' itueng tindeg dut teteyumanan et surutan, ‘Tenggui' ku mena et timpu, indyari beyaran ku dimyu ginsan in.’ 27 Nekeingasi' eset kenye itueng surutan, angkansa inampun kenyeng menge' neutang, indyari pineuli' ne ya.

28 “Segwa' pegkeugad et tindeg dun, netkanan ye sembatung sali' ye tindeg na meguutang kenye't senggatus. Megtuy ye kimpetan itue beke' pinisek, negberes, kwan, ‘Megbayad ke ne't utang mu!’^h 29 Indyari ating sali' ye tindeg siminelukud beke' negpeingasi' kenye, kwan, ‘Tenggui' ku mena et timpu, indyari beyaran ku nega ikew.’ 30 Segwa' mendi' ya tumunggu, erapun pinepirisu ye nega kenyeng se'sali' tindeg seked na nekebayad et utang ye kenye. 31 Ganang nebiri' itue et ibang se'sali' ye tindeg na kwantin neinabu, dye in nemengrupuk ne banar. Siminurung dye dut surutan supaya dye ne sinugid ginsa't neinabu in.

^g 18:24 Dut orig neng Kesuratan bersen itue “sempulu' ribung talento”. Itueng megarga't sembatung talento, sali' dut 6,000 denaryo, beke' 1 denaryo sali' dut tengdan et sembatung eldew keradya. Angkansa, itueng utang megarga't tengdan et 60,000,000 eldew et keradya. ^h 18:28 Itueng utang set bebresan et Griego “senggatus neng denaryo”. Isang denaryo sali' dut tengdan et sembatung eldew keradya.

³²“Angkansa pinetingkag tindeg et surutan, kwan, ‘Ikew, merupang ke neng tindeg! Inampun ku ikew eset ginsa’t neutang mu daken, sabab negpeingasi’ ke eset daken. ³³Nekeingasi’ ku eset dimu, diki be taku’ subali’ meingasi’ ke gasi dut se’sali’ neng tindeg mu?’ ³⁴Indyari, pegka’ niseg ne surutan in, pinepirisu ne’t surutan in ya in apang dusaen, seked mebeyaran ye ginsa’t kenyeng utang in. ³⁵Megsepantun kwantin gasi buwaten dimyu et daken neng Ama’ Empu’ dut langit, na ba’ diki myu empunen dimyung menge’ sali’ mengengandel teyeg et atey myu.”

Itueng Ketulduan i Jesus pasal et Pegbutas

(Markus 10:1-12; Lukas 16:18)

19 ¹Pegketbes mesugid i Jesus itueng menge’ keginisan, ya in nugad ne eset probinsiya et Galilea, siminurung dut probinsiya et Judea dut sembelang danumen et Jordan. ²Mekansang neng taaw nibut kenye, indyari pinegulinan dye ne duntin. ³Maya menge’ taw’t Pariseo na nemengabi’ kenye, indyari sinulayan dye elewen pebiya’t menge’ keingkutan, na samat kwantin, “Kuyun taku’ dut Keseraan tyu na sembatung lelaki butasan ye kenyeng esawa dut misan enung sebaban?” ⁴Siminambag si Jesus, kwan, “Kalu’ nebatsa’ myu dut Kesuratan, na dut sengketegnanan, ginuna dye’t Empu’ lelaki beke’ libun? ⁵Pegketbes sinugid et Empu’, ‘Punsabab et itue, itektak et lelaki kenyeng ama’ beke’ indu’, pegketbes megbaya’ ya ne’t kenyeng esawa, indyari dye in megmendyaring sembetuen ne.’ ⁶Angkansa dye in lein ne duwa, ba’ diki tibuuk ne. Itueng tinibuuk et Empu’ dyangan lang butasen et taaw.”

⁷Iningkut ya et menge’ Pariseo, kwan, “Manu angka tnehagan i Moises na begeyan et lelaki itueng kenyeng esawa et kesuratan eset pegbutas mura butasan itie?” ⁸Siminambag si Jesus, kwan, “Punsabab dut kektulan et ulu myu, angkansa tinugutan ne i Moises na butasan myu dimyung keesewanan. Segwa’ diki lang atin kwantin sengketegnanan ti’. ⁹Angkansa pegsugiren ku dimyu, sebarang taaw na memutas et esawa, pegketbes mengesawa dut iba, atin negkesala’ ne et pegbeis. Maya sembatung neglyu! Tugutan ku memutas taaw ba’ esawa ye megsala’ et pegbeis dut iba.”

¹⁰Pegbersen et menge’ pepengeran ye kenye, “Na ba’ kwantin kebtangan et lelaki dut kenyeng esawa, gamlang dyangan ne mengesawa.” ¹¹Siminambag si Jesus, “Diki lang ginsan meketerima et atin neng sengketegnanan, ba’ diki itie lang neng pegbegeyan et Empu’. ¹²Sabab maya lein-leing sinebaban na ba’ manu angka taku’ ibang kelelekian in diki lang mekesawa. Sengmenu, sabab maya menge’ lelaki na kapun tihad nega et pegyegang kedye megkwantin dye ne. Iba in, kinapun sabab et kebelbealan et leing taaw. Maya gasi mendi’ ne mengesawa alang-alang dut pegsuku’ et Empu’ dut langit. Sebarang keterima et itueng ketulduan, keterima nega.”

Pinesukuan i Jesus minge' Meririnek neng Keyegangan
(Markus 10:13-16; Lukas 18:15-17)

¹³Maya nememibit et minge' keyegangan ki Jesus apang tewen na ipedpen ye dut minge' itue kenyeng keremut beke' ipenelang. Segwa' pinegbebersan dye't minge' pepengeran. ¹⁴Megdemikian sinugid i Jesus, kwan, "Pesari' myu kumabi' daken ating minge' keyegangan. Kasi' myu dye leanga', sabab gaay et Empu' mengmilik kedye gasi." ¹⁵Dimpen ye dut kedye kenyeng keremut apang pesukuran et Empu', mura nugad.

Subur neng Deyahan
(Markus 10:17-31; Lukas 18:18-30)

¹⁶Indyari maya gasi sembatung lelaki kiminabi' dut ki Jesus apang mengingkut, kwan, "Menunuldu', enung kenunganan itueng keilangan buwatan ku, apang meterima ku biyag kaya seskeran?" ¹⁷Siminambag si Jesus, kwan, "Manu angkan taku' pegingkuten mu aku na ba' enu menunga? Sabab Empu' lang menunga. Na ba' gaay mu meterima itueng biyag kaya seskeran, telinganen mu itueng minge' Keseraan et Empu'." ¹⁸"Embe esen?" ingkut ye. Siminambag si Jesus, kwan, "Kas mengimatey, kas pegbeis, kas penakew, kas pengembut eset dimung pegsaksi', ¹⁹peruria' dimung ama' beke' indu', beke' mergana' dimung sebaya', na samat pegmerga' mu't dimung diri." ²⁰Bineres et subur in, "Pegtumanen ku ne atin ginsan neng Keseraan. Enu nega merapat ku buwatan?" ²¹Indyari siminambag si Jesus, kwan ye, "Na ba' gaay mu megmendyaring sukup, manew ke, ipegelna' ginsan neng pengarta' mu, indyari ipemegina' dut miskin ating nepegelenan. Na ba' nebuwat mu atin, megmendyaring megdeyahan ke dut langit. Pegketbes, megpeuli' ke atue na sumunud daken." ²²Pegkekingeg itue e et subur, merupuk na nugad ye, sabab et deyahan ya banar.

²³Indyari, bineres i Jesus dut kenyeng minge' pepengeran, "Pegbersen ku dimyu, tantu meliyut mepebilang minge' deyahan dut Pengmilika't Empu' dut langit. ²⁴Indyari pegsugiren ku gasi dimyu, merugey nega kebiya' sembatung ayup neng kamelyo dut delang et dagum kasga pesakup dut Pengmilika't Empu' dut langit sembatung deyahan." ²⁵Neglilu' banar itueng minge' pepengeran ganang mekingeg dye itue, angkansa nekeingkut dye, kwan, "Na ba' kwantin, sinu ga taku' mebawi'?" ²⁶Tinengtangan dye i Jesus beke' negsugid, "Diki itue mekebuwat et taaw, erapun Empu' lang mekebuwat et itue sampay ginsan neng ginis." ²⁷Indyari negberes si Pedro, "Birina' be, tinektak kay ne ginsan, indyari kami tu' nememaya' dimu. Enu gasi dut damen?" ²⁸Bineres i Jesus dut kedye, "Indani' myu itue, na ba' megearung ne aku, itueng Yegang et Taaw, eset meayad neng eerungan ku dut bagung

dunya', kemyung sempulung duwa nememaya' daken marung gasi dut sempulu' duwang eerungan apang ukumen itueng sempulu' duwang bagi' taw't Israel. ²⁹Pegketbes sebarang menandal na tirengan dye kedyeng pegeeldengan, menge' ketipusdan, ama', indu', menge' keyegangan, etawa menge' kelugtaan alang-alang lang eset daken, atin keterima't senggatus peuli'peulinen, indyari begeyan et biyag na kaya seskeran. ³⁰Segwa' mekansang ne nemeketaas na megmendyaring nebaba, indyari mekansang nebaba na megmendyaring nemeketaas."

Beleybey pasal dut menge' Mengengeradya dut Ubasan

20 ¹Neglahyun menuldu' i Jesus, kwan ye, "Itueng Pengmilika't Empu' dut langit samat kwantin. Kueldew nega nanew ne itueng Empu' et ubasan apang menulis et mengengeradya et ubasan ye. ²Ganang negsulut dye ne et penengdan na sembatu pirak neng emas seng eldew, dye in pinekeradya ye ne dut ubasan ye. ³Nanew gasi ya peuli' et lisag siyam et meriklem dut tabuan, nekebiri' ya ibang taaw na petiyeg-tiyeg lang na kaya gasi elu' dye. ⁴Sinugid ye dut kedye, 'Sumurung kew apang megkeradya dut daken neng ubasan, indyari beyaran ku kemyu et sukup neng penengdan.' ⁵Indyari nemegkeradya dye ne. Nanew gasi ya tengeldew, beke' megtetelu lisag ne't mapun, indyari kwantin nega binwat ye. ⁶Ganang meglilima lisag ne't mapun, nanew nega ya, nekebiri' gasi peuli' et ibang taaw, na petiyeg-tiyeg lang. Binres ye kedye, 'Manu taku' petiyeg-tiyeg kew lang atue mengsingapun na kaya pegkeredyanen?' ⁷'Katew, kaya be megpekeradya damen!' sambag dye. Indyari, negberes ya, 'Ba' kwantin pelan, surung kew, indyari megkeradya dut daken neng ubasan.'

⁸"Megmemenginsarem ne, sinugid et empu't ubasan dut kenyeng tegepegewla, kwan, 'Peningkaga' ne menge' mengengeradya, penengdanan te ne dye, tegnanan dut emurian sumked dut timinagna' nengeradya ti.' ⁹Itueng menge' nemengeradya na negtagna' et meglilima lisag et mapun keterima et tegsebatu pirak neng emas. ¹⁰Indyari ganang kiminabi' itueng menge' unang neketagna' in, keblan dye tu' keterima dye nega et lumebi esentin, segwa' kede sembatu kedye keterima gasi et sembatu pirak neng emas. ¹¹Pegketerima dye in, nenawey dye dut empu't ubasan. ¹²Kwan dye, 'Seng lisag ga negkeradya ating menge' emuri diminateng, sementara' megsingapun kay negsandal et lened et eldew. Manu gasi taku' pinegse'sali' penengdan myu damen?'

¹³"Indyari sinugid ye dut sembatu kedye, 'Bila', kaya lang peglupigen ku ikew. Diki be taku' negsulut te et sembatu pirak neng emas lang et tengdan et pegkeradya mu? ¹⁴Isia' dimu lang in, indyari mugad ke ne. Manu gana' ba' gaay ku tengdanan itieng emuri ti' neng samat penengdan ku dimu in? ¹⁵Kaya be taku' mekedyari ku buwatan dut

daken neng megeayan eset pengarta' ku in? Etawa megimbeng ke lang sabab menaram aku?' ”

¹⁶Dut ketimpusan sinugid i Jesus, kwan, “Angkansa itieng mekeemuri, atin key mekeuna, beke' itieng mekeuna, atin key mekeemuri.”

Iketlung Peneked i Jesus pasal et Kepeteyan Ye
(*Markus 10:32-34; Lukas 18:31-34*)

¹⁷Ganang eset dalan ne de Jesus petungul dut lungsud et Jerusalem, sineriri' ye itueng sempulu' duwang pepengenan ye. Sinugid ye kedye, kwan, ¹⁸“Kingga' myu, tumungul tyu dut lungsud et Jerusalem. Duntin ipeelen eset menge' metaas neng pari' beke' dut menge' menunuldu' et Keseraan aku, itueng Yegang et Taaw. Betangan dye aku et kemeteyan. ¹⁹Pegketbes ibgey eset menge' taw't lein Judio. Inlelewen dye aku, penglepsan, beke' iransang dut krus seked patey. Segwa' biyagen aku peuli' et Empu' dut iketlung eldew.”

Pegtewen et Indu' de Jakob beke' i Juan
(*Markus 10:35-45*)

²⁰Indyari kiminabi' ki Jesus itueng esawa i Sebedeo, kebaya' kenyeng menge' keyegangan. Maya gaay ye tewen, angkansa siminelukud ya dut teteyumanan i Jesus. ²¹“Enu taku' gaay mu?” ingkut i Jesus kenye. Siminambag ya, kwan, “Teyen mebgey mu dut duwa neng keyegangan ku na mekearung eset abi' mu dut dimung pengmilikan, sembatu dut tampa' kewanan, indyari sembatu in dut tampa' gibang.” ²²“Diki myu mekesewran itueng dimyung pegteewen,” kwan i Jesus eset kedye. “Metetasan myu be taku' itueng tasa neng keliyutan na pegtetasan ku tu?” “E' be, mekedyari ne kami,” sambag dye. ²³Bineres i Jesus, “Itueng keliyutan na pegtetasan ku, metetasan myu nega pelan. Segwa' lein daken mewanan et penggewman na ba' sinu taku' marung dut daken neng tampa' kewanan beke' dut daken neng tampa' gibang. Itueng menge' eerungan na pegbersen myu tudyu dut menge' pegpenyapan et daken neng Ama' Empu'.”

²⁴Ganang nekingeg itue et menge' ibang sempulung pepengenan, nemengiseg dye dut duwang megtipused. ²⁵Angkansa pinepekabi' dye i Jesus beke' neres kedye, kwan, “Pegsesewren myu ne na menge' pegibuten et taw't atue't sengkedunyaan pengmilik banar dut ginsa't taaw na sukup kedye. Indyari mayang pegbentugen neng pegibuten, atin key meketuman. ²⁶Segwa' diki kwantin teyen buwatan myu. Erapun, sebarang sinu dimyu megaay megmendyaring bantug, atin key megmendyaring samat tindeg et ginsan. ²⁷Indyari sebarang gaay megmendyaring pegibuten, atin key megmendyaring samat uripen dut menge' kebebaya' ye. ²⁸Samat aku neng Yegang et Taaw na natu', diki

apang timuruen, erapun apang menimuru sampay ibgey daken neng biyag apang mebawi' kineldaman.”

Pinegulinan i Jesus Duwang Taaw na' Beleg

(Markus 10:46-52; Lukas 18:35-43)

²⁹Ganang pegugad si Jesus sampay menge' pepengenan ye dut lungsud et Jeriko, mekansang taaw nemengsunud kedye. ³⁰Maya duwang taaw na' beleg megearung dut abi't dalan. Ganang mekingeg dye na megderateng ne si Jesus, dye tu' nemengbensag ne, “Inupu' i Surutan Dabid tagna', meingasi' ke ne damen!” ³¹Pinenugiran dye et menge' taaw beke' pegpetngew, segwa' susulu ga nemeningkag, kwan, “Inupu' i Surutan Dabid, meingasi' ke ne damen!” ³²Nepetaren si Jesus, tiningkag beke' iningkut dye, “Enu taku' gaay myu buwatan ku dimyu?” ³³Siminambag dye, “Begerar, urui' dameng menge' mata na mekebiri' kay ne!” ³⁴Nekeingasi' si Jesus dut kedye, indyari kinutew ye kedyeng menge' mata. Na megtuy dye nekebiri', pegketbes siminunud eset kenye.

Nebantug na Megsesled dut Lungsud et Jerusalem

(Markus 11:1-11; Lukas 19:28-40; Juan 12:12-19)

21 ¹Ganang mekabi' ne si Jesus sampay menge' pepengenan ye dut lungsud et Jerusalem, diminateng dye dut kebenaran et Betpage, dut Bukid et menge' Olibo. Duun pineuna ne i Jesus itueng duwang pepengenan ye. ²Sinugid ye kedye, “Sumurung kew dut megsusunud neng kebenaran dut dipag myu ti'. Megtuy mebiri' myu duntin sembatung ina' neng asno na pegsisigtan, beke' ibun ye. Bebari' myu ampa' ne bibiten atue daken. ³Na ba' maya mengingkut dimyu, isugira' myu, 'Keilangan et Begerar dye,' indyari ipebibit ye dye ne dimyu megtuy.” ⁴Meinabu itue apang metuman itueng pegsugiren et Empu' pebiya' tarus ye, kwan,

⁵“Isugira' myu dut lungsud et Sion, siyeki' myu, megderateng ne dimyung surutan, ya tu' mesabar, beke' nekesakat dut sembatung ina' et asno na megbebaya' kenye ibun.”ⁱ

⁶Nememanew ne itueng menge' pepengenan, indyari tinuman itueng penahag i Jesus. ⁷Binibit dye itueng ina't asno beke' ibun in. Linempikan dye telikud in et kedyeng repanan, ampa' ne siminakat si Jesus. ⁸Mekansang dut kineldaman et taaw pinegladlad dye et kedyeng repanan eset dalan, sebarang iba in nememutek et menge' sanga et kayu pegketbes dinatun gasi dut dalan supaya deyewen dye ya. ⁹Nemegbebensag itueng kineldaman neng memeguna sampay ne

ⁱ 21:5 Sakarias 9:9

ating kineldaman neng megsusurung kenye ti', kwan dye, “Deyewen itueng Upu' i Surutan Dabid! Kenunganan itueng megderateng dut kepengdyarian et Empu'! Bentugen tyu Empu' dut langit!”

¹⁰Pegseled i Jesus dut lungsud et Jerusalem, neeriwara' sengkellungsuran. “Sinu taku' itue?” ingkut dye. ¹¹“Itue si Jesus, tarus teyeg dut lungsud et Nasaret, dut probinsiya et Galilea,” penambag gasi et kineldaman.

Pineugad i Jesus Tabuan dut Pengempuan na' Benwa
(*Markus 11:15-19; Lukas 19:45-48; Juan 2:13-22*)

¹²Siminled si Jesus dut Pengempuan na benwa na' Templo. Pineugad ye peliwan ginsan et menge' pemegdengdagang beke' mengengelen duntin. Pinekleb ye menge' lemisaan et menge' menenambi' et pirak beke' menge' erungan neng menge' megdedagang et aksang. ¹³Sinugid ye kedye, “Nekesurat dut Kesuratan na sinugid et Empu', kwan ye, ‘Itueng daken neng Benwa neng Pengempuan, usale't benwa neng megpenelenginan.’ Segwa' binwat myu't pupugaran et menenakew.”^j

¹⁴Maya menge' beleg beke' menge' pangkul na nemengabi' ki Jesus dut Pengempuan na Benwa, pegketbes pinegulinan ye dye. ¹⁵Nemengiseg menge' pegibute't pari' beke' itueng menge' menunuldu' et Keseraan, ganang mebiri' itueng keli'lilung binwat ye, beke' menge' keyegangan megbebensag dut seled Pengempuan na' Benwa neng Templo, “Deyewen itueng Upu' i Surutan Dabid tagna!” ¹⁶Indyari sinugid dye ki Jesus, “Nekingeg mu taku' ating pegbebersen dye in?” “Nekingeg ku,” kwan i Jesus. “Kalu', nekebatsa' kew et kwantin neng bebresan dut Kesuratan et Empu'? kwa't atin, ‘Pineliwan et Empu' teyeg dut baba' et menge' keyegangan beke' menge' memulek na ating tantung pegbantug.’” ¹⁷Nugad si Jesus kedye, liminiwan et lungsud pesurung dut lungsud et Betania. Duntin ya negpelabay et senggebi.

Tinerwanan i Jesus Puun et Igus
(*Markus 11:12-14, 20-24*)

¹⁸Kinerikleman, sasat megpeuli' si Jesus dut lungsud, ya tu' inurapan. ¹⁹Nekebiri' ya et sembatung puun et igus eset abi't dalan, kinebiyan ye itue. Segwa' kaya lang nekebiri' selyu ga deun. Angkansa binres ye eset puun et igus in, “Diki ke ne mua' misan ingyan!” Indyari megtuy timinuug itueng puun et igus. ²⁰Nebiri' itue't menge' pepengeranan beke' nemeglilu' dye. “Enuqwan timinuug megtuy itueng puun et igus?” ingkut dye. ²¹Siminambag si Jesus, kwan, “Indani' myu itue, na ba' pengandel kew dut Empu' beke' kaya alang-alang, mebuwat myu gasi itueng binwat

j 21:13 Isaias 56:7; Jeremias 7:11

ku eset puu't igus tu'. Diki lang atin! Na ba' ibres myu eset bukid ne itue, 'Mugad ke esentin beke' lumempud ke dut dagat,' meinabu atin dimyung beres. ²² Megdemikian misan enu nega tewen myu dut dimyung penelang atin meterima, na ba' itue pegendelen myu."

Pegalang-alang et Kepenggewman i Jesus

(Markus 11:27-33; Lukas 20:1-8)

²³ Neuli' beke' siminled si Jesus dut Benwa na' Pengempuan. Sasat megtutuldu' ya, kiminabi' kenye itueng menge' pegibute't pari' beke' menge' pegibuten et atin neng lungsud, nengingkut kenye, "Enu taku' itueng penggewman mu na memuwat et itueng menge' keginisan? Sinu dimu nenggey't penggewman?" ²⁴ Siminambag si Jesus kedye, "Ingkuten ku gasi kemyu, na ba' metubag myu aku, mura ku gasi sembagen na ba' enu penggewman ku memuwat et menge' itueng keginisan. ²⁵ Na, itue ingkut ku dimyu. Embe minewanan et penggewman i Juan apang megbewtismu? Teyeg Empu' be etawa teyeg taaw?" Indyari dye tu' nemegsudsugid, "Na ba' ibres tyu, 'Teyeg Empu',' mesugid ye gasi kityu, 'Manu angka taku' diki myu si Juan endelen?' ²⁶ Segwa' ba' isugid tyu, 'Mewanan dut taaw lang,' kalu' gasi ba' enu buwatan kityu et taw't lungsud, sabab pegkilelanan ne't ginsan na itieng si Juan sembatung tarus et Empu'." ²⁷ Angkansa sinambag dye si Jesus, "Kaya sewd kay atin!" Sinugid i Jesus kedye, "Na diki gasi isugid dimyu na ba' enu penggewman ku memuwat et menge' itueng pegbubuwaten ku tu'."

Beleybey pasal eset Duwang Yegang na' Lelaki

²⁸ Na, netuturan gasi si Jesus dut kedye, kwan ye, "Enu pemiri' myu atue? Maya sembatung taaw na maya duwang yegang na' lelaki. Dinaak ye keukanan in, kwan, 'Yegang, sumurung ke beke' megkeradya dut ubasan tiban.' ²⁹ 'Mendi' ku tu',' sambag ye, segwa' ganang nekwit-kwit negpinda kenyeng pemikir angkansa nenelinga nega beke' siminurung dut ubasan. ³⁰ Indyari sinurungan gasi et ama' kerinan in, kwantin gasi sinugid ye, kwan, 'Yegang, sumurung ke beke' megkeradya dut ubasan tiban.' 'E' be, Ama',' sambag ye, segwa' pelan kaya lang nengandel. ³¹ Sinu eset duwa in nenelinga eset kegeayan et kenyeng ama' in?" "Ating keukanan," sambag dye. Indyari sinugid kedye i Jesus, "Pegsugiren ku dimyu, itueng menge' menunukut et buwis beke' menge' mememegbeis neng kelibunan meguna nega dut dimyung menge' keperian beke' kegunngguran. ³² Sabab natu' dimyu si Juan neng Mememewtismu penugid et metigna' neng pengengebiyagan, pegketbes diki myu nega ya pegtelinganen. Segwa' pegtelinganen ya et menge' menunukut et buwis beke' menge' mememegbeis neng kelilibunan. Misana et gangang nebiri' myu ne itue, temed mendi' kew megsusun beke' menelinga kenye pegketbes."

Beleybey et Empu't Ubasan beke' Mengunguma
(Markus 12:1-12; Lukas 20:9-19)

³³Indyari kwan i Jesus, “Kinggen myu itueng sembatu negang beleybey. Maya sembatung empu't lugta' nengluwak et ubas dut kenyang uma, binekuran ye ne itue. Nemuwat ya duntin et pepegaan et ubas beke' negpetiyeg et sembatung melayug neng tutungguan. Pegketbes, pinetunggu ye atin ubasan dut menge' ibang mengunguma, indyari ya in siminurung dut ibang bangsa. ³⁴Ganang pemumuwaan ne, tinehagan et empu't ubasan kenyang dereakan na apang isien kenyang bagi' dut mengunguma ye ti'. ³⁵Segwa' sinegmak et menge' mengunguma itueng menge' dereakan, pinegpupukul dye sembatu in, pinatey inyet ikeruwa ti', beke' binakal et batu inyet iketlu ti'. ³⁶Tinahag peuli' et empu't ubasan ibang dereakan ye na lebing mekansang dye kasga nekeuna ti', segwa' kwantin nega binwat kedye et menge' mengunguma ye ti'. ³⁷Dut keemuri-emurian dinaak et Empu' kenyang yegang neng lelaki. ‘Untebien dye be itueng daken neng yegang,’ kwan et sedseled ye ti'. ³⁸Segwa' ganang mebiri' et menge' mengunguma ye ating yegang, dye in nemegisun, ‘Itue ne memusaka!. Ani' kew! Peteyen tyu ne lang apang kityu ne mepepusekaan!’ ³⁹Angkansa megtuy dye ya sinegmak, pineliwan eset ubasan pegketbes pinatey ya.

⁴⁰“Pegpeuli' et empu't ubasan, enu buwatan ye dut menge' mengunguma ti'?” iningkut i Jesus. ⁴¹Siminambag dye, kwan, “Penggimetyen ye dye neng menge' meraat et kaya ne pengingasi'ingasi', indyari pinedyegahan ating ubasan dut lein-leing mengunguma na menggey't bagi' kenye dut timpu neng pemumupuan.”

⁴²Iningkut dye i Jesus, “Kalu' nebatsa' myu ne itueng elaren dut Kesuratan et Empu', kwan ye,

‘Itueng batu na inendian et menge' megpepetiyeg et benwa, atin key negmendyaring batung penued. Binwat itue et Empu', angkan itue mekelilu'-lilu' banar dut pemiri' tyu?’^k

⁴³“Angkansa pesi pegsugiren ku dimyu, diki ne kemyu sukup dut pengmilikan et Empu', erapun ating ugaren set dimyu, indyari igbey ne atin dut sebarang menge' taaw ne mekepegbua' et menungang bua' teup dut menge' tantung mengengandel et Empu'. ⁴⁴Itueng nekeburtuk eset batu merurunsak, beke' mepipirsak ating meburtukan.”^l

⁴⁵Nekingeg et menge' pegibuten neng pari' beke' menge' taaw Pariseo itueng menge' beleybey i Jesus, indyari neretian na dye ne in pegpepekinggan. ⁴⁶Na, elewen dye ne teyen ya in, segwa' timinakut dye dut menge' taaw, sabab pegendelen et menge' itue na si Jesus sembatung tarus et Empu'.

^k 21:42 Kanta 118:22-23 ^l 21:44 Itueng bersikulo kaya nesurat dut unang Biblia dut bebresan et Griego.

Beleybey pasal dut Kelang Pegkenkaan dut Bulun
(Lukas 14:15-24)

22 ¹Nenuturan gasi peuli' si Jesus kedye antanga't beleybey. Sinugid ye, kwan, ²"Itueng Pengmilikan et Empu' dut langit samat kwantin. Nenggey et kelang pegkenkaan itueng sembatung surutan eset bulun et kenyeng yegang na' lelaki. ³Tinahag ye kenyeng dereakan apang tingkagen itueng menge' taaw na pinenggayat ye dut pegkenkaan et bulun. Segwa' mendi' dye sumarung. ⁴Nenahag gasi ya peuli' et dereakan, indyari kenyeng pinemilinan, ipenugira' myu dut menge' pinenggayat, kwan, 'Nepanyap ku ne kenkeanan, nesumbali' ne daken neng sapi' beke' menge' pinetebaang guya, indyari panyap ne ginsang ginisan. Ani' kew ne't kenkeanan et bulun!' ⁵Segwa' diki lang itue pinren et menge' pinenggayat ti'. Gam key siminurung dye dut kedyeng pepenewan, sembatu in dut kenyeng uma, beke' iba in dut kenyeng pegdengdagang. ⁶Sinegmak gasi et iba in itueng menge' dereakan, dinusaan, beke' pinatey. ⁷Niseg itueng surutan. Tinahag ye kenyeng menge' sundalu, peteyen itueng menge' memematey-taaw beke' pinetutung kedyeng lungsud. ⁸Bineres ye dut kenyeng menge' dereakan, 'Nekepanyap ne kenkeanan, segwa' diki merapat itueng menge' pinenggayat. ⁹Angkansa sumurung kew dut menge' dalam sampay belnek na mekansang taaw, indyari, penggeyata' myu ne dut bubulunan ginsan neng mebiri' myu.' ¹⁰Na, surung ne dut menge' dalam itueng menge' dereakan. Indyari, pinebaya' dye ginsan neng metkanan, meyaat beke' menunga, na enu nega be, atin pe' nebehanan ne't mengluluruk ating bubulunan dut kelang benwa.

¹¹"Siminled itueng surutan apang birinen itueng menge' nemengluruk. Indyari nebiri' esentin sembatung taaw, kaya nekebodyu't bagu. ¹²'Ila', manu angka siminled ke atue, na diki lang negbodyu't bagu?' iningkut et surutan kenye. Kaya nekegibek itueng taaw. ¹³Angkansa sinugid et surutan dut menge' dereakan, 'Pungpunga' myu kenyeng keremut beke' tiked, pegketbes itimbaga' myu dut kelingban dut liwan. Duntin sumiyak ne ya beke' megringetngget kenyeng nipen.' " ¹⁴Angkansa netimpus i Jesus dut itueng beres, kwan, "Megsepantun itue na mekansang pinenggayat, segwa' sesenu ga megmendyaring nepili' et Empu' Pengmilikan ye."

Ingkut pasal dut Pegbebayad et Buwis
(Markus 12:13-17; Lukas 20:20-26)

¹⁵Nemengugad itueng menge' taaw Pariseo beke' pemegsudsugid na ba' enukwan dye mealew si Jesus eset kenyeng pegbebersen pebiya' meliyut neng menge' ingkut dye. ¹⁶Angkansa nemenahag dye dut kenye menge' senu itueng kedyeng menge' tindeg, kebaya' menge' senung kekampi i

Surutan Herodes. Negsugid dye, “Menunuldu', sewd kay ne ikew tu' tantu, indyari pegtuldu' mu inyet keberbenaran lang ti' neng geayen et Empu' na buwatan et menge' taaw. Kaya pegsiyekan mu ba' sinu dye, angkansa kaya megleke' pegtuldu' mu sabab et pikiren et taaw. ¹⁷Na tiban isugira' damen, enukwan ipeantang myu? Kuyun be taku' dut Keseraan tyu na memuwis dut ki Surutan Sesar etawa diki?” ¹⁸Segwa' sewd i Jesus itueng kedyeng meraat neng pegtetekeren, angkansa bineres ye, “Kemyung pebi'biri'! Manu taku' gaay myu aku elewen? ¹⁹Bitu' atu' pirak et pemuwis!” Indyari, tinundulan ne ya et sembatung pirak. ²⁰“Kinung pata' beke' ingaran na nekeukir atu'?” ingkut i Jesus. ²¹“Ki Surutan Sesar tu' atin,” siminambag dye. Indyari, kwan i Jesus dut kedye in, “Na ba' kwantin ibgeya' myu ki Surutan Sesar inyet ki Surutan Sesar in, indyari gasi ibgeya' myu ki Empu' inyet ki Empu' in.” ²²Neperengdeng dye mene ganang mekingeg dye atin, pegketbes tinirengan dye ya beke' nemengugad dye ne.

Ingkut pasal et Pegbiyag Peuli' et menge' Patey
(*Markus 12:18-27; Lukas 20:27-40*)

²³Atin negang eldew kiminabi' ki Jesus itueng menge' senung pari' na Saduseo, menge' taaw na kaya pemengandel na megbiyag peuli' menge' patey dut langit. ²⁴Sinugid dye, kwan, “Menunuldu', sinurat i Moises na ba' matey na kaya yegang itueng sembatung lelaki, itueng kenyeng tipused keilangan ne pebulun dut balu apang megyegangan dye alang-alang lang dut natey. ²⁵Na', supama, ba' maya pitung megtitipused na' lelaki atue't damen, nengesawa ating keukanan, indyari natey na kaya yegang, angkansa netektak itueng kenyeng esawa dut kenyeng ketipusdan. ²⁶Megsepantun kwantin gasi neinabu dut pengeruwang ketipusdan, beke' eset pengetlung ketipusdan, sampay napet seked dut ikepitung tipused. ²⁷Pegka' natey dye ne ginsan, natey ne gasi libun ti'. ²⁸Na tiban, ba' pegbiyag peuli' et taw't natey, sinu ne dut pitu ti' megmendyaring esawa ye, punsabab et ya in neesawa dye ginsan ti'?”

²⁹Siminambag si Jesus, “Neksala' kew, seukat ne kaya penedseled myu et menge' Kesuratan et Empu' sampay eset kepengdyarian et Empu'. ³⁰Sabab dut pegbiyag peuli' et menge' natey, itueng menge' taaw diki ne memengesawa. Dye in, mepeantang ne samat menge' dereakan et Empu' dut langit. ³¹Pasal gasi dut pegbiyag peuli' et menge' patey, ingga pe' taku' nebatsa' myu dut Kesuratan itueng pegsugiren dimyu et Empu'? Sinugid ye, ³²‘Aku itueng Empu' i Abraham, Empu' i Isaak, beke' Empu' i Jakob.’ Segwa' itueng Empu' lein Empu' et menge' patey, erapun Ya in Empu' neng menge' biyag.’”^m ³³Indyari ganang mekingeg itue et menge' taaw, neperengdeng dye eset kenyeng netuldu'.

^m 22:32 Exodo 3:6

Itueng Pinekemergang Sara'
(Markus 12:28-34; Lukas 10:25-28)

³⁴Negtingtimung itueng minge' taaw Pariseo, ganang neebaran dye na nepetngew i Jesus itueng minge' taaw Saduseo. ³⁵Indyari sembatu eset kedye in na sembatung biaksa dut Keseraan, na nengingkut ki Jesus apang sulayan itue. ³⁶Kwan ye, "Menunuldu', embe itueng pinekemergang sara' eset Keseraan et Empu'?" ³⁷Siminambag si Jesus, " 'Mergana' Begerar mu neng si Empu' tibuuk et seled atey mu, tibuuk et seled kurudua, beke' tibuuk dut seled pikiran mu.'ⁿ ³⁸Itue ne tinegnanan beke' pinekemergang sara'. ³⁹Itue gasi pengeruwang pinekemergang sara' samat una in, 'Mergana' dimung kesebaya' na samat pegmerga' mu't dimung diri.'^o ⁴⁰Dut duwang sara' na atue nekebetang ginsan neng Keseraan binggey et Empu' ki Moises beke' itueng penuldu' et minge' Tarus et Empu'."

Pengingkut i Jesus pasal eset Kristo
(Markus 12:35-37; Lukas 20:41-44)

⁴¹Sasat negketingtimung itueng minge' taaw Pariseo, iningkut dye i Jesus, ⁴²"Enu pikir myu pasal ki Kristo? Embeng turubuanan minewanan ye?" "Ya in inupu' i Surutan Dabid tagna'," sambag dye. ⁴³"Na ba' kwantin pelan," sugid i Jesus, "Manu taku' tumingkag eset kenye et Begerar itueng si Surutan Dabid ganang lekepan et Nakem et Empu'? Itueng nebres i Surutan Dabid, kwan,

⁴⁴'Binres et Begerar eset daken neng Begerar, kwan ye, Marung ke eset daken neng tampa' kewanan, sekdan na metantu ku mepesuku' dimu itueng minge' kebanta mu.'^p

⁴⁵"Tiban, si Surutan Dabid ne gasi neningkag kenye et Begerar, enukwan mebres na inupu' i Surutan Dabid ating Kristo?" ⁴⁶Kede sembatu kedye kaya nemekesambag, indyari tinegnanan atin neng masa kaya ne mekeseg dye mengingkut eset ki Jesus.

**Pegsesenggupan i Jesus pasal dut minge' menunuldu' et Keseraan
beke' minge' Pengibuten neng Pariseo**
(Markus 12:38-39; Lukas 11:43, 46; 20:45-46)

23 ¹Pegketbes sinugid i Jesus eset kineldama't taaw beke' dut kenyeng minge' pepengeranan, kwan, ²"Itueng minge' menunuldu' et Keseraan beke' minge' pengibuten neng Pariseo, itueng pegkilelanen megpereti' et Keseraan binggey ki Moises tagna' ti'. ³Angkansa endelen myu itueng pegtuldu' dye beke' ibuten ginsa't itueng

ⁿ 22:37 Deuteronomio 6:5 ^o 22:39 Lebitiko 19:18 ^p 22:44 Kanta 110:1

kediyeng pegurdin. Segwa' diki lang suliten itueng kedyeng pegbuwatan, sabab kaya dye pegbuwatan itieng kedyeng pegpitua. ⁴Pemegbetek dye et mebebegat neng pesanen beke' pepetenggul eset menge' taaw. Segwa' misan tuldu' mendi' dye irikwey apang tumabang na memibit et atin. ⁵Ginsan in pebi'biri't sengketaawan itueng kedyeng pegbuwatan. Peperekla' dye kedyeng menge' bebresen eset Kesuratan et Empu' na mebibibit dye dut peges beke' lengen dye. Sampay pepekebuwat yunggu et kedyeng badyu' supaya pebiri' lang ginsan itue dut taaw. ⁶Peggeayen dye inyet meayad neng eerungan dut kenkeanan beke' dut unaan neng erungan dut pegrungrupungan et menge' taw't Judio. ⁷Peggeayen dye na penglingen dut kineldaman neng taaw dut tabuan, beke' tingkaga't Menunuldu', etawa Rabi dut Hinebreo.

⁸“Segwa' kemyu, dyangan kew petingtag et Menunuldu', sabab ginsan kew in megtitipused. Sampay sembatu lang Menunuldu' myu, Aku lang. ⁹Megdemician kasi' myu pegtingkagi't Ama' et misan sinung taaw eset lugta', sabab sembatu itueng dimyung Ama', itieng Empu' Ama' dut langit. ¹⁰Etawa kas kew petingtag et Begerar, sabab sembatu Begerar myu, aku ating Mesias, ingin bersen si Kristo. ¹¹Itueng pinekebantug eset dimyu atin key megmendyaring tindeg myu. ¹²Itueng pegmetaas, atin ipebaba. Indyari itieng pegpesanad, atin key ipetaas.

**Sinangka' i Jesus Itueng menge' Menunuldu' et
Keseraan beke' Taaw Pariseo**
(*Markus 12:40; Lukas 11:39-42, 44, 52; 20:47*)

¹³“Keeriwara' dimyu, menge' menunuldu' et Keseraan beke' menge' taaw Pariseo! Menge' pebi'biri'! Pegsegkaan myu itueng menge' taaw apang diki dye mepegmilika't Empu'. Mendi' kew ne pesakup eset pegmimilik et Empu', na sampay pegsegkaan myu nega sebarang gaay pesakup!

¹⁴“Keeriwara' dimyu menge' menunuldu' et Keseraan beke' menge' taaw Pariseo! Menge' pebi'biri'! Pegeminen myu kebiyagan et kelilibuna't balu, beke' pegdawa myu itieng dimyung pegpenelang et mebuwat. Punsabab et itue lebi ne mebegat ne dimyung dusa!^q

¹⁵“Keeriwara' dimyu, menge' menunuldu' et Keseraan beke' menge' taaw Pariseo! Menge' pebi'biri'! Pegleyagen myu keregatan beke' pegingkuren myu menge' sengkebengsaan supaya mekegayat kew lang et misan sembatung taw't tumpang, supaya megmendyaring taw't Judio. Na ba' megayat ne, pegbuwatan myu't lebi nega luwas ye eset dimyu, angkansa negmendyaring keruwa teup na sebaran ye apang medusaan dut Narka'.

^q 23:14 Itueng bersikulo kaya nesurat dut unang Biblia dut beres Griego.

16 “Keeriwara' dimyu, minge' beleg neng mengdurundun! Pegtuldu' myu, kwan, ‘Na ba' itinange' et misan sinu usalen itueng Benwa na' Pengempuan, sari' lang be. Segwa' ba' pegaku' beke' usalen itueng bulawan dut seled et Benwa na' Pengempuan, subali' ye tumanen itueng kenyeng itange!.’ 17 Kemyu minge' dupang na' beleg! Embe taku' lebing merga', itueng bulawan etawa ating Benwa na' Pengempuan negpepasek metigna' eset bulawan? 18 Pegsugiren myu, kwan, ‘Na ba' itange' et misan sinu itueng simbaan, sari' lang. Segwa' ba' itueng itange' itueng simaya' na eset simbaan, subali' ye tumanen itueng kenyeng itange!.’ 19 Kemyu minge' dupang na' beleg! Embe taku' lebing merga', itueng simaya' etawa itueng simbaan na negpepasek metigna' dut simaya'? 20 Angkansa pesi, ba' itange' et misan sinu, kwan ye, ‘Sabab et itueng ranggar,’ itange' ye dut ginsan, atin ranggar sampay ne mekesimaya' ne esentin. 21 Na ba' itange' et misan sinu, kwan ye, ‘Sabab et itueng Pengempuan na Benwa na' Templo,’ itange' ye itue sampay Empu' na' mayang megterna duntin. 22 Na ba' tinange' et misan sinu, kwan ye, ‘Sabab et itueng langit,’ itange' ye dut metaas na eerungan et Empu', kebaya' ne itueng minge' megearung duntin.

23 “Keeriwara' dimyu, minge' menunuldu' et Keseraan beke' minge' pengibuten neng Pariseo! Minge' pebi'biri!! Pegbegey myu dut Empu' itueng ikesempulung bagi' et perina' kayu beke' perina' belagen, segwa' peglipatan myu buwatan itueng lebing mergang tuldu' dut Keseraan. Itueng ketignaan, pegingasi', beke' ketentuan. Neksugat kew ba' buwatan myu atin lebing merga', ganang meglahyun myu na buwatan iba in. 24 Minge' beleg neng mengdurundun! Pegsenaten myu itueng nek-nek eset dimyung peginumen, segwa' pegtelnen myu itueng kura' beke' kaya mebiri' myu!

25 “Keeriwara' dimyu minge' menunuldu' et Keseraan beke' minge' pengibuten neng Pariseo! Minge' pebi'biri!! Pegkuskusan myu itieng liwan et tasa beke' raya' myu, segwa' samat itieng seled, baha ne't netimung myu pebiya' pengreges beke' keimutan myu. 26 Beleg neng Pariseo! Kuskusi' myu mena itueng minge' seled tasa beke' raya', indyari megmendyaring melinas gasi sampay liwan ti'!

27 “Keeriwara' dimyu, minge' menunuldu' et Keseraan beke' pengibuten neng Pariseo! Minge' pebi'biri!! Mepesali' kew eset minge' lelebngan neng pineputi', meeayad dut liwan, segwa' dut seled baha ne't keburukan beke' tulang et minge' patey. 28 Kwantin mepesali' kew! Dut penyek et taaw meeayad kew, segwa' itueng keberbenaran baha kew ne't pebi'biri' beke' keyeatan.

Tined i Jesus pasal Kedusaan et minge' Meembut neng Menunuldu'
(Lukas 11:47-51)

29 “Keeriwara' dimyu, minge' menunuldu' et Keseraan beke' minge' pengibuten neng Pariseo! Minge' pebi'biri!! Pegpetiyegan myu lelebngan

et itueng minge' tarus beke' pegeyaran itueng minge' lebeng et minge' taaw na nemengebiyagan et metigna'. ³⁰Indyari pegbersen myu, 'Na ba kami teyen negbiyag dut ketimpuan et dameng minge' keupu'upuan, diki kay mekesembatu dut ipepatey itueng minge' tarus et Empu!'. ³¹Dut pegbersen myu neng atin, pegpesebenaran myu na kemyu ne tu' minge' inupu' et minge' negpepatey eset minge' tarus et Empu!'. ³²Ire!! Tebsa' myu itueng minge' tinegnanan et dimyung keupu'upuan. ³³Menge' setwa!! Kemyu neng turubuanan et minge' taaw neng mengrurunding samat minge' meraat neng seli! Diki kew mekepelegyu na dusaen dut Narka!'. ³⁴Angkansa pesi, megpebibit Ku dimyu et minge' tarus, minge' meuutek, beke' minge' menunuldu' et Beres et Empu!'. Peteyen myu minge' senu eset kedye, indyari iba in iransang dut krus. Itueng iba in lepsan et dimyung rungrupungan beke' ekalan dut lungsud seked ibang lungsud. ³⁵Sabab atu' meberbaran et ikedusa myu, dut pegpatey et ginsan neng taw't metitigna' et sengketelingkepa't dunya', mewanan eset pegpatey dut kaya sala' neng si Abel, sekdan dut pegpatey ki Sakarias neng yegang i Barakias. Pinatey et minge' kegunngurangan myu ya dut eleta't Pengempuan na Benwa beke' simbaan neng tututungan et minge' simaya'. ³⁶Pegsugiren ku dimyu, itueng kedusaan sabab et ginsan neng itue meberbaran dut minge' taaw neng tiban neng penimpuen."

Itueng Pegmerga' i Jesus dut Taaw Sampay Lungsud et Jerusalem
(Lukas 13:34-35)

³⁷Pegketbes sinugid i Jesus, kwan ye, "Uy, kemyung taw't Jerusalem, uy Jerusalem! Pegpeteyen myu itueng minge' tarus et Empu' beke' pegbekalen itueng minge' pegdeaken ye dut dimyu! Mekesenu ku pegtuyuan na ipaten kemyung ginsan, na samat pegkurumung et sembatung upa eset kenyeng minge' duruy, segwa' mendi' ke nega. ³⁸Angkansa tantung pinesaran et Empu' ne dimyung lelegdangan. ³⁹Na tiban mesugid ku dimyu, diki myu ne aku mebiri' peuli', sekdan dumateng itueng timpu na mebres myu, 'Kenunganan et Empu' teyen dut itueng megderateng dut kepengdyarian et Begerar!'"

**Ketulduan i Jesus pasal et Pegkerungkat et Pengempuan
na Benwa na' Templo**
(Markus 13:1-2; Lukas 21:5-6)

24 ¹Liminiwan si Jesus dut Pengempuan na Benwa na' Templo. Mugad ne ya teyen, ganang nemengabi' itueng minge' pepengeran ye, indyari tinuldu' kenye keayaran et itueng minge' derekelang Benwa na' Pengempuan. ²Segwa' sinugid i Jesus kedye, "Nebiri' myu taku' ginsan ating minge' kelang benwa? Indani' myu! Dumateng eldew kaya ne metinda misan sembatu benwa. Ginsan neng atin mebubungkar! Kaya ne metinda misan sembatu neng batu dut timbew't sali'sali' yeng batu in."

Menge' Keliyutan beke' Dumateng na Keingkutan
(*Markus 13:3-13; Lukas 21:7-19*)

³Diminuntin de Jesus dut Bukid et Olibo. Sasat ya megearung duntin, kiminabi' kenyeng menge' pepengenanarun supaya petagu' ya iningkut, kwan dye, “Ingyan taku' meinabu pegkerungkat et Pengempuan na' Benwa? Enu taku' megmendyaring tenda' et dimyung pegatu' beke' itueng ketimpusan et penewnan?” ⁴Siminambag si Jesus, “Meginget kew na diki kew meekalan et misan sinu! ⁵Sabab mekansang membut matu' beke' usalen ngaran ku sampay megsugid, ‘Aku ne tu' Kristo!’ Indyari dye in mekansang meekalan. ⁶Mekekingeg kew et gikgibek et pegbunuan mekgabi' dimyu beke' abar pasal et ibang pegbunuan dut ibang bangsa. Endey kew rumaas. Subali' meinabu itue, segwa' diki nega itue ketimpusan et sengkedunyaan. ⁷Sabab memegbunu' itueng bangsa atu dut sali' bangsa beke' itueng surutan sali' surutan. Ketiksaat' urap beke' yegyeg dut lein-leing bagi' et sengkedunyaan. ⁸Itueng ginsan tegnanan pe' et menge' keliyutan, samat una-una neng keliyutan dut megyegang.

⁹“Dut menge' penimpuang atin, pengisegan kew et ginsan sabab et pengandel myu daken. Sampay kemyu ipepirisu apang peliyutan beke' peteyen. ¹⁰Mekansang tumngew eset kedyeng pegandel daken, beke' megeripuruen eset kede sembatu kedyeng menge' kesebayaan, sampay meisgan et kede sembatu. ¹¹Indyari maya dumateng mekeldam membut na tarus beke' keakal dye et mekansang neng menge' taaw. ¹²Sabab et itueng kereatan lemkep, enu pesi memengrungkey itueng pegmerga' et kineldaman. ¹³Segwa' sebarang dumarang tantu eset pengandel ye seked dut kepuspusan, atin key mebawi!. ¹⁴Indyari ipebunayag dut ginsa't taaw et sengketelingkepa't dunya' itueng Menunungang Abar pasal et Pengmilika't Empu' apang itue mekilala et ginsan neng bangsa. Mura dumateng kepuspusan et ginsa't sengkedunyaan.”

Itueng Ketiksaan Kaya Ikeruwa
(*Markus 13:14-23; Lukas 21:20-24*)

¹⁵Sinugid gasi i Jesus, kwan ye, “Dut atin eldew ingyan, mesiyekan myu na ating Mereraat neng Mengrurungkat megtitiyeg dut tenga't Pengempuan na Benwa na' Templo. Itueng ketiksaan na pegtudyuen i tarus Daniel tagna' ti!. Kemyung memematsa' retien itueng pegbersen ku! ¹⁶Na ba' neinabu ne itue subali' menge' taw't Judea in memelegyu dut kebukiran. ¹⁷Na ba' meinabu itue sebarang dut binubungan dyangan ne memikir mineug, apang mengisi' et misan enu negang pengarta' eset kenyeng seled benwa. ¹⁸Indyari sebarang dut uma dyangan ne muli' apang mengisi' et kenyeng regmen. ¹⁹Keingasi' itieng megebteng beke' itieng megpeperuru' dut menge' eldew na' atin! ²⁰Ipenelang

myu dut Empu' na itueng dimyung pegpelegyu dyangan meginabu et pengdedlekan etawa dut Eldew et Kepeternan. ²¹ Sabab dut atin neng ketimpuan, itueng menge' taaw mekerasa't kelang ketiksaan. Na ingga pe' nerasa samat kwantin tihad sengketeagnanan na gunaen itueng sengketeagkepa't dunya' seked tiban. Beke' ganang meinabu itueng timpu et kelang ketiksaan, diki ne melebayan peuli' samat kwantin misan ingyan. ²² Na ba' diki ne pebe'bebaen et Empu' atin neng timpu, kaya ne taaw mebiyag atue't dunya'. Segwa' alang-alang mene eset menge' taaw pinili' ye, pebe'baen itieng ketimpuan.

²³ “Na ba' maya megsugid dimyu, ‘Birina’, atu' itueng Kristo!’ etawa ‘Esentin ya!’ kas kew penelinga. ²⁴ Sabab maya lumiwan menge' kaya banar na' Kristo beke' maya menge' sumbut neng menge' kaya banar neng tarus. Megpebiri' dye't menge' metaas na' tenda' beke' menge' keli'lilu', apang elamen dye ba' mekedyari lang, sampay itueng menge' pinili' et Empu'. ²⁵ Indani' myu. Sabab nesugid ku ne itue dimyu sengketeagnanan nega ti'.

²⁶ “Angkansa na ba' isugid dye itue dimyu, ‘Birina’, duntin ya et kelnangan!’ dyangan kew sumurung duntin. Na ba' isugid dye, ‘Birina’, duntin ya et sisingled!’ dyangan kew menelinga. ²⁷ Megsepantun ba' enukwan ketikas kumilat mewanan dut sebagean seked pesedpan, kwantin gasi pegatu' ku, ating Yegang et Taaw. ²⁸ Samat bersen dye, kwan, ‘Na ba' embe esentin menge' bangkay, duntin gasi negtingtimung itueng menge' peruni.’ ”

Menge' Meinabu dut Kepuspusan et Itueng Penewnan
(*Markus 13:24-27; Lukas 21:25-28*)

²⁹ “Megtuy, pegketbes et ketiksaan dut menge' eldew na' atin, lumingeb eldew, beke' diki tumbu' bulan, mereregdag mewanan dut langit itueng menge' bituen, beke' meyeyegyeg ginsan itueng kepengdyarian et langit. ³⁰ Pegketbes peratew eset langit itueng tenda' na' aku, ating Yegang et Taaw. Indyari sumiyak ginsan neng bangsa. Mebiri' dye aku, itueng Yegang et Taaw na eset kunem, megderateng na maya kelang kepengdyarian beke' kelang kebentugan et Empu'. ³¹ Dut sinyal et mebasag neng budyung et tembuli', tehagen ku itueng daken menge' dereakan et Empu' dut epat neng bagi' et dunya'. Indyari penimungen dye menge' mengengandel et Empu' na pinili' ye mewana't ginsang bagi' et sengkedunyaan.”

Penuldu' Mewanan dut Puun et Igus
(*Markus 13:28-31; Lukas 21:29-33*)

³² Indyari, sinugid i Jesus, kwan, “Retien myu itueng penuldu' mawa' dut puu't igus! Na ba' nemenura beke' negdeu't bagu itueng menge' sanga, sewd myu mekabi' ne bulag. ³³ Megsepantun gasi, na ba' mebiri'

myu itueng ginsan meinabu ne, mesewran myu mekabi' ne timpu et pegatu' ku, tumagna' ne. ³⁴Indani' myu, meinabu itueng ginsan mura matey itueng menge' taaw na biyagan tiban. ³⁵Meylang itueng langit beke' itueng dunya', segwa' daken neng beres diki lang meylang.”

Kaya Misan Sembatu Kesewd et Eldew beke' Timpu et Peuli' Ku Atue
(*Markus 13:32-37; Lukas 17:26-30, 34-36*)

³⁶“Segwa' kaya misan sembatu kesewd et eldew etawa lisag irateng ku peuli', misan itueng menge' dereakan dut langit etawa aku neng Yegang et Empu'. Sabab Empu' Ama' lang nekesewd et itue. ³⁷⁻³⁸Itueng pegdateng et Yegang et Taaw, atin mepeantang samat kelang liyud neng tagna' neng penewnan i Noe. Atin neng masa, mura et kelang liyud, memegkekaan itueng menge' taaw, pemeginum, beke' pemengesawa, sekdan atin neng eldew na siminled de Noe lang dut kelang kapal letew. ³⁹Na kaya lang pegsesewran menge' taw't dunya' na enu meinabu seked pe' diminateng ne kelang liyud angkan dye ginsan nebebagus. Megsepantun kwantin gasi neinabu dut pegdateng et aku neng Yegang et Taaw. ⁴⁰Dut penimpuan et atin, ba' maya duwang kelelekian pemengririk dut uma, isien et menge' dereakan sembatu pesurung dut langit, itektak gasi sembatu in eset ketiksaan. ⁴¹Ba' maya duwang kelilibunan pemenglebek, isien sembatu et menge' dereakan pesurung dut langit, itektak gasi sembatu in eset ketiksaan. ⁴²Angkansa pegbeti' kew, sabab diki myu lang mesewran na ba' enung eldew matu' itueng dimyung Begerar. ⁴³Indani' myu itue. Na ba' nesewran lang et pegibuten et benwa na ba' enung lisag neng gebi dumateng itueng menenakew, ya in megbeti' beke' diki ye pesaran selden itueng kenyeng benwa. ⁴⁴Angkansa daran kew megpanyap, sabab dumateng peuli' aku neng Yegang et Taaw atue't dunya' dut timpu na kaya lang nekepanyap kew.”

Sinu ating Mebentel beke' Kaya Mebentel neng Mengengeradya
(*Lukas 12:41-48*)

⁴⁵“Itueng mebentel beke' meutek neng mengengeradya, atin ya key pinepengerapan et kenyeng begerar dut ibang mengengeradya, apang begeyan dye et kedyeng kekanen eset sugat neng timpu. ⁴⁶Mesukud ating mengengeradya na ba' metkanan ya pegkeradya et kwantin dut pegpeuli' et kenyeng begerar! ⁴⁷Pegsugiren ku dimyu et keberbenaran, ipemehala' ne't begerar atin neng ginsan neng pengarta' ye dut ating mengengeradya. ⁴⁸Segwa' na ba' kaya mebentel ating mengengeradya, isugid ye dut sedseled, 'Mekwitan nega mura megpeuli' itueng dakeng begerar.' ⁴⁹Indyari tegnanan bektulen itueng kenyeng menge' sali' mengengeradya, indyari mekikaan ne beke' meginuman ne itueng melelangu. ⁵⁰Na, megpeuli' ating begerar dut mengengeradya eset eldew na diki lang ya nekepanyap beke' eset timpu na diki ye mesewran. ⁵¹Tantung dusaen

ya et begerar, indyari ipelamud eset menge' taaw na' kaya nengandel dut Narka'. Duntin sumiyak dye beke' memengringetngget menge' nipen dye."

Beleybey pasal et Sempulung Kebudyanan neng Libun

25 ¹Pinenuldu' gasi i Jesus kedye eset beleybey, kwan ye, "Atin neng timpu, atu' mepesali' et pegseled dut Pengmilika't Empu' dut langit. Maya sempulung kebudyangan, nemengliwan apang menusup dut lelaki neng ibulun. Kede sembatu kedye, maya pegbibiten pelitaan dye. ²Itueng lima kedye sempulpuel utek, indyari ating lima gasi in meuutek. ³Ating menge' sempulpuel nememibit et kedyeng pelitaan, segwa' kaya nememibit et nemenglutu' et lana kedye. ⁴Segwa' itieng menge' meuutek nememibit et sunuan et lana seriri' nega eset kedyeng pelitaan ti'. ⁵Neemuri et dateng ating lelaki neng ibulun in, angkansa sinulag dye ginsan, nemekeiga'.

⁶"Segwa' ganang tenga' gebi ne, maya memegtingkag, 'Atu' ne ating lelaki neng bulunen in! Susupa' myu ne!' ⁷Megtuy nemegbangun itueng sempulung kebubudyangan beke' siniluan kedyeng pelitaan. ⁸Indyari sinugid et sempulpuel utek dut meuutek, 'Begey kew gasi damen et sengkerit neng lana myu, sabab pepepkerep mene itueng dameng pelitaan.' ⁹'Kalu' diki megkesdeng itue eset kityung ginsan,' sambag et menge' meuutek. 'Erapun lebing menunga ba' sumurung kew mena dut tabuan, mengelen kew ne lang dimyu in.' ¹⁰Indyari nememanew ne itueng limang sempulpuel utek neng menge' kebubudyangan. Sasat megeelen dye pe', diminateng ne itueng lelaki neng bulunen. Ating lima na nemekepanyap, kebaya' ye siminled dut bubulunan, indyari tinengleb ne lelungewan.

¹¹"Pegketbes, diminateng gasi itueng limang sempulpuel utek neng kebubudyangan. 'Begerar, Begerar! Ipeslera' myu kami!' tingkag dye. ¹²Segwa' timinubag ya, 'Banar be pegsugiren ku dimyu, diki ku kemyu nekilala.' ¹³Angkansa megdyaga kew, sabab diki mesewran myu eldedw sampay ne lisag dumateng Begerar myu."

Beleybey pasal et Mengengeradya na Mepebilinan et Pirak

(Lukas 19:11-27)

¹⁴"Atin masa, itueng Pengmilikan et Empu' dut langit mepesali' et kwantin. Maya sembatung taaw na menglelayag, angkansa pinetingkag ye kenyeng menge' mengengeradya beke' pinemilinan in eset kedye et itueng pengarta' ye. ¹⁵Binggeyan ye't pirak kede sembatu kedye kuyun dut kenye-kenyeng kesesewran. Binggeyan ye sembatu tu' et limang ribu pirak, sembatu ti' gasi duwang ribu pirak, indyari ine't sembatu ti' gasi seng ribu pirak. Pegketbes nugad ne ya in dut panew ye.' ¹⁶Nememanew megtuy itueng menge' nemeketerima

† 25:15 Dut Griego, binggey ye 5 talento, 2 talento, beke' 1 talento. 1 talento sali' dut tengdan et 15 teun neng keradya.

et limang ribu in, negdengdagang ne. Indyari neguntung gasi ya et limang ribu. ¹⁷Sepantun kwantin gasi, itieng mengengeradya na neketerima et duwang ribu neguntung gasi et duwang ribu. ¹⁸Segwa' itueng mengengeradya na neketerima et seng ribu pirak in kinelian ye lugta' pegketbes limbeng ye duntin pirak et kenyeng begerar.

¹⁹“Negketalib et mekwit neng timpu, negpeuli' itueng begerar et minge' mengengeradya ti', indyari pinengingkut dye ne. ²⁰Kiminabi' itueng mengengeradya na neketerima et limang ribu pirak, beke' binibit ye gasi limang ribu pirak neguntung ye, kwan, ‘Begerar, itu' ne limang ribu pirak na binggey mu daken in, nekeuntung ku gasi et limang ribu pirak.’ ²¹Sinugid kenye et begerar, ‘Menunga banar! Menunga beke' metignang mengengeradya! Ikew tantung mepengerapan daken dut sengkerit neng siin, angkansa pemehelaen ku ikew et lebing kelang arga'. Sumled ke beke' meketahak ke et kelang keksegan et begerar mu!’ ²²Na' kiminabi' gasi ating mengengeradya na neketerima et duwang ribu pirak in, indyari kwan, ‘Begerar, itu' ne binggey myu neng duwang ribu pirak in. Itu' gasi duwang ribu neuntung ku.’ ²³Sinugid et kenyeng begerar, ‘Menunga banar! Menunga beke' metignang mengengeradya! Ikew tantung mepengerapan daken dut sengkerit neng siin, angkansa pemehelaen ku ikew et lebing kelang arga'. Sumled ke beke' meketahak ke et kelang keksegan et begerar mu!’ ²⁴Indyari kiminabi' gasi itueng mengengeradya na neketerima et seng ribu pirak in, kwan ye, ‘Sewd ku na ikew tu' meiseg. Pegkeygen mu ating lein mu sinasad, beke' pegtapasen mu ating lein mu linuwak. ²⁵Timinakut ku, angkansa linebeng ku dut seled lugta' itueng dimyung pirak. Itu' ne itueng pirak myu neng seng ribu in.’ ²⁶‘Ikew na sempulpuel beke' meyahu' neng mengengeradya!’ kwan et begerar ye. ‘Sewd mu ne pelan na megtapas ku et lein ku lang linuwak, beke' megkeyg ku na lein ku lang sinasad. ²⁷Manu taku' diki mu nega dinatun dut bangku daken neng pirak, na teyen pegpeuli' ku maya neisi' ku pirak ku sampay untung ye tiban?’ ²⁸Indyari, tinehagan ye kenyeng ibang dereakan, kwan, ‘Isia' myu dut kenye ating seng ribu pirak in, indyari ibgeya' myu dut maya sempulu' ribu pirak ti'. ²⁹Sabab itieng maya ne, begeyan nega kenye, indyari megsemunsaya' ya. Segwa' itieng kaya, misan ating sengketkerit mene eset kenye isien nega kenye. ³⁰Na, pasal ating mengengeradya na kaya kepulusan, itimbaga' myu ne eset kelingban dut liwan. Duntin sumiyak ya beke' megringetnget kenyeng nipen sabab et keliyutan.’ ”

Itueng Emuring Pegukum dut Ginsa't Taaw

³¹“Ganang dumateng aku neng Yegang et Taaw bilang Surutan et ginsan, kebaya' ginsan neng dereakan et Empu', indyari marung dut metaas neng eerungan ku. ³²Atin neng timpu, metitimumg eset teteyuman ku ginsang

taaw et ginsa't menge' bangsa et sengkedunyaan. Dye in seririen ku eset duwang ketimungan, samat pegbuwaten et mengingipat et menge' bibili mawa' dut menge' kambing. ³³Iratun ku dut daken neng tampa' kewanan itueng menge' mengengandel et Empu', antangen dye samat menge' bibili. Indyari dut tampa' gibang itieng menge' ibang taaw antangen dye samat menge' kambing. ³⁴Indyari iberes ku neng Surutan eset menge' taaw dut tampa' kewanan ku, 'Ani' kew ne, menge' pineruntungan et daken neng Ama'! Sumled kew ne beke' tumeteg ne't pegmilik na nepanyap eset dimyu tiharan nega't gunaen itueng sengketelingkepan. ³⁵Sabab aku tu' neurapan indyari dimyung pinekaan, tinuknew indyari dimyung pineinum. Aku tu' sembatung tumpang, indyari dimyung pinetindal dut benwa myu. ³⁶Aku tu' kaya mebodyu', indyari dimyung pinebedyuan, neginglew indyari dimyung pineruri. Aku tu' nepirisu, indyari dimyung inumbeleyan.'

³⁷"Timinubag itueng menge' mebentel, 'Begerar, kengyan damen nebirinan ikew ne' inurapan, indyari pinekaan kay ikew, etawa netuknew indyari dameng pineinum ke? ³⁸Kengyan pe' taku' na ikew tu' negmendyaring tumpang, indyari dameng pinetindal, etawa kaya lang mebodyu' beke' dameng pinebedyuan ke? ³⁹Indyari kengyan pe' taku' nebirin' kay na ikew tu' maya sakit etawa dut seled pipirisuan indyari dameng inumbeleyan?' ⁴⁰Iberes ku neng Surutan, 'Pegsugiren ku dimyu, ganang nebuwat myu itue dut pinenguripeng menge' mengengandel ku ti', itue na samat nebuwat myu ne daken.'

⁴¹"Indyari ibres ku gasi dut menge' taaw na meilu dut tampa' gibang ku ti', 'Perayu' kew eset daken, menge' tinerwaan et Empu'! Kemyu tu' dut apuy na kaya seskeran dut Narka', neng nepanyap tudyu dut ki Seytan beke' dut kediwataan ye! ⁴²Sabab aku in inurapan, indyari kaya myu pinekaan, tinuknew kaya myu pineinum. ⁴³Aku tu' negmendyaring sembatung tumpang indyari kaya myu pinetindal. Aku tu' neugara't repanan indyari kaya myu pinebedyuan. Aku tu' ininglewan beke' dut pipirisuan indyari kaya myu inumbeleyan.'

⁴⁴"Indyari siminambag dye nega, kwan, 'Begerar, kengyan pe' na ikew in nebirin' kay inurapan, tinuknew, negmendyaring tumpang, neugaran et repanan, ininglewan, indyari kaya kay ikew pineruri?' ⁴⁵Indyari iberes ku neng Surutan dut kedye, 'Pegsugiren ku dimyu! Ganang pegimutan myu't tabang dut pinenguripeng menge' mengengandel ku ti', aku ne atin dimyung inimitan.' ⁴⁶Na', itimbang menge' itue dut kedusaang kaya seskeran, segwa' itieng mebentel keterima et biyag na kaya seskeran."

Itueng Pegperuen Atu ki Jesus

(Markus 14:1-12; Lukas 22:1-2; Juan 11:45-53)

26 ¹Ganang netbes ne ipenuldu' i Jesus ginsang itue, sinugid ye dut kenyeng pepengenan, ²"Samat nesewran myu ne in, duwang

eldew mene Kenkaan ne't Neketalib. Indyari ipegelen ne aku neng Yegang et Taaw, apang iransang dut krus.”^s

³Atin masa, itueng minge' pegibute't pari' beke' minge' kengguranga't lungsud, sene ti' pemegtingtimung dut kelang benwa et pinekemetaas neng pegibuten neng si Kaipas. ⁴Pinaru dye na elewen et kaya gibek si Jesus beke' ipepatey. ⁵Angkansa sinugid dye, “Dyangan lang dut Kenkeanan, kalu' meeriwara' minge' taaw.”

Binuakan et Bebengluen si Jesus

(Markus 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶Ganang dut lungsud et Betania, si Jesus eset benwa i Simon neng tegeldew-eldew. ⁷Sasat si Jesus megkekaan, kiminabi' itueng sembatung libun na megbibibit et katsang alabastro na baha ne't merga' banar neng bebengluen. Tinebung ye itue dut ulu i Jesus. ⁸Nemengiseg itueng minge' pepengenan ganang mebiri' dye itue. Kwan dye, “Ampa' ne inelula' ating bebengluen? ⁹Nepeelen teyen atin et merga', indyari pinemgey dut minge' miskin ating nepegelnan!” ¹⁰Sewd i Jesus ating kedyeng pegebresen, angkansa kwan ye kedye, “Manu taku' pegeriweraan myu itueng libun? Menunga banar itueng binwat ye daken. ¹¹Misan ingyan kebe'baya' myu itueng minge' miskin, segwa' aku tu' diki myu mekebe'baya' misan ingyan. ¹²Innga pe' neinabu tinebungan ye ne lagi aku et bebengluen bilang pegpanyap dut peglebeng daken. ¹³Indani' myu, misan embe atue't sengkedunyaan ipebunayag itueng Menungang Abar, mesugid ne itueng kenyeng nebuwat bilang kerendeman eset kenye.”

Nekepegsulut si Judas dut minge' Kebanta i Jesus

(Markus 14:10-11; Lukas 22:3-6)

¹⁴Si Judas Iskariote tu', sembatu dut sempulu' duwang pepengenan i Jesus, siminurung dut minge' pegibute't pari'. ¹⁵“Enu taku' ibgey myu daken ba' tebangan ku kemyu na mealew si Jesus?” ingkut ye. Megtuy dye ya initungan et telumpulung pirak na emas indyari binggey itue kenye.^t ¹⁶Tegnanan et atin, nenulus ne't timpu apang mepegdagang si Jesus.

^s **26:2** *Kenkaan ne't Neketalib* - ating Pegkenkaan et kerendeman ating timpu tagna' ti' ganang pinekulpas et Empu' minge' taw't Judio teyeg et minge' taw't Egipto. Binwat et Empu' itue pebiya' et dereakan et kepeteyan Ye na pingetaliban minge' benwa et minge' taw't Judio ganang dye dut bangsa et Egipto, temed pinatey ye minge' keerian eset ginsa't benwa et minge' taw't Egipto. Mekebatsa' pasal itue dut Exodo 12:21-27. ^t **26:15** Itueng telumpulung pirak na emas sali' dut 120 denaryo, arga' et 120 eldew neng keradya. Sampay itue arga' et sembatung uripen ba' mengelen ke.

**Pengmepuna't Kenkaan et Kerendema't Neketalib i Jesus beke'
Kenyeng menge' Pepengeneran**

(Markus 14:12-21; Lukas 22:7-14, 21-23; Juan 13:21-30)

¹⁷Napet unang eldew et Kenkaan et Bengbang na Kaya Pikembang. Kiminabi' ki Jesus itueng menge' pepengeneran beke' nengingkut, “Embe gaay mu na ipegpanyap kay et pengmepuna't Kenkaan et Kerendema't Neketalib?” ¹⁸Siminambag ya, “Sumurung kew dut lungsud, indyari tulusen myu itueng taaw tu'. Isugira' eset kenye et kwantin, 'Binres et Menunuldu', mekabi' ne daken neng timpu. Aku in beke' daken neng menge' pepengeneran dut benwa mu mengaan et pengmepunang Kenkaan et Neketalib.’ ”

¹⁹Inandel et menge' pepengeneran itueng tinehagan i Jesus, indyari pinanyap dye ne itueng Kenkaan et Neketalib. ²⁰Ganang gimimbi ne, narung ne si Jesus dut perpanggar, kebaya' atin neng sempulu' duwang pepengeneran. ²¹Sasat megkekaan dye, neres ne si Jesus, “Pegsugiren ku, sembatu eset dimyu megdagang daken.”

²²Nemenglumek banar itueng menge' pepengeneran, indyari pesembatu-sembatu nengingkut kenye, “Begerar, aku tu' taku' a?” ²³Siminambag si Jesus, “Itieng megdingan na dumitil eset mangkuk, atin key megdagang daken. ²⁴Matey aku neng Yegang et Taaw kuyun nesurat tagna' ti' dut Kesuratan et Empu', segwa' meeriwara' ating megdagang eset kenye. Lebing menunga diki ne nepengganak itieng taaw.” ²⁵Si Judas tu', neng megdagang kenye nengingkut nega, “Menunuldu', aku key taku' a?” Siminambag si Jesus, “Ikew ne atin negberes.”

**Negaan si Jesus et Emuring Pegmepunan
Iba-iba menge' Pepengeneran Ye**

(Markus 14:22-26; Lukas 22:14-20; 1 Korinto 11:23-25)

²⁶Sasat memegkekaan dye, nemurut et bengbang si Jesus, indyari netbes ye ga megpeselamat dut Empu', kenyang pinegbisbitas ampa' ne binggey eset menge' pepengeneran ye. Kwan ye, “Kewaa' myu itue beke' kanen, itue ne daken neng bilug.” ²⁷Kineptan ye alak et ubas eset sawan, negpeselamat ki Empu', indyari binggey eset kedye, kwan ye, “Ginsan kew menginum et itue. ²⁸Sabab itueng alak et ubas antangan ye dugu' ku ne, dugu' et tenda't bagung pinegsulutan et Empu' dut taaw ye. Itue daken neng dugu' meula' dut kemeteyan ku punsabab et kemeapan et menge' keselaan et kineldaman. ²⁹Pegsugiren ku dimyu na diki ku ne menginum et itueng alak na mewanan et ubas seked dut eldew na itueng bagung alak na inumen ku na kesaru kew dut Pengmilika't daken neng Empu' beke' Ama' dut langit.” ³⁰Indyari pegkanta et sembatung kanta et Empu', dye in siminurung ne dut Bukid et menge' Olibo.

Tineked i Jesus pasal Pegpeilu i Pedro

(Markus 14:27-31; Lukas 22:31-34; Juan 13:36-38)

³¹Bineres i Jesus eset kedye, “Itueng gebi, ginsan kew in tumireng ne daken, na samat nesurat ne dut Kesuratan et Empu', kwa't Empu', 'Peteyen ku ne mengingipat, indyari megketkanat ne itueng menge' bibili et banan.’^u ³²Segwa' pagka' megbiyag ku peuli', meguna ku dimyu dut probinsiya et Galilea.” ³³Siminambag si Pedro ki Jesus, “Misan ginsan dye tirengan dimu, diki ku ikew tirengan misan ingyan.” ³⁴Bineres i Jesus si Pedro, “Indani' be, itu' negang gebi, mura kumerengek lumbu' ketlu mu ne aku ipeilu.” ³⁵Segwa' kinensegan nega i Pedro neres, kwan, “Misan ne aku peteyen kebaya' mu, diki ku ikew ipeilu.” Kwantin gasi itueng pinemeret et ginsan neng pepengeran.

Negpenalang si Jesus dut Luluwakan et Getsemani

(Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46)

³⁶Indyari pinebaya' kenyeng menge' pepengeran i Jesus dut sembatung luluwakan na pegngeran Getsemani. Sinugid ye dut kedye, “Atu' kew mena, sasat aku dumuntin beke' megpenelang ku dut tamar duntin.” ³⁷Segwa' pinebaya' ye si Pedro beke' duwang yegang i Sebedeo. Indyari timinagna' ya rumupuk beke' mesusa itueng kenyeng penedseled. ³⁸Indyari sinugid ye eset kedye, “Itueng seled atey ku baha ne't kerupukan, pengrasa ku samat matey ku ne in! Tumagey kew atu' beke' kebaya' kew megsulag daken.”

³⁹Nepere'rayu' sengkerit, negpekleb ya ampa' negpenalang, kwan ye, “Ama' ku, na ba' mekedyari, iperayuna' daken itueng sawan et itueng keliyutan. Megsepantun kwantin gasi, dyangan lang itueng seled ku, erapun ating gaay et seled mu key na meinabu.”

⁴⁰Negpeuli' ya dut itieng telung pepengeran ye, indyari netkanan ye na memegiga' dye. Binres ye ki Pedro, “Tantu be na diki kew mekepesulag na kebaya' myu aku misan seng lisag lang? ⁴¹Megsulag kew beke' megpenelang apang diki meraag et sulay. Geygaay et nakem myu, segwa' merungkey bilug myu.”

⁴²Kasa nega negperayu' si Jesus beke' negpenalang, “Ama' ku neng Empu' dut langit, na ba' diki mekedyari itueng sawan et keliyutan mepetalib daken seked diki ku meinum, meinabu teyen itueng peggeayen mu.”^v ⁴³Negpeuli' gasi si Jesus dut menge' pepengeran, indyari netkanan ye gasi na memegiga' dye nega in, sabab dye tu' pegsusulagen.

⁴⁴Tinirengan ye gasi peuli' itueng telung pepengeran, indyari ketelu na negpenalang gasi peuli', indyari atin nega binres ye peuli'. ⁴⁵Negpeuli'

^u 26:31 Sakarias 13:7. Netuman dut Mateo 26:56. ^v 26:42 “sawan et keliyutan”, ingin bersen kemetayan i Jesus dut krus.

gasi ya eset menge' pepengenan, indyari sinugid ye kedye, “Memegiga' kew nega taku' beke' pepetaren? Birina! Diminateng ne timpu na ipegdagang aku neng Yegang et Taaw eset kepengdyarian et menge' mekeselaan. ⁴⁶Ire!, pegbekaya kew ne, manew tyu ne. Atu' ne itueng megdagang daken.”

Itueng Pegalew ki Jesus

(Markus 14:43-50; Lukas 22:47-53; Juan 18:3-12)

⁴⁷Megebres nega si Jesus, atin ne pegdateng i Judas, sembatu eset sempulu' duwang pepengenan i Jesus. Maya megbebaya' kenye mekeldam neng taaw na megbibibit et menge' keterman beke' menge' pupukul, minewanan dye dut menge' pegibute't pari' beke' dut menge' pegibute't lungsud. ⁴⁸Mura dye dumateng duntin, pinesewd ne't meakal itueng kwantin neng sinyal, “Itieng imbuan ku, atin ne panew tyu in. Dekepa' myu Ya megtuy!” ⁴⁹Angkansa kinebiyan i Judas na pinanling si Jesus, kwan, “Megunu ke ga, Menunuldu!” Indyari megtuy ye inimbuan. ⁵⁰Sinugid kenye i Jesus, “Bila', buwata' ne panew mu in.” Indyari kinebiyan ne si Jesus et menge' taaw beke' inalew dye ya sampay kepti' banar.

⁵¹Nenggabut et keterman sembatung pepengenan i Jesus. Tinigbas ye dereakan et Pegibuten et Pari', indyari netigbas telinga't atin. ⁵²Sinugid i Jesus kenye, kwan, “Isuuba' dimung keterman! Ginsan dye megusal et keterman, dut keterman nega matey. ⁵³Kaya mu be nesewran na meketeew ku dut daken neng Ama' na lebi nega eset sempulu' duwang panen neng menge' dereakan et Empu', indyari pebibitan ye aku megtuy?” ⁵⁴Segwa' enukwan metuman itueng menge' Kesuratan na negsugid na itue subali' metuman?” ⁵⁵Indyari neres ne si Jesus dut kinedraman, kwan, “Aku taku' mengrerampas indyari natu' kew tegeketerman beke' menge' pupukul apang mengalew daken? Eldew-puelde, narung ku beke' negpenuldu' ku dut Pengempuan na' Benwa, indyari kaya myu aku inalew. ⁵⁶Segwa' meinabu ginsan neng itue, apang metuman itieng sinurat et menge' tarus et Empu' dut Kesuratan ye.” Nememelegyu ating menge' pepengenan, indyari yaya ye mene netektak.

Si Jesus dut Elepa't Bisara neng Sanedrin

(Markus 14:53-65; Lukas 22:54-55, 63-71; Juan 18:13-14, 19-24)

⁵⁷Binibit si Jesus et menge' nengalew kenye in dut benwa i Kaipas, ating pinekepegibuten neng Pari'. Duntin negtingtimung itueng menge'

w **26:53** *panen* - Dut Griego ingin bersen 12 legionas et menge' dereakan et Empu'. Sembatung legion, etawa batalyon, maya lebi et 6,000 sundalu. Angkansa bersen i Jesus lebi et 72,000 dereakan.

menunuldu' et Keseraan beke' menge' pegibuten et lungsud. ⁵⁸Nibut kenye si Pedro, segwa' merayu' eletan dye. Pegdateng dut benwa't Metaas neng Pari', siminled ya dut perpanggar, indyari narung kebaya' dut menge' mengdidyaga apang meseksian ye ba' enu meinabu. ⁵⁹Megtutulus gasi itueng menge' pegibute't pari' beke' ginsan neng taw't Bisara neng Sanedrin neng saksi' na mengakal atu ki Jesus, apang mepepatey ya in.^x ⁶⁰Segwa' kaya lang metkanan, misan mekeldam tumeyma beke' pegsugid et keekalan tudyu dut kenye. Ketepus-tepusan, maya duwa timinyeg. ⁶¹Indyari negsugid, "Pegsugiren et taaw tu' na rumbaken ye itueng Pengempuan na' Benwa pegketbes beranen ye nega peuli' dut seled telung eldew lang."

⁶²Timinyeg itueng Metaas na' Pari' beke' neres ki Jesus, kwan, "Kaya be taku' mesambag mu dut penendes dye dimu tu'?" ⁶³Segwa' kaya giminibek si Jesus. Indyari sinugid kenye et Metaas na' Pari', "Pegtehagen ku ikew dut ingaran et Empu' na biyag, isugira' be damen na ba' ikew ne tu' Kristo, itueng Yegang et Empu' banar dut langit." ⁶⁴Siminambag si Jesus, "Kemyu ne atin negberes. Segwa' pegsugiren ku dimyu, tegnanan tiban mebiri' myu aku neng Yegang et Taaw megearung eset tampa' kewana't Empu' neng mekepengdyarian. Mebiri' myu aku gasi megderateng atue't dunya' eset inarak et langit!" ⁶⁵Ganang mekingeg itue et Metaas neng Pari', inuyat ye kenyeng diring repanan beke' neres, "Itue keterwanan dut Empu'! Diki ne keilangan tyu nega saksi'. Nekingeg myu itueng pegterwa ye dut Empu'! ⁶⁶Enu eset pemikir myu?" Siminambag dye, "Teupen na ya in imeteyen ne!" ⁶⁷Angkansa inigban dye eset rupa i Jesus beke' pinegbebektul. Tinpal gasi ya et iba ti'. ⁶⁸Indyari kwan dye kenye, "Ikew ba' si Kristo? Tekera' be ba' sinu siminuntuk dimu!"

Pineylu i Pedro si Jesus

(Markus 14:66-72; Lukas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Sementara' si Pedro megearung dut perpanggar, kinebiyan ya et sembatung uripen neng libun, indyari negberes, "Kebe'baya' mu si Jesus neng taw't Galilea, diki be taku'?" ⁷⁰Segwa' pineiluan ye itue dut elepa't ginsan. "Kaya daken nesewran ku itueng pegebresen tu'," sambag ye. ⁷¹Siminurung dut lelengewan et perpanggar si Pedro. Nebiri' gasi ya et sembatung uripen neng libun, beke' negsugid dut menge' esentin in, "Itueng lelaki kebe'baya' i Jesus neng taw't Nasaret." ⁷²Negpeilu gasi si

^x 26:59 *Sanedrin* - ating Kekunsialan na maya 70 taaw ampa' mekingeg beke' memegbisara'. Pegibuten dye ating Metaas neng Pari' et menge' taw't Judio. Itueng 70 kelelekan teyeg et telung kekampi neng menge' pegibuten eset menge' taw't Judio. Ating telu menge' pegibute't pari', menge' menunuldu' et Keseraan, sampay menge' kegunggurangan et sengketaawan. Sengmenu, iba-iba dye menge' pari' na Saduseo.

Pedro peuli, kwan ye, “Pegterwa ku kaya kilala ku ating taaw.” ⁷³ Sekali tu' kiminabi' dye ki Pedro menge' esentin in, kwan dye, “Tantung ikew ne sembatu eset kedye ti'. Mekekilala eset dimung pememresan.” ⁷⁴ Indyari kwan i Pedro et mebasag, “Katew misan matey ku, tantu na diki ku kilala ating taaw!” sambag i Pedro. Atin ne tiban pegkerengek et lumbu'. ⁷⁵ Indyari nerendeman i Pedro itueng sinugid i Jesus sene ti', “Mura kumerengek lumbu', ketlu mu ne aku ipeilu.” Liminiwan ya indyari inukukan ne't siyak.

Binibit ne si Jesus dut Elepan i Gobernador Pilato

(Markus 15:1; Lukas 23:1-2; Juan 18:28-32)

27 ¹ Kinerikleman, negtingtimung itueng menge' pegibuten neng pari' beke' menge' kengggunguran et sengketaawan pemegisun-isun supaya ipepatey si Jesus. ² Pinengpung dye ya pegketbes binibit ne sampay ibinggey dut ki Gobernador Pilato.

Nemikel si Judas neng Nepedagang

(Keradya 1:18-19)

³ Ganang mebiri' i Judas neng pinegdagang na si Jesus tu' binetanga't kemeteyan, negsusun ne ya indyari pineuli' eset menge' pegibute't pari' beke' menge' kegungguran itueng menge' telumpulung pirak na' emas. ⁴ Sinugid ye, “Negkesala' ne aku tu'! Pinegdagang ku itueng taaw na kaya lang negkesala', indyari ya in binetanga't kemeteyan.” Sambag menge' pegibuten, kwan dye, “Enu penglemuren kay? Be'baya' mu ne!” ⁵ Tinimbag i Judas itueng telumpulung pirak na' emas dut seled Pengempuan na' Benwa mura ya nuli' ampa' ne nemikel.

⁶ Pinurut et menge' pegibuten et pari' itueng menge' pirak na' emas. Sinugid dye, “Sagka' dut Keseraan tyu na iratun itueng pirak dut seserakaan et Pengempuan na' Benwa. Sabab itue kebeyaran et biyag et sembatung taaw.” ⁷ Negsembatu pikiran dye na ating pirak ibayad ne dut uma neng mememaal et kuren, apang buwateng lelbengan et menge' tumpang. ⁸ Angkansa ating uma, pegtingkage't menge' taaw na “Uma et Dugu” seked tiban neng penimpuan.

⁹ Dut kwantin neng antangan netuman itueng sinugid et Empu' pebiya' tarus ye si Jeremias, kwan, “Insi' dye itueng telumpulung pirak neng emas, ating inerga' kenye et menge' upuan i Israel. ¹⁰ Indyari binayad dut uma et mememaal et kuren, kuyun dut tinehagan daken et Begerar.”

Nengingkut si Gobernador Pilato ki Jesus

(Markus 15:2-5; Lukas 23:3-5; Juan 18:33-38)

¹¹ Pineelep si Jesus dut Gobernador, indyari nengingkut Gobernador kenye, “Ikew ne be taku' surutan et menge' Judio?” Siminambag si

Jesus, “Ikew ne atin negberes.” ¹²Segwa' ganang betangan ya et menge' pegibuten et pari' beke' kegunggurangan etawa pegibute't sengketaawan, kaya ne ya siminambag. ¹³Angkansa sinugid kenye i Pilato, “Kaya be taku' mekekingeg mu itueng mekansang menge' binetang dye dimu?” ¹⁴Segwa' kaya siminambag si Jesus misan senglegtik, angkansa neglilu' itueng Gobernador.

Inukuman na Matey si Jesus

(Markus 15:6-15; Lukas 23:13-25; Juan 18:39–19:16)

¹⁵Kede Kenkaan et Neketalib, neeratan ne't Gobernador megpeliwan et sembatung pirisu, na misan sinu mepili' et taw't lungsud. ¹⁶Sene ti', maya sembatung kilala na nepirisu, pegngerana't Barabas. ¹⁷Angkansa ganang megtingtimung itueng kineldaman et menge' taaw, iningkut dye i Pilato, “Sinu taku' gaay myu ipeliwan ku, si Barabas etawa si Jesus na pegngerana't Kristo?” ¹⁸Sewd i Pilato na sabab et imbeng lang angkan binibit et menge' pegibuten et taw't Judio si Jesus eset kenye.

¹⁹Diki lang atin. Sasat si Gobernador Pilato in megearung dut uukuman, negpesugid eset kenye itueng kenyeng esawa na, “Dyangan ke mekilamud dut taaw na atin, na kaya lang keselaan, sabab kegebi pineliyutan banar aku et daken neng teginep pasal eset kenye.”

²⁰Itueng kineldaman et menge' taaw gasi pegurungan dye itueng menge' pegibuten et pari' beke' kenggurangan et lungsud na tewen ki Pilato na si Barabas ipeliwan, indyari si Jesus ne ipepatey. ²¹Segwa' pineulian dye gasi ingkuten et Gobernador, “Sinu taku' dut duwa ti' gaay myu ipeliwan ku?” “Si Barabas in!” sambag dye. ²²Sinugid kedye i Pilato, “Na ba' kwantin, enu buwatan ku ki Jesus na pegtingkagen na Kristo?” Siminambag keginsanan, “Iransang dut krus!” ²³Segwa' ingkut i Pilato, “Manu taku', enu nebuwat ye meyaat?” Segwa' lebi dyeng binensag nega, “Iransang dut krus!” ²⁴Ganang nekira-kira i Pilato na kaya mebuwat ye, indyari kalu' lang megeriwara' itueng kineldaman et menge' taaw, negpeisi' ya et danum beke' nemasa' et keremut dut elepa't menge' taaw, kwan ye, “Diki ku pemehelaan kemeteyan et itueng taaw. Pemehelaan dut dimyu!” ²⁵Siminambag itueng menge' taaw, “Pemehelaan kay beke' kebaya' ne dameng menge' keyegangan pasal et pegkepatey ye!” ²⁶Indyari pineliwan ye si Barabas, segwa' pinelepsan ye si Jesus, pegketbes binggey ne kedye apang iransang dut krus.

Pinegketkesitan et menge' Sundalu si Jesus

(Markus 15:16-20; Juan 19:2-3)

²⁷Si Jesus tu' binibit et menge' sundalu dut benwa et gobernador, indyari negtingtimung itueng sengrupungan eset pelilibut kenye. ²⁸Linebasan dye ya beke' pinebedyuan et sembatung repanan na' meregang banar samat dut

surutan. ²⁹Nemupu' dye et mesuksuk neng luluwaken, binaal dye et sepuyu' samat dut surutan, indyari dinatun eset ulu ye, pegketbes pinekeptan et sembatung gegayung eset tampa' kewanan neng lengen samat keptan et surutan. Indyari pinegketkesitan ya, sinelukud-selukuran ya beke' tinanding, kwan dye, "Bentugen Surutan et menge' Judiol!" ³⁰Ya in pinegigban, insi' dye gayung apang ipegpupukul dut ulu ye ti'. ³¹Indyari pegketbes luluyuluyen dye ne ya, inugaran dye et meregang na repanan ye, pinebedyuan peuli' et diring badyu', pegketbes pineliwan dye ya apang iransang dut krus.

Rinansang si Jesus dut Krus

(Markus 15:21-32; Lukas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³²Pegliwan dye dut lungsud, nesusup dye itueng sembatung lelaki pegngerana't Simon, sembatung taw't Sirene dut bangsa et Aprika. Lineges et menge' sundalu na ipepsan eset kenye itueng krus i Jesus. ³³Pegdatek belnek pegtingkaga't Golgota, ingin bersen Belnek et Bengkarak. ³⁴Na duntin binggeyan dye si Jesus et alak na linemuran et ururu na ugaren et sakit. Segwa' ganang mekinaman ye, kaya ne neinum. ³⁵Ganang meransang ne ya dut krus, pinegtektahak dye ne kenyeng repanan, metbes mesulayan. ³⁶Indyari narung dye duun apang ya in dyeganan. ³⁷Nekesurat dut tabla na dinatun dye dut dibuwat kenyeng uluan itueng landu' sagka' dut kenye, kwan atin,

"Itue si Jesus, Surutan et menge' Judio."

³⁸Duwang mengrerampas kebaya' i Jesus rinansang dut ibang menge' krus, sembatu in dut tampa' kewanan ye, indyari sembatu in dut tampa' gibang ye.

³⁹Pinegketkesitan si Jesus et menge' memegtetalib, beke' pemyungka'yungka' apang ipelelew dye ya. ⁴⁰Pegsugiren kenye, "Diki be taku' ikew itueng mengrumbak et Pengempuan na' Benwa, indyari ipetiye' mu peuli' dut seled telung eldew? Bewina' tiban dimung diri! Na ba' ikew ne tu' Yegang et Empu', ugara' bilug mu teyeg et krus supaya mineug ke eset duntin!" ⁴¹Megdemikian pinegketkesitan gasi ya et menge' pegibuten et pari' beke' menge' menunuldu' et Keseraan beke' menge' kenggurangan et sengketaawan. ⁴²Kwan dye, "Binawi' ye iba in, segwa' kenyeng diri diki ye mebawi!! Diki be taku' Ya ne in Surutan et Israel? Ba' mineug lang ya tiban eset krus, mengandel ne damen eset kenye! ⁴³Pengandel ya dut Empu' sampay pegsugiran ye, 'Aku Yegang et Empu'. Birinan tyu ba' bewina' ya et Empu', na ba' tantung pegmerganen ya in!" ⁴⁴Misan menge' mengrerampas na rinansang dut menge' krus kebaya' i Jesus penginlelew gasi kenye samat kwantin.

Kepeteyan i Jesus

(Markus 15:33-41; Lukas 23:44-49; Juan 19:28-30)

⁴⁵Na ganang diminateng ne tenga't tengeldew, nenglingeb sengketelingkepa't dunya' seked dut lisag telu et mapun. ⁴⁶Ganang mekabi' ne meglilisag telu ne't

mapun, neningkag si Jesus et mebasag, kwan ye, “Eli, Eli, lema sabaktani?” gay bersen, “Empu' ku, Empu' ku, manu taku' pinesaran mu aku?” ⁴⁷Nekingeg itue et menge' senu eset menge' megetiyeg esentin in, indyari sinugid dye, “Pegtingkagen ye si Elias!” ⁴⁸Megtuy diminarak dut kedye sembatu in beke' nengisi' et belantan, dinitil ye dut megsem neng langgew, dinatun dut yuntuk et sembatung bungbung ampa' ne pinesepsep ki Jesus. ⁴⁹Segwa' sinugid gasi et iba in, “Tagey mena, siyekan tyu ba' dumateng si Elias apang bewinen ya in!” ⁵⁰Giminerwak peuli' si Jesus, na ibinggey kurudua ye ki Empu', indyari nebugtuan ne't ginawa.

⁵¹Megtuy neuyat eset tenga' dininding na' kumut dut Pengempuan na' Benwa, mewana't dibuwat pesirib. Giminleng lugta', giminta' menge' batu, ⁵²neukaban menge' lebeng, indyari nemegbiyag itueng mekeldam neng menge' metigna' et Empu' na nemematey ne. ⁵³Indyari, liminiwan dye't lelbengan. Indyari, pegketbes si Jesus negbiyag peuli' teyeg et kepeteyan, siminurung dye in dut Jerusalem, ating lungsud pegmergana't Empu', beke' nebiri' dye duntin dut kineldaman.

⁵⁴Nemeketakut itueng kapitan et menge' sundalu beke' menge' iba ye na megdidiyaga ki Jesus in ganang meresanan dye yegyeg, beke' meseksian itueng ginsan neng neinabu. Kwan dye, “Tantu na itue Yegang et Empu!”

⁵⁵Duntin gasi mekeldam neng kelilibunan na megesiyek tampar dut mere'rayu'. Teganan nega dut lungsud et Galilea memegsusunud dye ne ki Jesus beke' megтетabang kenye. ⁵⁶Kebaya' ne eset kedye in, si Maria Magdalena, si Maria neng indu' i Jakob beke' si Jose, sampay itueng esawa i Sebedeo.

Peglebeng ki Jesus

(Markus 15:42-47; Lukas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷Mura megmenginsarem, diminatang itueng sembatung deyhahan neng taw't Arimatea, ingaran ye si Jose. Ya in pepengenaran nega i Jesus. ⁵⁸Kiminabi' ya ki Gobernador Pilato, indyari tineew itueng bangkay i Jesus. Tinehagan gasi i Pilato na ibgey eset kenye. ⁵⁹Angkansa inisi' i Jose ating bangkay, indyari binulungan et bagung gedyilew. ⁶⁰Dinatun ye dut diring lebeng na dingga nekwi kinelian ye dut batu. Pegketbes, pinegulungan ye eset lelungew et sembatung kelang batu, mura nugad. ⁶¹Duntin si Maria Magdalena beke' itueng sembatu negang Maria, narung eset tengteng et limbengan in.

Menge' Mengdidiyaga et Lebeng

⁶²Ating eldew Biyirnis, na atin Eldew et Pegpanyap et menge' taw't Judio dut Sabadu neng Eldew et Kepeternan dye. Kinedikleman, ganang Eldew et Kepeternan dye, nemegdingdingan ne siminurung dut ki Gobernador Pilato itueng menge' pegibuten neng pari' beke' menge' pari' na' Pariseo. ⁶³Sinugid dye kenye, “Begerar, nerendeman kay ne,

na sinugid et atin neng mengrurunding nekeunang biyag nega ya ti', na ya in kunu' megbiyag nega peuli' teyeg et kepeteyan negketalib et telung eldew. ⁶⁴Angkansa, menunga ba' petunggui' myu et menunga ating limbengan ye seked dut iketlung eldew. Kalu' lang sumurung dun kenyeng menge' pepengeran, indyari tekewen itueng bangkay, indyari isugid dut menge' taaw na ya in negbiyag peuli' teyeg et kepeteyan. Pegketbes itueng emuring pegleug megmendyaring lumebi nega eset una ti'." ⁶⁵Sinugid kedye i Pilato, "Pengisi' kew et menge' sundalu, indyari petungguan et menunga ating lebeng, samat pegpikiran myu." ⁶⁶Angkansa nemengduntin dye ne ampa' pinengdetunan et tenda' dut ating kelang batu pinegulungan eset lelengewan beke' pinetungguan ating lebeng apang metantu dye na diki itue penganemuran et misan sinu.

Negbiyag Peuli' si Jesus

(Markus 16:1-10; Lukas 24:1-12; Juan 20:1-10)

28 ¹Mekelabay Eldew et Kepeternan et menge' taw't Judio, kukueldew et Linggu neng unang eldew et senglinggu, siminurung dut lebeng i Jesus de Maria Magdalena beke' itueng sembatu negang Maria. ²Megtuy yiminegyeg et mebasag. Nineug mewanan dut langit sembatung dereakan et Empu', beke' pinegulung itueng batung neketembel dut lebeng, indyari narung ne dut timbew ti'. ³Deregbesan ye mekepulew na samat kilat, beke' samat puti' et gedyihilew itueng kenyeng badyu', siban mene't sipal neng keputian. ⁴Nenggerger et takut itueng menge' menununggu, indyari negba' samat patey mene ganang mebiri' dye itueng dereakan et Empu'.

⁵Segwa' sinugid et dereakan et Empu' dut menge' kelilibunan, kwan ye, "Kas kew takut. Sewd ku na pegtulusen myu si Jesus na rinansang dut krus. ⁶Kaya ne Ya atu', sabab ya in negbiyag ne peuli' na samat kenyeng sinugid in. Ani' kew, siyeki' myu dinetunan kenye ni'. ⁷Na, megtuy, panew kew ne, indyari isugira' myu dut kenyeng menge' pepengeran na ya in negbiyag ne peuli' teyeg et kepeteyan, beke' neguna ne dut lungsud et Galilea. Mebiri' myu Ya duntin! Indani' myu itueng pegsugiren ku dimyu."

⁸Indyari de'dali' dye ne nugad eset lebeng ti'. Pinegmilikan dye't meglelamud takut beke' keksan. Indyari agen darak ne siminurung eset menge' pepengeran i Jesus apang ituturan itueng neinabu. ⁹Na' bigla', sinusup dye i Jesus beke' pinanling ye kedye, kwan ye, "Kesenangan dimyu." Indyari nemengabi' dye ne, siminelukud eset kenyeng titikeran ampa' dye ne kinekepan tiked ye supaya nemengempu' dye ne kenye. ¹⁰Sinugid kedye i Jesus, "Kas kew takut. Panew kew ne beke' ipenugira' myu dut menge' pepengeran ku na' samat menge' ketipusdan ku, na sumurung dye dut probinsiya et Galilea, indyari mebiri' dye aku duntin."

Sumbung et munge' Sundalu neng Memegtutunggu dut Lebeng

¹¹Ganang memeugad ne munge' kelilibunan, siminurung gasi dut lungsud et Jerusalem itueng senung munge' sundalu na nemengtutunggu et lelebeangan i Jesus, indyari tinuturan eset munge' pegibute't pari' itueng ginsan neng neinabu. ¹²Angkansa nemegtingtimung munge' pengibute't pari' sampay iba-iba munge' kenggurangan et sengketaawan. Indyari metbes mekepegrupung dye maya pinegmeupakatan dye, na tinengdanan et kela' itueng munge' sundalu, ¹³indyari tinehagan dye na, kwan, “Kwantin key ituturan myu, kwan, ‘Sasat memegiga' kay kegebi, natu' itueng kenyeng munge' pepengenaran, indyari tinakew dye bangkay.’” ¹⁴Sinugid gasi et munge' pengibuten dut munge' sundalu, “Kas kew keraas, misan kerateng itue dut Gobernador, kami mene ipesewd kenye pasal itue ginsan, supaya kaya sasew dimyu.” ¹⁵Angkansa tinerima et munge' memegtutunggu itueng pirak, indyari binwat itueng pemilin kedye. Na' seked tiban, atin nega tuturan nebuar dut munge' Judio.

Dinaak i Jesus itueng munge' Sempulu' Isa neng Pepengenaran Ye
(*Markus 16:14-18; Lukas 24:36-49; Juan 20:19-23; Keradya 1:6-8*)

¹⁶Itueng sempulu' isa neng pepengenaran i Jesus siminurung dut Galilea, dut bukid na tinuldu' eset kedye i Jesus. ¹⁷Ganang nebiri' dye si Jesus, ya in pinengempu' dye, segwa' maya nega munge' senu megalang-alang. ¹⁸Kiminabi' si Jesus beke' negsugid kedye, kwan ye, “Binggey ne daken ating ginsan neng kepengdyarian dut langit beke' eset lugta'. ¹⁹Angkansa, panew kew dut ginsa't munge' taaw dut ginsa't munge' bangsa et dunya', penulduan myu dye supaya mendyaring dye munge' pepengenaran ku. Bewtismuan myu dye eset kepengdyarian et Empu' Ama' beke' Empu' Yegang sampay Empung Nakem. ²⁰Indyari tulduan dye na mibut dut ginsan neng pegtehagan ku dimyu. Indani' myu, Aku tu' daran mekeiba-iba myu seked ketepus-tepusan et sengkedunyaan.”